

Årsberetning 2022
Tolga kommune

Innhold

1.	Kommunedirektørens kommentarer	4
1.1	Årsregnskapet 2022.....	5
1.2	Brukere og tjenester.....	7
1.3	Administrativ organisering	7
1.4	Ledelse	8
1.5	Bemanning/ rekruttering.....	8
1.6	Medarbeidere i Tolga kommune	8
1.7	Nærvær	8
1.8	Trivsel	9
1.9	Kompetanseutvikling.....	9
1.10	Internkontroll og HMS.....	9
1.11	Etisk standard	10
1.12	Likestilling/ diskriminering.....	10
1.13	Arbeidsmiljø	12
1.14	Medarbeidersamtaler.....	12
1.15	Samarbeid med tillitsvalgte	12
1.16	Interkommunalt samarbeid.....	13
1.17	Samfunnsutvikling	13
1.18	Beredskap.....	14
1.19	Konklusjoner/ utfordringer.....	15
2.	Økonomisk analyse	16
2.1	Budsjettavvik	16
2.2	Driftsresultat	16
2.3	Frie inntekter.....	18
2.4	Lån.....	18
2.5	Balanseregnskapet	20
2.6	Finansforvaltning.....	21
2.7	Pensjon.....	22
3.	Kommunedirektørens stab og støtte	23
3.1	Tjenesteomfang og ressursinnsats	23
3.2	Tjenesteproduksjon og aktivitet	23
3.3	Tiltak 2022	24
3.4	Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»	24
3.5	Økonomisk resultat – politikk, kommunedirektør, stab og fellesutgifter	25
4.	Sektor Samfunnsutvikling.....	26
4.0.1	Tjenesteomfang for hele sektoren	26
4.0.2	Tiltak 2022	26
4.0.3	Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for – Samfunnsutvikling – 2022.....	27
4.0.4	Tiltak knyttet mot «Folkehelse» og «Tolga dyrker måltidet»	28
4.0.5	Økonomisk resultat – sektor samfunnsutvikling totalt	28
4.0.6	Oppsummering og konklusjoner – sektor samfunnsutvikling totalt	29
4.1	Kultur og utvikling.....	29
4.1.1	Tjenesteproduksjon og aktivitet	29
4.1.2	Oppsummering og konklusjoner	31
4.2	Landbruk og næring	32
4.2.1	Tjenesteproduksjon og aktivitet	32
4.2.2	Oppsummering og konklusjoner	32
4.3	Plan.....	32
4.3.1	Tjenesteproduksjon og aktivitet	32
4.4	Teknisk.....	33
4.4.1	Tjenesteproduksjon og aktivitet	33
4.4.2	Oppsummering og konklusjoner	34

5	Sektor Oppvekst	35
5.0.1	Tjenesteomfang for hele sektoren	35
5.0.2	Tiltak 2022	36
5.0.3	Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for Oppvekst i 2022	36
5.0.4	Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»	37
5.0.5	Økonomisk resultat – sektor oppvekst samlet	38
5.1	Tolga barnehage	39
5.1.1	Tjenesteomfang.....	39
5.1.2	Tjenesteproduksjon og aktivitet	39
5.1.3	Oppsummering og konklusjoner	40
5.2	Tolga skole.....	40
5.2.1	Tjenesteomfang.....	40
5.2.2	Tjenesteproduksjon og aktivitet	40
5.2.3	Oppsummering og konklusjoner:	41
5.3	Vingelen skole og barnehage.....	42
5.3.1	Tjenesteomfang.....	42
5.3.2	Tjenesteproduksjon og aktivitet	42
5.3.3	Oppsummering og konklusjoner	43
5.4	Tolga kulturskole	43
5.4.1	Tjenesteomfang.....	43
5.4.2	Tjenesteproduksjon og aktivitet	43
5.4.3	Oppsummering og konklusjoner	44
5.5	Kjøp av tjenester /Interkommunale tiltak.....	45
6	Sektor Velferd.....	47
6.0.1	Tjenesteomfang.....	47
6.0.2	Tiltak 2022	48
6.0.3	Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for Velferd	49
6.0.4	Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»	52
6.0.5	Økonomisk resultat - Velferd samlet	53
6.1	Helse.....	54
6.1.1	Tjenesteomfang.....	54
6.1.2	Tjenesteproduksjon og aktivitet	54
6.1.3	Oppsummering og konklusjoner	59
6.2	Institusjon.....	60
6.2.1	Tjenesteomfang.....	60
6.2.2	Tjenesteproduksjon og aktivitet	60
6.2.3	Oppsummering og konklusjoner Institusjon (Sykehjem og Kjøkken).....	62
6.3	Re-/habilitering og mestring.....	63
6.3.1	Tjenesteomfang.....	63
6.3.2	Tjenesteproduksjon og aktivitet	63
6.3.3	Oppsummering og konklusjoner	66
7	NAV og flyktningetjenesten.....	67
7.1	NAV i Nord-Østerdal	67
7.2	Bosetting og inkludering (Flyktningetjenesten).....	74
7.3	Arbeidsmarkedstiltak.....	75
8	Interkommunale samarbeid Tolga kommune inngår i	76
9	Investeringsprosjekter i 2022	77
10	Investeringer – VAR-området – selvkost 2022	79

1. KOMMUNEDIREKTØRENS KOMMENTARER

Årsberetningen er kommunedirektørens melding til kommunestyret om kommunens økonomi foregående år og en overordnet beskrivelse av sentrale forhold ved kommunens virksomhet. Den skal behandles sammen med årsregnskapet. Årsberetningen utarbeides med utgangspunkt i kommunelovens §14-7.

Årsberetningen skal gi kommunestyret et styrings- og kontrollverktøy og god informasjon til allmenheten om kommunens virksomhet og utvikling. Årsberetningen skal så langt det lar seg gjøre, synliggjøre hva som har skjedd i 2022 og svare opp mål, retninger og føringer som ble gitt i *Budsjett 2022 og økonomi- og handlingsprogram 2022-2025*. Årsberetningen skal redegjøre for den økonomiske handleevnen over tid og om budsjettpremissene er fulgt.

Årsberetningen skal svare opp mål, tiltak og satsinger i kommuneplanens samfunnsdel 2015-2027 som har følgende hovedmål og satsingsområder:

- Identitet og tilhørighet
- Bolyst og attraktivitet
- Næringsutvikling
- Del av en region
- Kommunale tjenester
- Arealstrategier
- Sikkerhet og beredskap

Alle hovedmål og satsingsområder støttes oppunder med en beskrivelse av: *Vi vil og Slik gjør vi det*. Planen beskriver Folkehelse og omdømmet «Tolga dyrker måltidet» som viktige satsinger.

Årsberetningen vil derfor rapportere i forhold til disse hovedmål og satsingsområder på de enkelte sektorer og enheter og det vil en se som et eget kapittel under beskrivelsene av hver sektor og kommunedirektørens stab-/støtte.

Rullering av kommunens Styringsplattformer for Oppvekst, Samfunnsutvikling og Velferd har pågått gjennom 2022. Hele kommunestyret har medvirket gjennom de politiske komiteene og administrasjonen har bidratt med sekretærressurser. Styringsplattformene viser strategiske veivalg for de neste årene og har vært premiss ved høstens arbeid med budsjett og handlingsprogram for 2023-2026.

Barnevernsreformen (- en oppvekstreform) trådte i kraft 1. jan i 2022. Kommunene får mer ansvar på barnevernsområdet. Reformen skal bidra til å styrke arbeid med forebygging og tidlig innsats. Tolga kommune har gjennom 2022 jobbet med kompetanseheving og *Plan for det forebyggende arbeidet i kommunen* sammen med kommunene Folldal, Alvdal, Rendalen og Tynset. Den strategiske planen kommer til vedtak i kommunestyret i mars 2023, og skisserer handlinger og tiltak fremover for å styrke tidlig innsats mot barn og unge. Tolga kommune er allerede i gang med mange tiltak som støtter opp under dette gjennom styrking av skolehelsetjenesten, fritidskontakt, ungsdomslos, styrket tilbud på fritid og i skoleferien og kompetanseheving i skoler og barnehager. Skolemåltid, en gang pr. uke (Tolga) for alle elever, har vært en suksess. Det å samles rundt et måltid er en god sosial arena for voksne og elever.

1.1 ÅRSREGNSKAPET 2022

Driftsregnskapet

Netto driftsresultat for 2022 ender på 5,5% (netto driftsresultat / sum driftsinntekt). Anbefalingen til kommunene er at netto driftsresultat over tid bør være på over 1,75%. Dette resultatet er derfor svært godt og vesentlig over hva som det ble budsjettert med.

Ved rapportering pr. 1. og 2. tertial i 2022 ble det signalisert et forventet merforbruk ved årsavslutningen. Det som preget overskridelsene var i stor grad en generell prisøkning, hvor blant annet strømkostnadene alene ville kunne utgjøre en antatt overskridelse på 3 Mill ved årsslutt. Strømpriser sammen med økte drivstoffpriser og en generell høy prisstigning på innsatsvarer har medført markante prisøkninger hos våre leverandører, også de med rammeavtale.

Kostnader knyttet til barnevern ble betydelig høyere enn budsjettert, da vi har flere i tiltak med høye kommunale egenandeler. Ekstraordinære skjønnsmidler kompenserte for deler av denne utgiften. Det er også økende utgifter til BPA ordninger, hvor innslagspunktet med ressurskrevende brukere gjør at refusjonsordningen slår inn.

Ettervirkningen av koronaen, blant annet med økt sykefravær som fører til økte lønnskostnader er et annet forhold. Lønnsoppgjøret generelt har også vært høyt, og dette påvirker både lønns- og pensjonskostnader. Tolga kommune har en høy gjeldsgrad, og blir naturlig nok påvirket av at rentenivået har økt markant.

Det jobbes godt i alle sektorer for å forsøke å holde tilbake på overskridelsene. Samlet merforbruk for sektorene er på drøyt 12 Mill mot revidert budsjett, noe som utgjør 9,3%. Det har vært kjent for både administrasjonen og politikere at det ville bli et merforbruk, noe som har blitt kommunisert gjennom høsten. Det ble etablert en femte avdeling i barnehagen, strømutgiftene har vært høye gjennom 2022. Samtidig var vi klar over at det kom ekstra inntekter knyttet til flyktninger og kraftinntekter. Inntekter som føres mot finans og ikke den enkelte sektor.

Sektor	Regnskap 2022	Rev budsjett 2022	Regnskap 2021	Avvik 2022	Forbruk % 2022
1 Politikk/stab/felles	18.073.396	17.419.839	18.011.190	653.557	103,8 %
2 Oppvekst	44.257.589	41.758.955	38.938.780	2.498.634	106,0 %
3 Velferd	54.717.031	49.130.704	52.211.053	5.586.327	111,4 %
6 Samfunnsutvikling	25.026.436	21.641.085	19.466.947	3.385.351	115,6 %
SUM FORDELT TIL DRIFT	142.074.453	129.950.583	128.627.970	12.123.870	109,3 %

Sektorene kommenterer sine avvik i egne kapitler i årsberetningen.

Netto driftsresultat ender i 2022 på ca kr 12,2 Mill. Dette er som nevnt et svært godt resultat samlet sett, sett i forhold til prognosene som ble gitt tidligere på året. De faktorene som har slått mest ut er vist i tabell under.

Konto navn	Regnskap 2022	Rev budsjett 2022	Forbruk
KJØP/SALG AV KONSESJONSKRAFT	-12.897	-8.400	-4.497
STATSTILSKUDD FLYKTNINGER	-14.953	-5.800	-9.153
EIENDOMSSKATT VERKER OG BRUK	-4.854	-3.400	-1.454
SKATT PÅ INNTEKT OG FORMUE	-39.497	-35.645	-3.853
RAMMETILSKUDD	-69.945	-72.741	2.796
INNTEKSTUTJEVNING	-19.942	-16.055	-3.887

Det er verdt å nevne konsesjonskraft spesielt da denne har slått svært positivt ut for vår del. Det ble opprinnelig vedtatt budsjettert med beskjedne inntekter, mens det viser seg at disse har blitt mye høyere. Netto kjøp og salg av konsesjonskraft ender på nesten 13 mill. Likeledes slår tilskudd til flyktninger også positivt ut, men det må bemerkes at dette er forskudd på dekning av utgifter som vil komme fremover.

Under kapittelet økonomisk analyse beskrives den økonomiske situasjonen nærmere.

Disponeringen av det regnskapsmessige overskuddet for 2022 kommer frem av tabellen under, der ser en at disposisjonsfondet er styrket med netto 13 Mill mot 7,5 i 2021 (avsetning - bruk).

Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning § 4.3 omhandler strykningsreglene hvor det står; «Hvis driftsregnskapet viser et mindreforbruk etter at disposisjonene i § 4-1 første ledd er gjennomført, skal mindreforbruket reduseres så mye som mulig ved å stryke bruk av disposisjonsfond.»

Av den grunn er store deler av det som ble budsjettert til bruk av disposisjonsfond i 2022 (frie fond, eks. boligmillion) strøket. Det er dermed mindreforbruket som skal finansiere det som er budsjettert til bruk av disposisjonsfond. Motsatt ville et merforbruk i drift ført til at merforbruket reduseres så mye som mulig ved å stryke avsetninger til disposisjonsfond.

	Regnskap 2022	Rev budsjett 2022	Vedtatt budsjett 2022	Regnskap 2021
DISPONERING ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT				
Overføring til investering	372	440	440	483
Avsetninger til bundne fond	2.349	975	475	4.034
Bruk av bundne driftsfond	-3.559	-2.960	-3.610	-3.327
Avsetninger til disposisjonsfond	13.372	7.000	-	7.705
Bruk av disposisjonsfond	-380	-4.105	-1.000	-260
Dekning av tidligere års merforbruk	-	-	-	-
SUM DISPONERINGER ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	12.154	1.350	-3.695	8.635

Under er det tatt inn en tabell som viser utviklingen i de ulike frie fondene (disposisjonsfond) fra 2019 til 2022 hvor det også er synliggjort avsetning av mindreforbruk for 2022 (summen av avsetning til- og bruk av disposisjonsfond fra tabellen over).

	Regnskap 2022	Endring 2021-2022	Regnskap 2021	Regnskap 2020
256080003 FLYKTNINGEFOND	-659.352	-	-659.352	-659.352
256080004 FOND OPPGRADERING BREDBÅND	-376.250	-	-376.250	-376.250
256080005 FOND LÅNEAVDRAG	-2.567.106	-	-2.567.106	-2.466.646
256080006 FOND KOMMUNALE VEIER	-3.376	-	-3.376	-3.376
256080007 FOND GARANTIANSVAR	-86.578	-	-86.578	-86.578
256080008 DISPOSISJONSFOND - NÆRING	-1.663.730	-304.053	-1.359.677	-1.208.670
256080009 DISPOSISJONSFOND TOLGA 2020	-	155.000	-155.000	-285.000
256080010 DISPOSISJONSFOND	-20.326.186	-3.543.602	-16.782.584	-13.428.880
256080011 FOND SKOGREISNING	-88.947	-	-88.947	-88.947
256080012 FOND BILDER GAMMELBRUA	-1.381	-	-1.381	-1.381
256080013 FOND SALG BYGDEBOK	-165.302	-	-165.302	-165.302
256080015 TAPSFOND	-899.085	-	-899.085	-429.396
256080016 VEDLIKEHOLD KOMM.BOLIGER (FOND)	-660.000	-	-660.000	-660.000
256080017 FOND KRAFTINNTEKTER	-10.000.000	-7.000.000	-3.000.000	
256080018 RENTESIKRINGSFOND	-1.000.000	-500.000	-500.000	
256080019 DISP FOND BOLIGMILLIONEN	-1.800.000	-1.800.000		
Totalsum	-40.297.293	-12.992.655	-27.304.638	-19.859.778

Fondsbeholdningen er samlet sett styrket med 13 Mill, dette er avgjørende for kommunens handlefrihet. Strykningsreglene som er beskrevet over setter rammene for hvordan kommunen selv kan disponere over de frie fondene, da en ikke kan vedta bruk av et fritt fond så lenge kommunen har et mindreforbruk. Alle fond i tabell over er en del av kommunens disposisjonsfond.

Investeringsregnskapet

Kapasitetsmessige utfordringer har ført til at en ikke har klart å gjennomføre alle prosjekter som det ble budsjettert med for 2022. Det er samlet sett investert for ca. halvparten av det budsjetterte, i underkant av 10 mill. Det prosjektet som utgjør den største endringen er ombygging kommunehus hvor deler av prosjektet er overført til 2023. Skifte takspen Vingelen kirke er i sin helhet overført til 2023. Det er også endringer knyttet til prosjektene innen VAR-området. Noen prosjekter utsettes til 2023 mens det har kommet til noen andre som ble tatt inn i 2022.

Hvert enkelt prosjekt omtales for seg i kapittel 10 og 11.

1.2 BRUKERE OG TJENESTER

Tolga har et tjenestetilbud som både i kvalitet og kvantitet må anses som godt. Kommunelovens formålsparagraf (§1-1) sier at kommuner skal være effektive, tillitsskapende og bærekraftige.

Kommunenes handlingsrom og krav til tjenesteleveranser er under stadig endring. Derfor er det helt avgjørende å skape en kultur som evner å tilpasse seg de rammene man til enhver tid har å drifte for. Tolga har over flere år jobbet aktivt for å utvikle en slik kultur sammen med de ansatte. For tjenesteproduksjon vises det til beskrivelsen av den enkelte sektor/enhet.

1.3 ADMINISTRATIV ORGANISERING

Tolga kommune har en tilpasset tre-nivåmodell i tre sektorer; Oppvekst, Velferd og Samfunnsutvikling. En slik organisering gir effekter gjennom mer helhet, ressursoversikt og samhandling og mindre sektoriserte tjenester. I stab og støtte inngår; økonomi/lønn, personal, Innbyggertorg og Bibliotek. IKT er organisert i IKT Fjellregionen IKS, FARTT.

1.4 LEDELSE

Ledelsen i Tolga kommune består av en strategisk ledergruppe med kommunedirektør, økonomisjef, personalsjef og tre kommunalsjefer. Operativt ledernivå utover de som inngår i strategisk ledergruppe er 12 enhetsledere. Lederne i Tolga kommune har et stort og viktig ansvar både i forhold til tjenesteproduksjon, utvikling og arbeidsmiljø. Lederutvikling er en kontinuerlig prosess. Gjennom 2022 har Tolga kommune faste arenaer og møtepunkt for ledelsen, hvor ledelsesutøvelse og utvikling er en del av dette.

Ledelse i Tolga kommune utøves på tre nivå (gjennom)

- Medarbeiderskap
- Mestringsorientert ledelse
- TÆL-ledelse (Tydelig, Ærlig og Lojal)

For å forbli en god og fremtidsrettet kommune er Tolga kommune avhengig av systematisk å utvikle medarbeidernes rolle og kompetanse. Vi er avhengig av å finne arbeidsformene som involverer, trigger og utfordrer. Alle ansatte har en unik rolle og oppgave. Hver enkelt utfører oppgaver som til sammen utgjør helheten.

Medarbeiderskapet skal

- Fremme arbeidsglede.
- Det skal sikre myndiggjorte medarbeidere
- Det skal sikre en utviklende og lærende organisasjon.

Mestringsorientert ledelse er viktig for å realisere de mål og de føringer vi har vedtatt. De vil si både i forhold til planer, verdigrunnlaget og evnen til å kunne fylle de rollene vi har som tjenesteleverandør, forvaltningsorgan og samfunnsutvikler. Se om lederutvikling under pkt. 1.9

1.5 BEMANNING/ REKRUTTERING

Personalsituasjonen i Tolga kommune har vært stabil. Kommunen har god tilgang på kvalifisert personell på de aller fleste områder, men en ser en tendens til at noen yrkesgrupper med krav til høyere utdanning har vært mer krevende å rekruttere. Etter årene med koronapandemi er det stor etterspørsel etter arbeidskraft i hele landet spesielt innen helse og omsorg, barnehage og skole. Dette gjelder til en viss grad også for Tolga. De faste antall årsverk er i samsvar med de behov og oppgaver kommunen har og skal løse og i henhold til de rammer og forutsetninger vi har å drifte for.

1.6 MEDARBEIDERE I TOLGA KOMMUNE

År	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antall ansatte	161	154	156	155	156	163	164
Antall årsverk	134	132	133	132	129,5	132,4	130

1.7 NÆRVÆR

Tolga kommune er IA-bedrift, og det forplikter kommunen til å jobbe aktivt for å øke nærværet i organisasjonen. Målet for tilstedeværelse var satt til 94,5 %. Ved årsslutt viser statistikken en tilstedeværelse på 93 % som er en svak bedring fra 2021. Over halvparten av fraværet er langtidsfravær (4,6 %) det vil si fravær på 57 dager eller mer. Administrasjonen, AMU og de tillitsvalgte har alle satt søkelys på tettere sykefraværsoppfølging og rutiner rundt det. For kommende år vil fortsatt oppfølging og tiltak som gjelder sykefraværsoppfølging prioriteres.

År	Fraværsdager	Nærvær	Fravær
2019	1.975	94,5	5,5
2020	2.157	94,1	5,9
2021	2.583	92,8	7,2
2022	2.698	93,0	7,0

1.8 TRIVSEL

Medarbeiderundersøkelse blant ansatte ble gjennomført i november 2022. Svarprosenten lå da på 78 %, 149 av 191 svarte på undersøkelsen. Dette er en svak nedgang fra 2019, da svarprosenten var på 83 %. 78 % er fortsatt en meget god deltakelse i undersøkelsen. Som tabellen nedenfor viser er det en jevnt høy score, med enkelte faktorer som vil bli prioritert å utvikle. Tabellen er for sammenstilling av alle sektorer og enheter i Tolga kommune. Score er fra 0 til 5. Over 4 er fra bra til meget bra.

10-FAKTOR: KS' medarbeiderundersøkelse
PERIODE: 2022

Tolga kommune Kommune

Oversikt og sammenligning (alle faktorer)

Tabellen viser resultater for valgt enhet, kommune og landssnitt for tjeneste.

FAKTOR	Tolga kommune	Tolga kommune	Kommune
1. Indre motivasjon	4.4	4.4	4.2
2. Mestringstro	4.3	4.3	4.3
3. Autonomi	4.3	4.3	4.3
4. Bruk av kompetanse	4.4	4.4	4.1
5. Mestringsorientert ledelse	3.9	3.9	3.9
6. Rolleklarhet	4.3	4.3	4.2
7. Relevant kompetanseutvikling	3.8	3.8	3.6
8. Fleksibilitetsvilje	4.5	4.5	4.4
9. Mestringsklima	4.2	4.2	4.1
10. Prososial motivasjon	4.8	4.8	4.7

1.9 KOMPETANSEUTVIKLING

Arbeidet med kommunens strategiske kompetanseutviklingsplan startet høsten 2022. Flere av sektorene har kompetanseplaner som støtter opp under og er førende for medarbeidernes kompetanseheving og -utvikling i enhetene.

Fra høsten 2020 til mars 2022 er det gjennomført et eget lederutviklingsprogram i Tolga kommune.

Lederutviklingsprogrammet er en oppfølging av tidligere gjennomført interkommunalt lederutviklingsprogram som ble gjennomført i 2019 med kommunens strategiske ledergrupper. Målgruppen har nå vært alle ledere med personalansvar i Tolga kommune.

Lederutviklingsprogrammet vil fortsette med oppfølgingsamlinger, en dags, som vi gjør i fellesskap med Alvdal kommune.

1.10 INTERNKONTROLL OG HMS

Som digitalt kvalitetsstyringssystemet/verktøy bruker kommunen Compilo. Styringssystemet skal dekke strategi, risikovurdering, dokumentasjon, avvik og tiltak og rapportering i forhold til HMS. Dette arbeidet er kontinuerlig og skal inngå som en naturlig del av enhetens arbeidsprosesser. Prosedyrer og rutiner skal revideres årlig.

Arbeidsmiljøutvalget (AMU) består av tillitsvalgte, hovedverneombud og kommunedirektør/sector-/enhetsledere som arbeidsgivers representanter. Kommunens IA-rådgiver og bedriftshelsetjenesten har møte- og talerett i AMU.

Vernerunder har blitt gjennomført og blir fulgt opp og forelagt AMU. Kommunen har avtale med godkjent bedriftshelsetjeneste BHT A/S på Tynset. BHT A/S deltar i AMU. I tillegg involveres bedriftshelsetjenesten ved behov i forbindelse med oppfølging og tilrettelegging for å forebygge sykefravær.

1.11 ETISK STANDARD

Kommunen tilstreber at hensynet til høy etisk standard, rettsikkerhet og åpenhet skal ivaretas i alle ledd. Tolga kommunes etiske retningslinjer ble revidert i 2020. Retningslinjene gjelder både for folkevalgte og ansatte og er en del av kommunens personalhåndbok. Personalhåndboken, herunder også retningslinjene er under revisjon.

1.12 LIKESTILLING/ DISKRIMINERING

Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i fylkeskommunen eller kommunen. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt, og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å hindre forskjellsbehandling i strid med likestillings- og diskrimineringsloven, samt for å fremme formålene i likestillings- og diskrimineringsloven når det gjelder etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Politisk likestilling

Pr. 31.12.22	Kvinner	Menn
Kommunestyret	8	7
Formannskap	2	3
Kontrollutvalget	2	3
Administrasjonsutvalget	5	6
Eldrerådet	4	1
Råd for personer med nedsatt funksjonsevne	2	3
Barne- og ungdomsrådet	3	2

Tolga kommune har mannlig ordfører og varaordfører.

Ansatte

	2021	2022
Antall årsverk	132,4	130
Antall ansatte	163	164
Antall kvinner	125	127
% andel kvinner	76%	77%
Antall menn	38	37
% andel menn	24%	23%
Antall kvinner ledende stillinger	13	12
% andel kvinner i ledende stillinger	65%	60%
Antall menn i ledende stillinger	7	8
% andel menn i ledende stillinger	35%	40%
Fordeling heltid/deltid		
Antall deltidsstillinger	115*	115*
Antall ansatte i deltidsstillinger	79	78
Antall kvinner i deltidsstillinger	58	57
% andel kvinner i deltidsstillinger	73%	72%
Antall menn i deltidsstillinger	21	21
% andel menn i deltidsstillinger	27%	28%
Antall midlertidig ansatte	14	19
Antall midlertidig ansatte menn	7	8
Antall midlertidig ansatte kvinner	7	11
Foreldrepermisjon		
Antall uker foreldrepermisjon menn	27	29
Antall uker foreldrepermisjon kvinner	73	163

*Mange ansatte har flere brøkstillinger, men til sammen har de full stilling.

Gjennomsnittslønn pr 31.12.22	Kvinner	Menn
Kap. 3	712.625	726.375
Kap. 5	930.525	636.500
Tolga kommune kap. 3,4 og 5	565.000	569.724

Merknad: den store forskjellen i kap 5 skyldes at dette er lønnskapittelet hvor legene er plassert. Tolga kommune har egne retningslinjer for å redusere bruken av uønsket deltid. Disse brukes sammen med tilsetningsreglementet. Kommunen bruker intern utlysning når deltidsansatte kan ha krav på utvidelse av sitt tilsetningsforhold. I 2022 har vi hatt ekstra fokus på å skape en heltidskultur, blant annet er det utarbeidet nye retningslinjer for dette. Det er flest faste stillinger som er utlyst som 100% stillinger.

Lønn

Tolga kommune følger KS sitt lønnsregulativ. Det er ingen forskjell på menn og kvinner i samme stillingskode i kapitel 4. Avlønningen baserer seg på grunnlønn etter stillingskode/lønnsramme og ansiennitet. I stillingskoder som baserer seg på sterkere grad av individuell lønnsfastsetting er det også større forskjeller. De største lønsmessige forskjellene er i kapittel 5. Her er det ikke samme automatiske sammenheng mellom stillingskode, utdanningsnivå, ansiennitet og lønn som det er for de fleste ansatte i kapitel 4. De med høyest lønn i kap. 3 og 5 er kvinner. Lønnskartlegging skal foregå hvert annet år. Neste lønnskartlegging Tolga kommune skal gjøre er for regnskapsåret 2024.

LIKESTILLING

Etnisitet

Kommunen skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme diskrimineringslovens formål som er å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn.

Nedsatt funksjonsevne

Kommunen skal også i henhold til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven arbeide aktivt for å fremme likestilling og likeverd, sikre like muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne, og hindre diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Tolga kommune arbeider systematisk med tilrettelegging for ansatte med nedsatt funksjonsevne. Dette arbeidet gjøres ved behov i samarbeid med NAV. Vi tilrettelegger også for praksisplasser for personer som trenger arbeidsutprøving, arbeidstrening og praksis.

Tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling

Kommunen skal jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Dette anses som kommunens HMS-arbeid, det forebyggende arbeidet før (opplevelser av) diskriminering oppstår. Gjennom en slik systematisk jobbing unngås forhåpentligvis saker om diskriminering. Slike saker er svært belastende for den det gjelder og for virksomheten. I tillegg gir enkeltsaker ofte heller ikke godt grunnlag for å endre diskriminerende systemer, fordi det kan være vanskelig å se sakene i sammenheng. Den generelle aktivitetsplikten legger opp til at man skal avdekke de likestillingsutfordringene som finnes og gjøre noe med dem før det utvikler seg til en konflikt eller klagesak.

Tolga kommune skal:

- Undersøke om det finnes risiko for diskriminering eller andre hindre for likestilling
- Analysere årsaker til identifiserte risikoer
- Iverksette tiltak som er egnet til å motvirke diskrimineringen og bidra til økt likestilling og mangfold i virksomheten
- Vurdere resultatet av arbeidet etter bokstav a – c

Nytt i den forsterkede plikten er at kommunen som en del av bokstav a, også skal gjøre en lønnskartlegging og en kartlegging av ufrivillig deltid. Kartleggingen skal gjøres hvert annet år.

Det er i tillegg gjort en utvidelse knyttet til hvilke diskrimineringsgrunnlag/områder kommunen skal jobbe med. Det er lagt til kjønnsbasert vold samt sammensatt diskriminering (diskriminering på flere grunnlag samtidig).

Per i dag omfattes følgende grunnlag:

- Kjønn
- Nedsatt funksjonsevne
- Seksuell orientering
- Kjønnssidentitet og kjønnsuttrykk
- Religion og livssyn
- Etnisitet
- Omsorgsoppgaver
- Graviditet, foreldrepermisjon og adopsjon

Kommunen arbeider også for å forhindre kjønnsbasert vold, trakassering og seksuell trakassering og sammensatt diskriminering.

Vurderingen av risiko og hindre gjøres på følgende områder:

- Rekruttering
- Lønns- og arbeidsvilkår
- Forfremmelse
- Utvikling/opplæring
- Tilrettelegging
- Kombinasjon av arbeid og familieliv

Arbeidet med å fremme likestilling og hindre diskriminering skal skje i samarbeid med representanter for medarbeiderne/tillitsvalgte.

1.13 ARBEIDSMILJØ

Ansatte representant overtok lederansvaret i Arbeidsmiljøutvalget (AMU) i 2022. Utvalget har hatt 4 møter. AMU jobbet med målsettinger for overordnet IA-handlingsplan og oppfølging av vernerunder.

IA handlingsplanen prioriterer følgende;

- 1) Redusere sykefravær
- 2) Personer med nedsatt funksjonsevne - være en inkluderende bedrift
- 3) Frafall – forebyggende arbeidsmiljø og avgangsalder, flest mulig skal stå i jobb til ordinær pensjonsalder

AMU har i løpet av året ikke blitt forelagt rapporter om yrkessykdommer, arbeidsulykker, eller tilløp til ulykker, jvf. § 7-2 i Arbeidsmiljøloven.

1.14 MEDARBEIDERSAMTALER

I handlingsplanen for i IA-arbeidet i Tolga kommune er det et mål om 100 % gjennomføring av medarbeidersamtaler. Målet for 100 % gjennomføring er tilnærmet nådd 2022.

1.15 SAMARBEID MED TILLITSVALGTE

Møter mellom kommunedirektør/administrasjon og hovedtillitsvalgte har vært gjennomført etter en fastsatt møteplan og ekstra ved behov. Det er gjensidig forståelse for at disse møtene prioriteres, og i 2022 har man hatt ekstra fokus på senfølger/fravær etter koronapandemien og de utfordringer dette har medført for ansatte og organisasjonen, kompetanseheving rutiner vold og trusler, sykefraværsoppfølging og medarbeiderskap. Tema på ansattes dag var "hvordan spille hverandre god".

1.16 INTERKOMMUNALT SAMARBEID

Tolga kommune inngår i en rekke både formelle og uformelle interkommunale samarbeid – se oversikt under kapittel 9. Ny eierskapsmelding er oppdatert i 2022 og til vedtak i kommunestyret i mars -23. De interkommunale samarbeidene er i hovedsak etablert for å levere tilfredsstillende kvalitet i tjenesten, det å kunne ha store nok fagmiljøer og for i det hele tatt på noen områder å kunne rekruttere kompetanse.

Det jobbes kontinuerlig regionalt med å sikre mer styring og medvirkning i de interkommunale ordningene.

1.17 SAMFUNNSUTVIKLING

Kommunens fremste rolle som samfunnsutvikler er å være både en pådriver og tilrettelegger. Tolga har gjennom mange år vært en aktiv aktør når det gjelder å utvikle Tolga kommune som et bærekraftig samfunn.

Samskapingsfond

Samskapingsprosjekter hvor næringsliv, frivillig sektor, innbyggere og offentlig sektor jobber sammen for å skape og utvikle aktivitet eller næringsvirksomhet til beste for kommunens innbyggere. Innbyggerinvolvering, lokalt engasjement og medvirkning skal ligge til grunn for samskapingsprosjekter i Tolga kommune. Fra oppstarten i 2020 ble det avsatt kr 500 000 og kr 150 000 i nye midler ved årsavslutning 2021. I juni 2022 avsatte kommunestyret nye kr 500 000. I 2022 er det gitt tilsagn/bevilget midler til ulike samskapingsprosjekter i hele kommunen; løypemaskin Øversjødalen idrettslag, Varmestue Morabben Vingelen IL, Tolga helselag – Livsgledetur på hjul, Sosial ungdomsarena Fjellheim, Marius prosjektet Vingelen kirke og skolemuseum og Øversjødalen Samfunnshus, boksamling og samlingssted.

Tolga kraftverk ble åpnet i oktober 2021 og gir rundt 205 GWh ny fornybar energi som tilsvarer forbruket til ca. 10.000 husstander. Som regnskapsmessig resultat viser, har kommunen betydelige inntekter fra netto salg av konsesjonskraft i 2022. Dette skyldes i stor grad høye strømpriser hele året.

Bredbåndsutbygging

Utbygging av strekningen Tolga – Hodalen - Øversjødalen ble slutført i desember 2022.

Langsjøvollen er planlagt bygd ut i samarbeid med Engerdal, og gjenstår fortsatt.

Det ble i juni 2022 inngått avtale om utbygging av 10 husstander i grendelagene Åsengan, Kvennan, Hallrøsta og på Håmmålvåll med frist for slutføring 31.12.2023.

Tolga 2020, Bolig og bosetting

Å øke tilflyttingen gjennom å kunne tilby boliger og boligtomter er et klart politisk mål og er et tiltak for å kompensere for kommunens største utfordring med demografi og befolkningsnedgang. Det ble i 2018 og 2019 ferdigstilt to prosjekter med boligbygging i sentrum hvor kommunen har inngått avtale om tilbakeleie av leiligheter i ulik størrelse for å møte flere boligbehov for kommunens innbyggere, innflyttere og potensielle tilbakeflyttere.

Dette har nå gitt flere og fleksible muligheter for å leie bolig i Tolga. Det er gitt kommunal støtte til privat reguleringsplan i Hamran. Her er det et sentrumsnært boligfelt med byggeklare tomter i 2022. Gjennom Tolga 2020 er det realisert reguleringsplan for boligfeltet Vesleåsen Øvre i Vingelen. Her jobbes det mot at det skal bygges i løpet av 2023.

Det er vedtatt kriterier for å bruke «hytta/fritidshus som bolig», en slik søknad er innvilget/forlenget i 2022 i påvente av at bolighus ferdigstilles.

Flere kommunale boliger ligger ute for salg og to av disse ble solgt i 2022. Kommunen benytter ordningen med videreutlån (startlån) gjennom Husbanken for å stimulere aktuell målgruppe til å kunne realisere og eie egen bolig. I desember 2020 ble forankringa av Bolig politisk plan vedtatt i kommunestyret. Planen peker på seks premisser som er førende for administrasjonens arbeid.

Kommunestyret vedtok «boligmillionen» i k-sak 33/22 den 19.05.22. Vedtatt beløp var kr 1.000.000 og det utbetales kr 200.000 pr bolig. Etter årets slutt skulle ordningen evalueres og eventuelt videreføres. Tiltaket ble

imidlertid så ettertraktet at det ble en ny sak (48/22) til evaluering 01.09.22 hvor det ble avsatt ytterligere kr 1.000.000. I 2022 er det gitt tilsagn til 7 boliger.

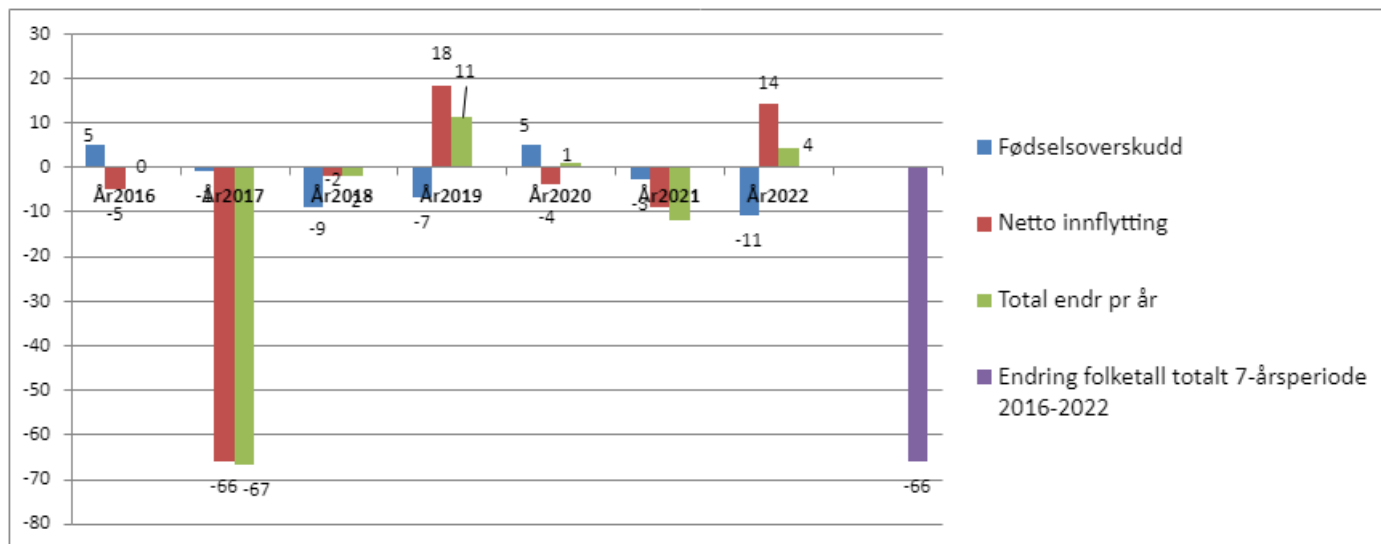
Med tiltaket *Lys i alle glas* ønsker kommunen å stimulere til at flere ubebodde boliger og småbruk kommer på markedet. Det ble i november 2022 vedtatt i kommunestyret å innføre en tilskuddsordning hvor den som selger en ubebodd enebolig eller småbruk får et tilskudd på til sammen kr 100.000 når enebolig eller småbruk selges. Tilskuddet utbetales med kr 50.000 når boligen eller småbruket selges, og kr 50.000 når noen melder flytting til eiendommen. Det har ikke vært noen søknader knyttet til dette tiltaket i 2022

Tolga kommune har tidligere opprettet selskapet Tolga 2020 sammen med Tolga-Os Sparebank. Selskapet har som mål og hensikt å øke folketallet i Tolga kommune gjennom ulike tiltak og handlinger.

I november 2021 ble det vedtatt at kommunen øker sin aksjekapital i Tolga 2020 AS med et innskudd bestående av kommunale tomter/eiendom og medeier Tolga-Os Sparebank går inn med innskudd som ny aksjekapital. I 2022 har selskapet arbeidet aktivt for byggeklare tomter i første omgang i Vesleåsen i Vingelen.

Figuren nedenfor: *Befolkningsutviklingen de siste 7 årene (2016-2022) i Tolga kommune. (kilde SSB tab. 06913)*

Folketallet i Tolga kommune pr 31.12.22 er ifølge tall fra SSB 1555 innbyggere. Befolkningsnedgangen har i gjennomsnitt vært på 9 personer pr år de siste 7 årene. De siste 4 årene har folketallet vært stabilt.

1.18 BEREDSKAP

I beredskapssammenheng har 2022 vært preget av ettervirkninger av koronapandemien (bemanning og fravær), oppfølging av vaksinasjonsprogrammet (Covid-19 og influensa), krigen i Ukraina med mottak av flyktninger og skjerping av atomberedskapen. Vi har levert ukentlige/ hyppige rapporteringer til Statsforvaltning i Innlandet gjennom hele 2022 knyttet til disse forhold. Dette har krevd betydelig ressursbruk spesielt hos beredskapskoordinator og kommunens øverste ledelse. Kommunen har ikke opplevd kritiske situasjoner i forhold til tjenesteyting, men deler av organisasjonen har i lange perioder vært «på strekk» på grunn av sykefravær og mangel på vikarer. En må berømme de ansatte som viser en imponerende innsats for å yte gode tjenester for kommunens innbyggere.

1.19 KONKLUSJONER/ UTFORDRINGER

Tolga er et lokalsamfunn som har plass til alle og der alle er en ressurs og har noe å bidra med. Dette bygger oppunder de kvalitetene og den kulturen som er bærende i Tolga-samfunnet i dag. Med krigen i Ukraina utfordres kommunene i Norge med tilstrømningen av antallet flyktninger. I Tolga kommune bosatte vi 44(46) flyktninger i 2022. Det er gjort en betydelig innsats fra mange av kommunenes enheter. Det arbeides intensivt for å lykkes med integrering, bosetting og arbeid for de Ukrainske flykningene. Mange i lokalsamfunnet har stilt opp med boliger/bo-enheter i 2022, og vi trenger enda flere i 2023. De fleste voksne har deltatt i norsk opplæring gjennom introduksjonsprogrammet og vil i løpet av 2023 ha behov for arbeid eller videre ordinær utdanning.

Det klare utfordringsbildet kommunen står overfor på sikt er negativ befolkningsutvikling og demografisk sammensetning av innbyggerne. Hvorvidt de bosatte ukrainske flykninger, vil påvirke dette bildet er usikkert både med hensyn til utviklingen av krigen, men også hvorvidt vi lykkes med integrering og bosetting.

En annen stor utfordring er at utgiftene pr innbygger som mottar helse og omsorgstjenester øker mer enn det man får i overføringer for å løse disse oppgavene. Dette gjelder ikke bare for Tolga kommune, men er en utfordring for alle kommuner i Norge.

Vi ser at det er viktig å bygge opp et disposisjonsfond for uforutsette hendelser, noe vi har greid i 2022. Evnen til å tilpasse driften raskt etter behovene vil fortsatt være gjeldende i årene som kommer. Vi har i 2022 økt stillingsressursene på flere områder for å håndtere den økte tilstrømningen av flyktninger. Dette kan være en midlertidig situasjon, og det er viktig å ta ned igjen og tilpasse ressursene om situasjonen endres. Ansatte og ledere har et kontinuerlig fokus på god kvalitet, effektiv utnyttelse av ressursene og evne til nødvendig omstilling. Stab/støtte underbygger og støtter prosesser og arbeidsmetoder til hele organisasjonen. Økonomisjef med medarbeidere jobber helhetlig og med gode rutiner. Det gir oversikt og kvalitet som sammen med ledelsen og organisasjonen gir grunnlag for å oppnå ønskede resultater.

Tolga kommune leverer gode tjenester og skaper gode resultater. Organisasjonen har mange dyktige medarbeidere, som er fornøyde med og stolte av arbeidsplassen sin. Satsingen på medarbeiderskapet gir engasjerte og myndiggjorte medarbeidere. Medarbeiderne er det beste en organisasjon kan investere i. Det er mye folkehelse i å ha et arbeid hvor man trives og utvikles. Det var en bekymringsfull utvikling med økt sykefravær i 2021, men i 2022 ser vi at dette snur og at nærværet øker.

Tolga, 28. mars 2022
Siv S Sjøvold
Kommunedirektør

2. ØKONOMISK ANALYSE

Tolga kommune deler driften inn i rammeområder (sektorer) som får tildelt egne budsjetttrammer. I tråd med nye økonomibestemmelser i kommuneloven er bruk og avsetning på disposisjonsfond flyttet fra sektorene og til finansområdet (felles ramme). Det samme gjelder avskrivninger.

I rapporteringen for regnskap 2021 ble øremerkede midler på bundne driftsfond ansett som en periodisering av tilskudd, og ble beholdt på tjenesteområdene. For rapporteringen 2022 er dette endret i samråd med revisor. Årsaken til dette er at brutto og netto driftsresultat i Bevilgningsoversikt drift (§5-4 1. ledd) og Økonomisk oversikt drift (§5-6) skal være like. For rapporteringen for 2021 var det ikke tilfelle.

2.1 BUDSJETTAVVIK

Tabellen viser rammeområdenes budsjettavvik. Det vises ellers til Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 1. ledd, 2. ledd og Økonomisk oversikt drift etter § 5-6 i årsregnskapet som er obligatoriske hovedoversikter i årsregnskapet for 2022.

Forklaringer til rammeområdenes resultater finnes under de enkelte rammeområdenes meldinger.

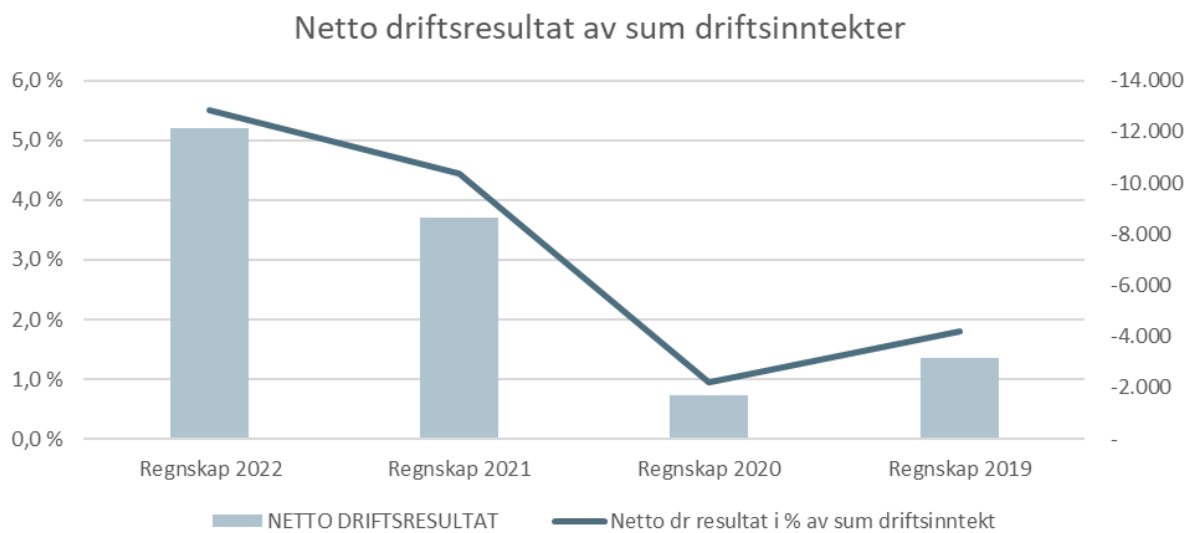
Sektor	Regnskap 2022	Rev budsjett 2022	Regnskap 2021	Avvik	Forbruk % 2022
1 Politikk/stab/felles	18.073.396	17.419.839	18.011.190	653.557	103,8 %
100 POLITIKK	2.408.108	2.420.138	2.440.721	-12.030	99,5 %
111 KOMMUNEDIREKTØR OG STAB	9.005.165	8.591.424	9.256.409	413.741	104,8 %
120 FELLESGIFTER	6.660.122	6.408.277	6.314.061	251.845	103,9 %
2 Oppvekst	44.257.589	41.758.955	38.938.780	2.498.634	106,0 %
200 OPPVEKST FELLES	5.112.731	4.471.669	3.905.801	641.062	114,3 %
220 VINGELEN SKOLE OG BARNEHAGE	9.430.688	9.253.099	8.760.102	177.589	101,9 %
230 TOLGA SKOLE	16.950.746	16.995.126	15.784.270	-44.380	99,7 %
240 KULTURSKOLEN	1.742.755	1.622.835	1.787.824	119.920	107,4 %
260 BARNEHAGE	11.020.670	9.416.226	8.700.783	1.604.444	117,0 %
3 Velferd	54.717.031	49.130.704	52.211.053	5.586.327	111,4 %
300 HELSE	13.498.864	11.499.984	12.355.601	1.998.880	117,4 %
340 NAV	2.899.658	4.039.742	3.754.040	-1.140.084	71,8 %
350 FLYKTNINGETJENESTEN	5.892.061	3.565.894	3.086.724	2.326.167	165,2 %
370 REHAB, MESTRING OG INSTITUSJON	32.426.448	30.025.084	33.014.688	2.401.364	108,0 %
+ 5 Kirken og andre trossamfunn	2.276.000	2.276.000	2.188.000	-	100,0 %
6 Samfunnsutvikling	25.026.436	21.641.085	19.466.947	3.385.351	115,6 %
502 SAMFUNNSUTVIKLING	3.032.798	3.357.547	2.130.283	-324.749	90,3 %
601 PLAN/TEKNISK	21.993.638	18.283.538	17.336.664	3.710.100	120,3 %
+ 7 VAR-området	-2.252.999	-2.735.768	-4.285.589	482.769	82,4 %
+ 9 Pensjon og premieavvik	-7.034.058	-2.413.680	-6.818.377	-4.620.378	291,4 %
SUM FORDELTE TIL DRIFT	135.063.395	127.077.135	119.712.004	7.986.260	106,3 %

2.2 DRIFTSRESULTAT

Netto driftsresultat er lik brutto driftsresultat minus motpost avskrivninger (avskrivninger inngår i sum driftsutgifter) og minus netto finansutgifter. Netto driftsresultat i 2022 er positivt med kr 12.154.000 mens forrige år var positivt med kr 8.635.000.

Som det kommer frem av diagrammet nedenfor er netto driftsresultat i % av driftsinntektene i 2022 positivt med 5,5 %, mot 4,5 i 2021.

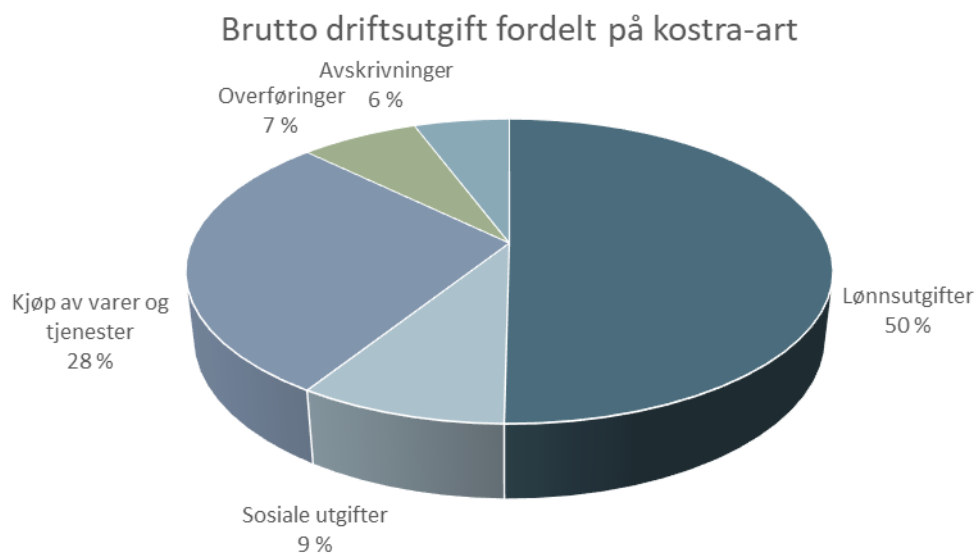
Utviklingen de siste fire år framgår slik:

Anbefalt nivå for økonomisk balanse over tid er fremdeles et netto driftsresultat på minimum 1,75 % av driftsinntektene. Ved et lavere resultat vil verdiene i kommunesektoren forringes. Årsaken til dette er at avdragene på lån ligger inne i kommuneregnskapene, og ikke avskrivningene som i private regnskaper. Dette er også vedtatt som økonomisk budsjettpremiss i Handlingsplanen til Tolga kommune.

Brutto driftsutgifter fordelt på KOSTRA-arter 2022 i %

Sum lønnsutgifter og sosiale utgifter utgjør 59% av brutto driftsutgift. Prosenten er eksklusive sykkelønsrefusjon som ikke inngår i brutto driftsutgift, men som er en del av sum driftsinntekt.

2.3 FRIE INNTEKTER

Betegnelsen frie inntekter innebærer at disse inntektene ikke er bundet opp til å brukes innenfor spesielle områder. De frie inntektene økte med drøyt 6 Mill fra 2021 til 2022. Av dette økte inntekts- og formuesskatten med 2,9 Mill og eiendomsskatt med 1,8 mill.

Post (i 1.000 kr)	Regnskap 2022	Regnskap 2021	Regnskap 2020	Regnskap 2019
1 Rammetilskudd	-89.887	-88.382	-83.891	-83.379
2 Inntekts- og formuesskatt	-39.497	-36.633	-32.457	-31.981
3 Eiendomsskatt	-7.217	-5.464	-4.034	-3.064
Sum frie inntekter	-136.601	-130.480	-120.381	-118.423

Integreringstilskudd (statstilskudd flyktninger) og salg av konsesjonskraft er også å anse som frie inntekter, som er med på å danne grunnlaget for tjenesteområdenes rammer.

Konto	Kontonavn	Regnskap 2022	Rev budsjett 2022	Regnskap 2021	Regnskap 2020	Regnskap 2019
18106	STATSTILSKUDD FLYKTNINGER	-14.953.184	-5.800.000	-6.017.700	-6.831.200	-7.940.200
16509	SALG AV KONSESJONSKRAFT	-13.849.507	-8.400.000	-3.951.312	-	-
14720	KJØP AV KONSESJONSKRAFT	952.120	-	299.981	-	-

Integreringstilskuddet endte ca 9,2 Mill høyere enn budsjettet. Dette skyldes at anmodning og vedtak om bosetting av flyktninger ble gjort etter budsjett 2022 var lagt, samt at man valgte ikke å gjøre budsjettjusteringer for disse inntektene gjennom året. Mange ble også bosatt de siste månedene av 2022.

Netto salg av konsesjonskraft ble langt høyere enn budsjettet, med 13,85 Mill mot budsjettet 8,4 Mill. Dette skyldes unormalt høye strømpriser store deler av 2022. I forbindelse med årsavslutningen er det avsatt 7 Mill til eget kraftfond jf. kommunestyrets vedtak i sak 38/22 i forbindelse med 1.tertial 2022.

2.4 LÅN

Lånegjeld (1.000 kr)	Regnskap 2022	Regnskap 2021	Regnskap 2020	Regnskap 2019
Lånegjeld pr 01.01	194.532	181.690	136.300	142.864
- Avdrag (drift)	11.778	9.446	5.954	6.621
- Avdrag (investering)	924	712	688	924
- Ekstraord. Avdrag	-	-	-	-
+ Nye lån	17.600	23.000	52.000	-
Total lånegjeld pr 31.12	199.430	194.532	181.658	135.319
- Ubrukte lånemidler	13.770	5.515	2.204	1.834
- Sosiale utlån	-	-	101	101
- Boligsosiale formål (startlån)	10.695	10.079	10.187	9.418
Netto lån pr 31.12	174.964	178.937	169.166	123.966

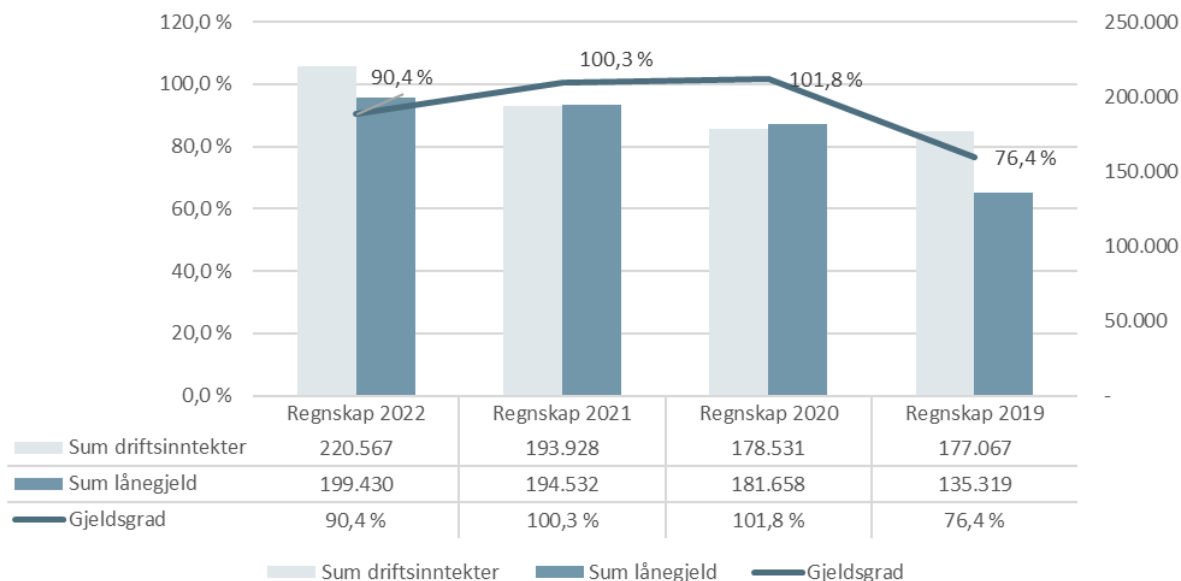
Med total lånegjeld menes kommunale innlån inklusive husbankmidler til videre utlån. Med utlån menes utlån av husbankmidler. Ubrukte lånemidler er låneoptak der lån er tatt opp, men ikke benyttet enda, samt husbankmidler som ikke er utlånt.

Som det framgår av tabellen over har kommunens netto lånegjeld gått opp frem til 2021, deretter har den falt noe i 2022. Dette skyldes ubrukte lånemidler som har økt med drøyt 8 Mill i 2022 i tillegg til at lånebehovet er noe lavere enn det har vært foregående år. Aktiviteten i 2022 har vært lavere enn budsjettet. Med nesten 14 Mill i ubrukte lånemidler ved utgangen av året vil dette redusere lånebehovet i 2023.

Gjeldsgrad og utvikling i lånegjeld

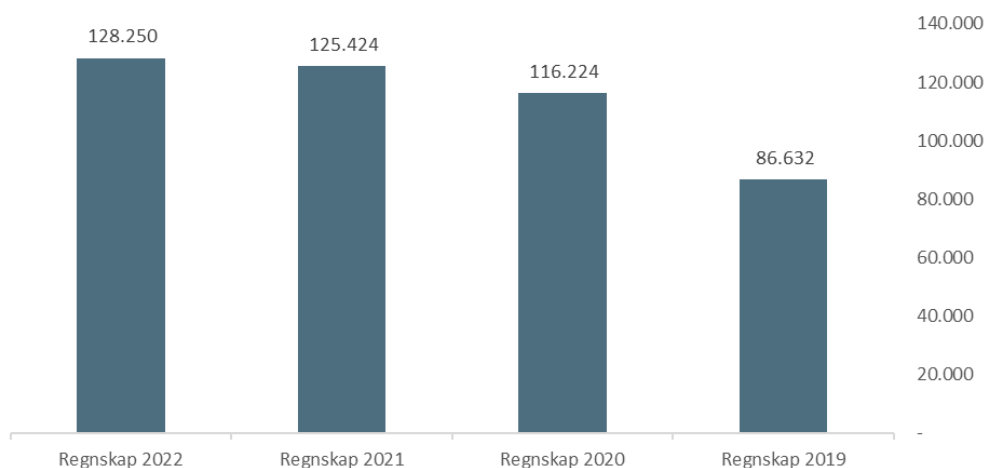
Kommunestyret har som måltall vedtatt at man skal tilstrebe en gjeldsgrad over tid som ikke overstiger 80 % av sum driftsinntekter. Man var imidlertid klar over at større byggeprosjekter som det vi har hatt i 2019 – 2021 vil gjøre at denne blir høyere enn ønskelig.

Den positive utviklingen vi så i 2021 fortsetter i 2022 og gjeldsgraden har gått betydelig ned. Det forventes ytterligere nedgang i økonomiplanperioden. Forholdet mellom sum driftsinntekter, lånegjeld og gjeldsgrad er illustrert under.

Lånegjeld pr. innbygger

Lånegjeld pr innbygger forholder seg høy da gjelden stiger og folketallet er noenlunde stabilt. Det er små endringer i folketallet fra 2019 til 2022.

2.5 BALANSEREGNSKAPET

Balanseregnskap (1.000 kr)	Regnskap 2022	Regnskap 2021	Regnskap 2020	Regnskap 2019
EIENDELER				
ANLEGGSMIDLER	546.046	537.453	521.391	439.070
OMLØPSMIDLER	92.207	73.706	57.991	72.491
Herav kortsiktige fordringer	37.326	32.119	25.300	26.573
SUM EIENDELER	638.253	611.159	579.383	511.561
EGENKAPITAL OG GJELD				
EGENKAPITAL	-183.786	-170.544	-148.315	-111.159
LANGSIKTIG GJELD	-430.543	-415.470	-407.263	-367.331
KORTSIKTIG GJELD	-23.924	-25.145	-23.804	-33.071
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	-638.253	-611.159	-579.383	-511.561

Eiendeler

Omløpsmidlene utgjør likvide beholdninger, kortsiktige plasseringer og kortsiktige fordringer.

Anleggsmidlene består av varige driftsmidler (faste eiendommer og anlegg, utstyr, maskiner og transportmidler) og finansielle anleggsmidler (utlån, aksjer og andeler).

Gjeld og egenkapital

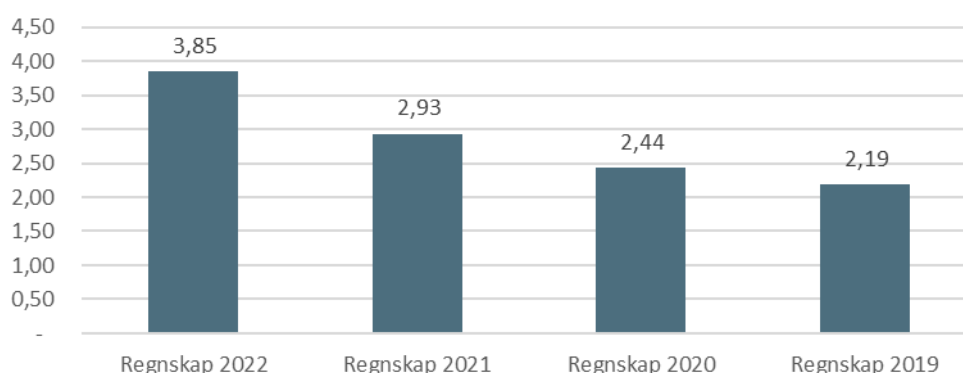
Langsiktig gjeld omfatter pensjonsforpliktelser samt lån kommunen har tatt opp.

Kortsiktig gjeld oppstår som følge av tidsforskjellen mellom når anskaffelsen av en vare er kjent og mottatt og når den blir betalt.

Egenkapitalen består av reelle egenkapitalkonti slik som regnskapsmessig mindre-/merforbruk og fond. I tillegg kommer «kapitalkonto». Kapitalkontoen har en særskilt funksjon i kommuneregnskapet. Saldoen viser kommunens samlede egenfinansiering av anleggsmidler, dvs hvor mye kommunen selv har bidratt med til finansiering av anleggsverdiene. Denne finansieringen kan enten være over driftsresultatet, av inntekter i investeringsregnskapet eller ved bruk av tidligere oppsparte midler.

Likviditetsgrad

Likviditetsgraden viser forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Som en norm bør likviditetsgraden være større enn 2,0 for at det kan sies at kommunens likvide tilstand er tilfredsstillende. Likviditetsgraden er god og den har siden 2019 steget jevnt opp til nivå for 2022 på 3,85.

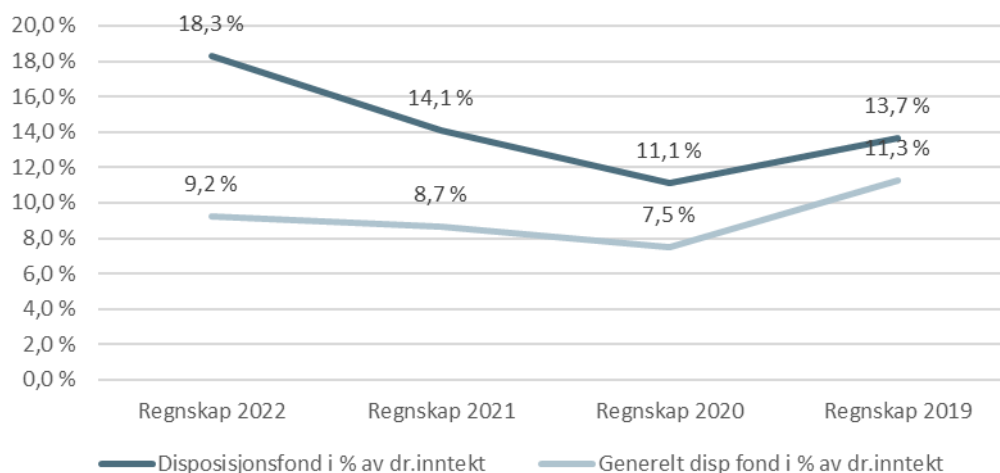
Fondsbeholdningen

Fondsbeholdning (i 1.000 kr)	Regnskap 2022	Regnskap 2021	Regnskap 2020	Regnskap 2019
Egenkapital drift	-55.875	-44.092	-37.467	-39.729
Disposisjonsfond	-40.297	-27.305	-19.860	-24.185
Bundne driftsfond	-15.577	-16.787	-17.607	-15.545
Egenkapital investering	-2.282	-2.593	-1.592	-1.255
Ubundet investeringsfond	-168	-168	-995	-995
Bundne investeringsfond	-2.113	-2.424	-597	-260
Sum	-58.156	-46.685	-39.059	-40.984

Tabellen viser at fondsmidlene samlet sett har hatt en god økning siden 2019. Det bør alltid være et mål å ytterligere øke frie fond, slik vil en sikre stabilitet i økonomien.

Det ble i økonomiplan 2022 – 2025 vedtatt som veiledende måltall at disposisjonsfond bør ligge på 10% av sum driftsinntekt, en økning fra budsjett 2021 hvor måltallet var 2,5–6 % av sum driftsinntekt.

En del av beholdningen av disposisjonsfond er vedtatt disponert av kommunestyret til særskilte områder og prosjekter. Det som kan karakteriseres som «generelt disposisjonsfond», og som ikke er disponert til noe særskilt formål, utgjør 9,2 % av driftsinntektene. Saldo pr. 31.12.22 på dette fondet er ca 20,3 Mill.

2.6 FINANSFORVALTNING

Kommunens midler til driftsformål er plassert i bankinnskudd hvilket er i henhold til vedtatt finansreglement. Midlene er plassert uten binding. Kommunen har ikke plassert og har heller ikke vedtatt rammer for langsiktig plassering av aktiva.

Kommunen har sine innlån i KLP-Kommunekreditt (49,8 %) og Kommunalbanken (50,2 %). 39% av lånene pr. 31.12.22 har fastrente. Det resterende er på flytende rente. Det ble i 2022 foretatt låneopptak iht. vedtatt investeringsbudsjett på 16 mill.

2.7 PENSJON

Pensjonskostnader svinger, og er uforutsigbare. Man kjenner ikke helt hva endelig resultat blir før man får aktuarberegningen i januar påfølgende år. Pensjon er også arbeidsgiveravgiftspliktig, så 6,4 % kommer i tillegg til selve kostnaden.

Det er to vesentlige størrelser som påvirker driftsregnskapet direkte, når det gjelder pensjon:

- Selve pensjonskostnaden føres via lønnsutbetalingene gjennom året. På slutten av året kommer **Reguleringspremien**, som kan utgjøre store beløp, og som fordeles på tjenesteområdene der ordinær lønn utgiftsføres. I 2021 fikk tjenesteområdene økte pensjonskostnader etter reguleringskjøringen, mens reguleringskjøringen i 2022 reduserte pensjonskostnadene med ca. 3,2 Mill pr. 31.12.22
- **Premieavviket** er å anse som en periodisering av pensjonskostnaden, og påvirkes av forrige års pensjonskostnad. Regnskapsmessig er dette nå en *inntekt* i kommuneregnskapet på budsjettområdet for pensjon. Dette premieavviket er normalt store beløp, som har vesentlig betydning for regnskapsmessig resultat. Det har også de siste årene vært veldig usikre tall, og de har svingt voldsomt i løpet av året gjennom de ulike oppdateringer man får fra KLP. Det endelige beløpet kjenner man ikke før aktuarberegningen foreligger i januar påfølgende år. For 2022 holdt premieavviket seg godt ift. opprinnelig prognose og budsjettoppsett fra KLP, så ved årsavslutningen hadde man kun et avvik på rundt 800.000 i forhold til budsjett. Dette er et vesentlig mindre avvik enn tidligere år.

For å demme opp for de store svingningene premieavviket medfører, opererer man også med en **amortisering av premieavviket**. Det er en fordeling av premieavviket over et valgt antall år – for Tolga kommune sitt vedkommende 7 år. Denne amortiseringen er enklere å forutse, fordi den inkluderer kun premieavvik for forrige år – som vi kjenner etter forrige årsavslutning. Dette ble derfor som budsjettet i 2022.

Under budsjettområdet for pensjon ligger også **bruk av premiefond**. Dette er fondsmidler som er avsatt av KLP gjennom årene, og som benyttes til å redusere premien som skal betales. Dette er ikke en reell kostnadsreduksjon, fordi bruk av fond her belastes tjenesteområdene. Så det er kun en likviditetsmessig transaksjon. Men på området for pensjon framkommer dette som en økt inntekt i form av økt bruk premiefond for 2022 på 4,2 Mill, som er vesentlig mer enn budsjettet. Årsaken til avviket er at fondsbeholdning generelt sett har økt kraftig i tidligere år, og det er ikke lagt inn noen sparing av dette – vi bruker med andre ord det vi har av likviditetsmessige årsaker.

3. KOMMUNEDIREKTØRENS STAB OG STØTTE

3.1 TJENESTEOMFANG OG RESSURSIINNSATS

Ressursinnsats	Årsverk
Kommunedirektør	1,0
Rådgiver	0,55
Personal	3,2
Innbyggertorget	3,1
Bibliotek	0,8
Økonomi	2,0
Sum årsverk	10,65

3.2 TJENESTEPRODUKSJON OG AKTIVITET

Politikk herunder kommunestyret, alle råd, utvalg og nemder, samt revisjon sorterer under stab og støtte. Det samme gjør kommunedirektør, rådgiver, diverse lisenser, kontingenter, opplæring, abonnement med mer. Oppgavene består i overordnet ledelse og styring, tilrettelegging for politikerne og oppfølging og iverksettelse av politiske vedtak.

Personalkontoret bistår i overordnet personalpolitikk, herunder å støtte kommunedirektøren, kommunalsjefer/enhetsledere i personalspørsmål, lønnsarbeidet og rapportering, gjennomføre lokale lønnsforhandlinger, ansettelse, samhandling med tillitsvalgte, organisasjonsutvikling, oppfølging av diverse retningslinjer med mer.

Økonomikontoret har hovedoppgavene knyttet til økonomiforvaltning, regnskap, budsjett og rapportering.

Miljøsaker

På miljøområdet forvalter kommunen og har ansvar/oppgaver i forhold til: viltforvaltning (viltneemnd, villreinemnd Tolga Østfjell, fallviltarbeid, CWD-prøvetaking, jaktorganisering, hjortevilt, bever, jegerprøven), kommunalt roviltfellingslag, hundeloven, motorferdsel i utmark, og forvaltning av verneområdene Bjøreggene Naturresevat, Telvanglia Naturresevat og Hodalen Landskapsvernområde.

Innbyggertorget har systemansvar for kommunens sak- og arkivsystem, hjemmeside og sjølbetjeningsløsninger. I tillegg til dette utføres også saksbehandling for andre enheter, post, arkiv, politisk sekretariat, gjennomføring av valg mm. Utviklingen de senere år har vært en dreining mot digitalisering hvor Innbyggertorget er førstelinje i kommunen, der henvendelser besvares digitalt, på telefon og ved oppmøte. Tolga bibliotek er også organisatorisk en del av innbyggertorget.

Tolga bibliotek

Utlån 2022

Fjernlån	Skjønn voksne	Skjønn barn	Fag voksne	Fag barn	AV-medier	Fornyelser	Annet	E-bøker (e-bøker og e-lydbøker)	Totalt
347	1.995	5.575	511	1.208	261	871	560	978	* 12.306

* Utlånet totalt i 2022 viser en liten nedgang i forhold til 2021. Årsaken kan være at vi stengte biblioteket 31.oktober på grunn av ombygging. For å gi lånerne et tilbud er det opprettet et minibibliotek på innbyggertorget. Ellers har biblioteket hatt 7 arrangementer gjennom året, 131 bokprater og tradisjonell Sommerles. Bokbloggen for bibliotekene i fjellregionen ble relansert med ny nettside og design.

3.3 TILTAK 2022

Som støtter opp under Kommuneplanens samfunnsdel (2015-2027) hovedmål og satsingsområder:

Hovedmål	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Identitet og tilhørighet	Støtte sektorene i formidling digitalt og på hjemmesidene	Kvalitetssikre informasjon som bygger opp under kommunens profil og kommunikasjonsstrategi
Bolyst og attraktivitet	Tolga 2020	Tolga 2020 er et A/S eid av Tolga kommune og Tolga Os Sparebank
Kommunale tjenester	Kontinuerlig jobbe for å utvikle i de kommunale tjenestene Jobbe videre med å videreutvikle det interkommunale samarbeidet	Tolga kommune leverer bra tjenester. Det jobbes med å utvikle samhandlingen og skape synergier innen alle sektorer og på tvers av sektorene.
Arealstrategier	Ny planstrategi vedtatt	Rullering kommuneplanens arealdel i igangsatt og fortsetter i 2023
Sikkerhet og beredskap	Det ble utarbeidet oppdatert Helhetlig ROS- analyse i 2020. Overordnet Beredskapsplan revidert 2021 Kommunene deltar på aktuelle samlinger og kurs i regi av fylkesmannen og DSB i 2022	Oppdatert overordnet beredskapsplan vedtatt i kommunestyret nov 2021 Koronapandemien har medført at kommunens kriseledelse, kriseberedskap er prøvd og øvd gjennom hele 2021 og delvis gjennom 2022 Kommunen deltar aktivt på samlinger og kurs i regi av Statsforvalter og DSB 2022

3.4 TILTAK KNYTTET MOT FOLKEHELSE OG «TOLGA DYRKER MÅLTIDET»

Satsing	Tiltak	Gjennomførings-tidspunkt
Folkehelse	Innbyggertorget skal være med på å løfte frem aktivitetene som kommunen tilbyr; gymbygget, bassenget, kulturliv, bibliotek, aktiviteter i Hamran, i regi av skigruppa, o-gruppa, Tolga Frivilligsentral osv. Gjøre dette synlig på kommunens hjemmeside/Facebook/skranke Sørge for å ha oppdatert informasjon om aktiviteter som stolpejakten/skijegeren osv.	Hjemmeside, Facebook og på skjerm i servicetorget. Bookingside kulturhus er tatt i bruk i 2022 På kommunens hjemmesider og skjerm i innbyggertorg
«Tolga dyrker måltidet»	Synliggjør «Tolga dyrker måltidet» i fellesområdet/skranken, gjennom storskjerm med informasjon og andre virkemidler Være behjelpelig med å lage utstilling på biblioteket, vise frem produsenter osv.	Storskjerm, andre virkemidler- oppslag, vise frem produsenter mm

3.5 ØKONOMISK RESULTAT – POLITIKK, KOMMUNEDIREKTØR, STAB OG FELLESUTGIFTER

Sektor	Regnskap 2022	Rev budsjett 2022	Regnskap 2021	Avvik 2022	Forbruk % 2022
100 POLITIKK	2.408.108	2.420.138	2.440.721	-12.030	99,5 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	1.378.177	1.336.638	1.393.299	41.539	103,1 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	1.134.832	1.083.500	1.202.949	51.332	104,7 %
3 SUM DRIFTSINNEKTER	-104.901	-	-155.526	-104.901	
111 KOMMUNEDIREKTØR OG STAB	9.005.165	8.591.424	9.256.409	413.741	104,8 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	8.334.345	7.757.892	8.378.635	576.453	107,4 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	1.339.901	1.182.832	1.480.436	157.069	113,3 %
3 SUM DRIFTSINNEKTER	-669.080	-349.300	-602.663	-319.780	191,5 %
120 FELLESUTGIFTER	6.660.122	6.408.277	6.314.061	251.845	103,9 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	229.068	872.791	314.937	-643.723	26,2 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	7.535.486	5.813.100	7.007.132	1.722.386	129,6 %
3 SUM DRIFTSINNEKTER	-1.104.431	-277.614	-1.008.007	-826.817	397,8 %
SUM FORDELT TIL DRIFT	18.073.396	17.419.839	18.011.190	653.557	103,8 %

På området fellesutgifter er det mindreforbruk knyttet til lærlinger og særordning AFP. Under kommunedirektør og stab er det økt stillingsressurs på lønnsområdet, samt noen ekstrautgifter knyttet til korona.

4. SEKTOR SAMFUNNSUTVIKLING

Sektor Samfunnsutvikling består av tjenesteområdene

- Kultur og utvikling
- Landbruk og næring
- Plan/byggesak
- Teknisk drift

4.0.1 Tjenestefomfang for hele sektoren

	2022	2021	2020
Tjeneste			
Omdisponering av dyrkbar jord til andre formål	24,6	0,0	6,6
Selvkostdekning avløp	100	100	99
Selvkostdekning vann	100	100	100
Gebysatser byggesakssøknader	6.500	8.539	6.500
Netto driftsutgifter til kultursektoren i % av kommunens totale driftsutgifter	4,5	4,3	3,5

4.0.2 Tiltak 2022

Som støtter opp under Kommuneplanens samfunnsdel (2015-2027) hovedmål og satsingsområder

Hovedmål	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Identitet og tilhørighet	Bygging kulturhus/barnehage/ omgjøring skole	Etter to års drift av kulturhuset, begynner nå de fleste mangler å bli rettet opp og kulturhuset er i ferd med å finne sin driftsform. Uteområdet er ferdig beplantet.
	Opprusting av bibliotek/servicetorg	Ombygging av innbyggertorg og bibliotek er planlagt ferdig juni 2023.
Bolyst og attraktivitet	Tolga som bokommune	Infrastrukturtiltak Hamran under utvikling i regi av privat utbygger.
	Bredbåndutbygging	Utbygging av strekningen Tolga – Hodalen - Øversjødalen ble sluttført i desember 2022. Langsjøvollen er planlagt bygd ut i samarbeid med Engerdal, og gjenstår fortsatt. Det ble i juni 2022 inngått avtale om utbygging av 10 husstander i grendelagene Åsengan, Kvennan, Hallrøsta og på Håmmålvåll med frist for slutføring 31.12.2023.
	Infrastrukturtiltak Tolgensli	Tiltak fellesområder utføres i 2023.
Næringsutvikling	Tilrettelegging for nye næringsarealer i Kåsdalen	Asfaltering av vei og uteområdet mot Fv 30 ferdigstilt 2022. Videre utvikling av området krever ny reguleringsplan.
	Kraftutbygging saksbehandling og oppfølging	Arbeidet med oppfølging av ringvirkninger og avbøtende tiltak i forbindelse med utbyggingen fortsetter. Ytterligere beskrivelser under kap 3.

Kommunale tjenester	Revidere strategisk næringsplan	Strategisk næringsplan inngår i styringsplattform samfunnsutvikling, som blir politisk behandlet 1. kvartal 2023.
Arealstrategier	Kommuneplanens arealdel Reguleringsplan Tolga sentrum øst	Planprogram vedtas 1. kvartal 2023. Planvedtak våren 2023.
Sikkerhet og beredskap	Pandemi Oppgradere ledningsnett VA. Forprosjekt ny hovedvannkilde/ reservevannkilde	Det har også i 2022 vært en god del arbeid for sektor samfunnsutvikling i forbindelse med den pågående pandemien. Kontinuerlig arbeid med oppgradering av VA nettet. Det er i 2020, 2021 og 2022 gjort forundersøkelser ved Eid som ikke førte fram. Det jobbes videre med andre kilder i 2023.

4.0.3 Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for – Samfunnsutvikling – 2022

Satsingsområder og retning for Samfunnsutvikling i Tolga:

- Aktivt lokalsamfunn
- Bokommune
- Verdiskapning

Satsingsområder	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Aktivt lokalsamfunn	Hagene i Gata, grønnsaksdyrking Infopunkt	Samarbeid mellom grunneierne i Gata, innbyggere, Fjellurt, skolen, flyktningetjenesten og sektor samfunnsutvikling. Svært positivt prosjekt som nå har vært inne i sitt 4. år. Arbeidet med opparbeiding av Infopunkt Tolga startet i 2019. Arbeidet med bygningsdelen ble slutført i 2021. I 2022 ble det utarbeidet en belyningsplan for uteområdet rundt Tolgefossen og Infopunkt Tolga. Opparbeiding forventes slutført i 2023. De første utstillinger forventes ferdig i 2023.
Bokommune		Avklaringer med Tolga 2020 som tar videre arbeid med å få regulert og satt i gang videre arbeide med å få flere tomter i Vesleåsen.
Verdiskapning	Synliggjøring av verdensarvverdiene. Utarbeidelse av uthusprosjektet. Synliggjøre kommunes verdier gjennom utarbeidelse av kulturminne-delplan.	Forvaltningsplan for Verdensarv Røros bergstad og Cirkumferensen ble vedtatt av Verdensarvrådet i 2020. Uthusprosjektet ble i 2020 formelt utvidet med Holtålen, Os, Tolga og Engerdal. Kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer ble vedtatt i november 2021. I planen er det vedtatt et omfattende handlingsprogram fram til 2024. I arbeidet med planen er det laget en egen registrering og rapport for tørrmurene i Tolga sentrum og oppover Erlia. Tolga kommune har søkt og fått innvilget kr. 200.000 i tilsagn fra Riksantikvaren til utarbeidning av en skjøtselsplan for området. Arbeidet med planen er i gang og planlegges slutført i 2023.

4.0.4 Tiltak knyttet mot «Folkehelse» og «Tolga dyrker måltidet»

Satsing	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Folkehelse	Satse videre på «Bondens nettverk».	Nettverket brukes aktivt og er en stor trygghet for arbeidet ved landbrukskontoret, og det arbeides videre med faglig utvikling av nettverket. Landbrukssjefen sitter i styringsgruppa for prosjektet «Trygg bonde» som dekker hele Innlandet.
	Universell utforming av bygg og anlegg.	Ved alle nye investeringsprosjekt er det en forutsetning med universell utforming så langt det er mulig.
	Trafikksikkerhetstiltak.	Tolga kommune fikk i 2018 status som trafikksikker kommune. Resertifisering i 2023. Trafikksikkerhetsplan rullert i 2021. Det er arbeidet mest med trafikksikkerhetstiltak i arbeidet med revidering av Reguleringsplan for Tolga sentrum øst.
«Tolga dyrker måltidet»	Arbeide videre for felles vekst og utvikling innen økologisk og konvensjonell produksjon.	Det har vært arbeidet med å se hvordan landbrukskontorene i regionen samlet sett kan løse sine oppgaver. Kommunale prioriteringer vurderes i større grad opp imot regionale felles føringer.
	Fjellbeite	Stort felles forskningsprosjekt i regi NIBIO, koblet sammen av to prosjekter, fokus på skjøtsel av kulturlandskap, bioenergi og karbonlagring.
	Forvaltning av sårbare naturområder i et klimaperspektiv	Ferdigstilt i 2022. Forskningsprosjekt i regi NTNU, Vestlandsforskning og Nina. Tolga kommune er med sammen med 5 andre nasjonalparkkommuner. Klimatilpasning er fellesnevner, og for Tolga er det særlig sett på de sårbare naturområdene rik beitemark og ferskvann.

4.0.5 Økonomisk resultat – sektor samfunnsutvikling totalt

Sektor	Regnskap 2022	Rev budsjett 2022	Regnskap 2021	Avvik 2022	Forbruk % 2022
502 SAMFUNNSUTVIKLING	3.032.798	3.357.547	2.130.283	-324.749	90,3 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	3.316.149	3.174.447	2.995.613	141.702	104,5 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	3.760.617	4.141.587	3.192.717	-380.970	90,8 %
3 SUM DRIFTSINNEKTER	-4.043.968	-3.958.487	-4.058.048	-85.481	102,2 %
601 PLAN/TEKNISK	21.993.638	18.283.538	17.336.664	3.710.100	120,3 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	12.702.836	11.997.214	10.936.422	705.622	105,9 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	18.027.543	12.321.560	15.401.434	5.705.983	146,3 %
3 SUM DRIFTSINNEKTER	-8.736.740	-6.035.236	-9.001.193	-2.701.504	144,8 %
SUM FORDELT TIL DRIFT	25.026.436	21.641.085	19.466.947	3.385.351	115,6 %

Med unntak av lønn er det krevende å budsjettere på denne sektoren, da det er mange faktorer som spiller inn, slik som klima, tilstand til teknisk utstyr etc. Sektor samfunnsutvikling har for 2022 totalt et merforbruk på i underkant av 3,4 Mill, hvor ca 2,8 Mill utgjør merkostnad på energi.

2022 har vært et år med flere utskiftninger av sentralt personell. Både enhetsleder teknisk drift og sektorleder sluttet i løpet av året. Ny enhetsleder kom på plass i desember, og ny sektorleder/kommunalsjef startet primo 2023. Det har også vært en lengre vakanse på arealplanlegging, hvor noe av arbeidet har blitt løst gjennom tjenestekjøp.

4.0.6 Oppsummering og konklusjoner – sektor samfunnsutvikling totalt

2022 har vært et år med en del vakanse i sektoren på grunn av mannskapsskifte. Dette kombinert med lengre sykefravær på andre sentrale medarbeidere gjør utslag i en liten sektor der det er lite overlapp mellom fagområdene. Til tross for dette er det gjennomført mange store viktige prosjekter og investeringer i tillegg til ordinært drift.

Det er fortsatt en del restanse på oppmåling og delingssaker. Årsak er nok sammensatt, men kompleksitet i saker øker, mengde øker og det stilles krav til at saker skal raskt gjennom. Det er fortsatt høy aktivitet på både byggesak og oppmåling, noe som er krevende gitt den ressursen som er tilgjengelig.

Sektorens ledergruppe har arbeidet med organisasjonsutvikling sammen med resten av enhetslederne. Arbeidet med utvikling av sektoren sammen med prosesskonsulent er sluttført, og ny styringsplattform er utarbeidet (vedtas 2023).

4.1 KULTUR OG UTVIKLING

4.1.1 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Verdiskapningsprogrammet

Tolga fikk i 2021 status som nasjonalparkkommune. For å oppnå denne statusen har kommunen forpliktet seg til å oppfylle et sett kriterier for nasjonalparkkommuner.

Kulturformidling Tolga

Kulturformidling Tolga er videreført i 2022 finansiert med avbøtende midler.

Bredbåndutbygging / Mobildekning

Arbeidet med utbygging av bredbånd på strekningen Tolga – Hodalen - Øversjødalen ble sluttført i desember 2022. Langsjøvollen er planlagt bygd ut i samarbeid med Engerdal, og gjenstår fortsatt.

Det ble i juni 2022 inngått avtale om utbygging av 10 husstander i grendelagene Åsengan, Kvinnan, Hallrøsta og på Håmmålvåll, med frist for slutføring 31.12.2023.

Mobildekningen i ulike deler av Nord-Østerdal regionen er dårlig. Denne formen for infrastruktur er i dag viktig for å sikre bosetting, næringsaktivitet samt attraktive områder for fritidsbruk. Os, Alvdal, Tynset, Folldal, Rendalen og Tolga kommuner har fått tilsagn fra Hedmark fylkeskraft om kr 10.125.000 til utbygging av mobilmaster i områder med dårlig dekning. Tolga kommune ga i 2021 sin tilslutning til prosjektet og bevilget kr 562.500 i egenandel fra kommunens disposisjonsfond.

Svømmehallen

Svømmehallen har i 2022 vært åpen for grunnskolen og publikum fra 3. januar til og med 7. april. Under skifte av sand i sandfiltrene, ble det oppdaget at **plastrør og dyser også måtte skiftes**. Dette medførte at bassenget først kunne åpnes siste uka før jul. Temperaturen er videreført med i underkant av 30 grader i vannet.

Etter 50 år i bruk er det nå tid for å ta en total tilstandsvurdering av svømmehallen. Dette arbeidet ble dessverre ikke påbegynt i 2022.

Næring

Effektene etter koronapandemien fortsatt også i 2022, og tildelte midler fra de statlige ordningene "kommunal kompensasjonsordning" og "kommunalt næringsfond korona" er ferdig fordelt. Det lokale næringslivet har imponert med vilje og evne til å omstille seg, og det er stort søkelys på energiløsninger som følge av økende strømpriser. Endrede betingelser og muligheter for næringslivet følges også opp gjennom arbeidet med klima- og energiplan. Det er stor interesse rundt samskapingsfondet, og vedtatte saker synliggjør noe av det flotte samarbeidet i denne kommunen.

Tilsagn gitt fra de forskjellige næringsfondene i 2022:

Fond	Sum	Antall tiltak
4577 Disposisjonsfond næring	24.500	2
4578 Bruk konsesjonsavgifter	76.500	5
4580 Tiltaksarbeid – Tiltak statlige tilskudd næring	121.224	1
4585 Næringsfond Korona	80.430	1
4586 Samskapingsprosjekter	680.000	5
4587 Kommun komp. ordning Covid-19	282.999	5
	1.265.653	19

Miljøvern

Kommunens ansvar og oppgaver ivaretas sammen med rådgiver i stab. I 2022 har det vært fokus på vannforvaltning, og det er ansatt en regional koordinator for vannforvaltning med Folldal kommune som vertskommune. Det har vært arbeidet med naturrestaurering og fiskeforvaltning tilknyttet elva Hola, og det arbeides helhetlig for å redusere avrenning til blant annet Tallsjøen. I forbindelse med ombygging av kommunehuset ble det gjennomført et arbeid med fjerning av den svartelistede arten Blåleddved i Tolga sentrum.

Friluftsliv

Arbeidet med utarbeiding av en plan for friluftslivets ferdselsårer er på det nærmeste slutført, men det gjenstår kartfesting av ferdselsårene. Planen planlegges lagt fram for politisk behandling i april 2023. Arbeidet er gjennomført i samarbeid med Tynset kommune.

Kultur

Enhetsleder er kommunekontakt og ansvarlig for Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken og UKM. Tolga kommune var også i 2022 vertskap for utdelingen av Egil Storbekken musikkpris. Denne gang i nytt kulturhus. Prisen gikk til musikeren, instrumentmakeren og pedagogen Oddrun Hegge fra Øystre Slidre. Tolgaprisen gikk i 2022 til Magnar Storbækken post mortem.

Kulturvern

Det er i 2022 arbeidet med oppfølging av handlingsprogrammet i kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer, med hovedvekt på:

- Etablering og utvikling av Infopunkt Tolga. Synliggjøring og formidling av historie og kulturminner innen Circumferensen.
- Kompetanseheving, planlegging, istandsetting og skjøtsel av de gamle steinmurene og terrasseringene i Tolga sentrum og nordover Erlia. Herunder utarbeiding av skjøtelsplan.
- Dyrking og kompetansebygging i kjøkkenhagene langs Glåma. En gradvis utvidelse knyttet til istandsetting av steinmurene.

Riksantikvaren la i 2022 frem forslag på områder til et register over Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA-registeret) i alle landets fylker. Her er Vingelen og Tolga foreslått som jordbrukslandskap og bergverkssentralisering i Circumferensområdet sammen med setring og fangst i Raudsjødalen, Spekedalen og Orvdalen. I høringsprosessen har Tolga kommune spilt inn en utvidelse av Vingelen og Tolga til også å omfatte Erlia og sammen med Verdensarvkoordinator argumentert for at Orvdalen helt ned til Bekkely bør inngå i KULA-området.

Holtålen, Røros, Os og Tolga kommuner inngikk i 2021 en samarbeidsavtale om stillingen som kulturminneforvalter i verdensarven Røros bergstad og Circumferensen. Stillingen skal sikre god kulturminnefaglig kompetanse i de fire kommunene.

Tolga kommune sa i 2021 ja til å bidra i finansieringen av bygningsvernrådgerstilling knyttet til Anno museum, Musea i Nord-Østerdalen. I første omgang i en periode over 3 år.

Sætersgårds Samlinger / Dølmotunet

Sætersgårds Samlinger / Dølmotunet er et av museene i Musea i Nord-Østerdalen, og tilsluttet Anno museum AS, fylkesmuseet i Hedmark med ny konsolideringsavtale fra 2017.

Årets «Sommeråpent på Dølmotunet» ble gjennomført med 37 åpningsdager fra 25.06. – 31.07. Til tross for muligheten for igjen ha større arrangementer, har den museale virksomheten hatt et merforbruk på kr 113.000. Over halvparten av dette skyldes økte strømutfgifter. Blant annet knyttet til bruken av lager og utstillingsbygget som barnehageavdeling fra august.

Gjenstandene fra Sætersgårds Samlinger ble i 2022 gjennomgått, avfotografert og pakket ned av Anno museum, Museumssenteret på Ramsmoen. Store deler av gjenstandsmassen ble overført til det nye museumsmagasinet på Elverum, noe på Ramsmoen på Tynset og noe er lagret på Dølmotunet og på låven i Ivarsgarden.

Nord-Østerdal Musiker

På grunn av fortsatt koronarestriksjoner var det ingen prosjekter med større grupper i første halvår. I løpet av året ble samfunnet helt åpnet opp igjen så større arrangementer kunne bli holdt og stillingen var mer tilbake i vanlig gjenge. Arrangementene som var blitt utsatt fra 2021 ble alle gjennomført i løpet året. Stillingen har bidratt i:

- Barnehagekonserter for Øwretun og Plassen barnehager i Alvdal, og Tolga barnehage og Vingelen barnehage i Tolga.
- Musikkventyrprosjekt i Sundmoen barnehage i Os
- Kulturskolekonsert i Tolga kulturhus – Vidarheim
- Barnas verdensdag i Tynset kulturhus
- Musikalsk innslag på veterantreff for Nord-Østerdalen i anledning frigjøringsdagen
- "Pilegrim for en dag" - Et pedagogisk opplegg for mellomtrinnet - Konsert for elevene i Vingelen, Os og Tynset kirker
- "Siste skrik fra Middelalderen" - Skolekonsertprogram for Tyllidalen skole, Vingelen skole, Tolga barne- og ungdomsskole, Os skole, Dalsbygda skole, Alvdal barneskole, Fåset skole, Kvikne skole og Tynset barneskole.
- Konsert på Solsiden omsorgsheim i Alvdal
- Bidrag under "Vi synger og spiller julen inn" i Tolga kirke

Fritidsklubb

Fritidsklubben har i 2022 hatt åpent hver uke, bortsett fra en periode i mars/april. Fram til skoleslutt i juni hadde juniorer og seniorer annenhver uke. For første gang hadde klubben åpent gjennom hele sommeren. Fra 15. november har klubben hatt åpent to kvelder i uka, en juniorkveld og en seniorkveld. I tillegg til leder i klubben, har fritidskoordinator, ungdomslos og sommervikar hatt ansvar for klubbkveldene.

Klubben har samlet hatt 47 åpningskvelder fordelt på 42 uker, og med et gjennomsnittlig besøk på 16,5 hver kveld. Det har i 2022 vært en ønsket og villet satsing på et åpent fritidstilbud til barn og ungdom. Sammen med økte driftsutgifter i form av strøm, ga dette et merforbruk kr 101.000.

Fritidsklubben har i 2022 fått støtte fra Ungdom og fritid til workshops. Og har gjennomført to helger med tegne og maleverksted.

4.1.2 Oppsummering og konklusjoner

De fleste tjenester, oppgaver og prosjekter er utført i samsvar med målsettinger og planer. Merforbruket på Kultur og utvikling skyldes i all hovedsak:

- Økte utgifter til vaktordning for veterinærene
- Økte strømutfgifter
- Økt tilskudd til Tolga frivilligsentral
- Økt satsing på fritidsklubb

4.2 LANDBRUK OG NÆRING

4.2.1 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Landbruk, skogbruk, næring

Gjennom virkemidlene tilknyttet investeringer i tradisjonelt landbruk er det høyt fokus på ivaretagelse av små og mellomstore mjølkebruk. Det ble i 2022 gitt tilskudd til fire byggeprosjekter gjennom Innovasjon Norge, dette var to plansiloer, en gjødselkum og ett seterfjøs. Det er i 2022 (2021) gitt tillatelse til nydyrking av 240 (403) dekar fordelt på 9 (14) søknader. Det er behandlet 14 (9) saker etter jordloven og 10 (12) saker etter konsesjonsloven.

2022 var et godt år med tanke på sjølforsyning med grovfôr, og det er økende fokus på klimaarbeid, kantsoner mot vann og ny teknologi tilknyttet beitebruk og presisjonslandbruk. Gjennom forskningsprosjektet "Fjellbeite" i regi av Nibio legges det vekt på samarbeid og kompetansebygging tilknyttet beitekvalitet og skjøtsel av bjørk som ledd i kulturlandskapspleie, og gjennom prosjektet "Fra bås til løsdrift" settes fokuset på viktigheten av ombygging til løsdrift for å opprettholde en robust landbruksnæring tilknyttet mjølkeproduksjon.

Bondens nettverk og "Sammen om beredskap" er sentral både med tanke på både forebygging og beredskap, og med en krevende situasjon tilknyttet veterinærvakt, er det økt fokus på samarbeid rundt landbrukets beredskap.

Tolga kommune har i 2022 deltatt i et forskningsprosjekt tilknyttet sårbarhetsanalyse, med særlig fokus på kulturlandskap og ferskvann. Det har også i 2022 vært prioritert tilskudd til «Nofence». Gjennom Klimasats er det innvilget kr 347 000 til prosjekt om pyrolyse og kortreist karbonkretsløp.

Gjennom arbeidet med regional klima- og energiplan er det fokus på tverrfaglig samarbeid og bærekraftig utvikling på vegen mot et framtidig lavutslippssamfunn, og både landbruket og skogen vår er viktige bærebjelker i denne utviklingen. I denne sammenheng er det stor bekymring tilknyttet sviktende foryngelse og ungsogpleie i skogen vår, og det vil følges tett i planleggingen av nye skogbruksplaner. Matsikkerhet og landbruksberedskap får stadig mer oppmerksomhet, og det er i 2022 gjennomført en studentoppgave ved NMBU som analyserer og setter mål for kommunens potensielle rolle i et samlet matsystem.

4.2.2 Oppsummering og konklusjoner

Beredskapen rundt landbruket er stadig viktigere, og landbrukets rolle som forvalter av nasjonalt verdifullt kulturlandskap gis stadig økt oppmerksomhet. Det er rask utvikling innenfor teknologi, og digital kompetanse er sentral både med tanke på nye energiløsninger, men også kompetansebygging tilknyttet for eksempel landbruksavløsning og nye teknologiske løsninger. Samlet sett gir dette nye utfordringer og muligheter ved strategiske vegvalg tilknyttet klimatilpasning, drift og forvaltning. Regionalt samarbeid er sentralt for å kunne utvikle en hel matregion og en felles bevissthet rundt landbrukets mulige rolle.

4.3 PLAN

4.3.1 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Sektorleder samfunnsutvikling har også hatt fagansvar for plan. I 2022 har det vært arbeidet med både private og kommunale planer. Arbeidet med ny reguleringsplan for Tolga sentrum øst har pågått i hele 2022, kommer til behandling i mars 2023. Revidering av kommuneplanens arealdel er vedtatt, og arbeidet ble startet opp i 2022. Arbeidet har delvis blitt gjennomført med ekstern bistand, og har tatt lengre tid enn forutsatt. Planprogrammet legges fram for vedtak i mars 2023.

Det er gitt tilslutning til partnerskapsavtale i vannområdene Glomma og grensevassdragene. Regional stilling med vertskapskommune Folldal.

I samarbeid med de andre NØGIS kommunene er planer lagt over i nytt register www.arealplaner.no. Arbeid med rydding og oppdatering i det nye registeret er i gang, og digitalisering av gamle planer vil tas i forbindelse med arbeidet med ny arealdel.

Forvaltning omhandler byggesaksbehandler i 100% stilling, samt oppmåling/deling i 50% stilling.

6010 Tilrettelegge- og planlegging bygg

Det er fortsatt høyt trykk på byggesak og plan. På grunn av langtidssykmelding har en del av planarbeidet blitt utført med ekstern hjelp.

Det er en utfordring å finne rom for tilsyn innen byggesak, mere systematisk ulovlighetsoppfølging, kompetanseheving i bredde og dybde, oppfølging av bygg status og ajourføring i matrikkel for å avslutte eldre saker. Mange av de aktivitetene det ikke er nok kapasitet til å følge opp er lovpålagte.

6520 Oppmåling, regulering

Stilling tilknyttet oppmåling og deling er delt 50/50 med Os kommune.

Det er fortsatt en del restanse på dette området. Årsak er sammensatt, men kompleksitet i saker øker, mengde øker og det stilles krav til at saker skal raskt gjennom. Ut fra dette har det vært for lite ressurs tilgjengelig.

Det er økende aktivitet på både byggesak og oppmåling, noe som er krevende gitt den ressursen som er tilgjengelig og for 2023 er det foreslått og vedtatt økning i ressursen på 50%.

6030 Prosjekt Kvalitetsheving av matrikkelen i Alvdal, Rendalen, Tolga og Tynset kommuner.

Prosjektet har søkelys på å rydde opp i eiendommer som er matrikkelført i feil kommune. Først av ikke førte jordskiftesaker. Målebrev nyere enn 1980. Målebrev (skylddeling med målebrev nøyaktighet) før 1980. Øvrige eiendommer som ikke ligger i kartet. Kartlegging av sirkeleiendommer, samt å legge inn uregistrert eiendommer for 0/0 eiendommer.

Dette er noe alle kommunene har stor nytte av i sitt daglige arbeid, og som er viktig for den enkelte grunneier, og for alle andre som skal bruke matrikkel og kartopplysninger til ulike formål.

Det er investert mye tid på forberedende arbeid for å få oversikt i saksmassen, men dette vil en dra nytte av i arbeidet framover. Prosjektet startet mai 2021, og går over tre år.

4.4 TEKNISK

4.4.1 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Enhet for teknisk er administrativt organisert med 1,0 stilling med kontor i kommunehuset. Virksomheten er ansvarlig for teknisk drift og saksbehandling innen området. Det er egne fagledere for vaktmestere og renholdere. Når det gjelder bemanning på VAR området har vi en driftsoperatør på renseanlegg og avløpsnett i 100 % stilling og en driftsoperatør i 75% stilling tilknyttet vannforsyning. Administrativt er i overkant av 75 % stilling knyttet til VAR-området.

Vaktmestere og driftsoperatører fungerer i det daglige som et team, som fordeler oppgaver og avlaster hverandre etter behov. De inngår alle seks i kommunal teknisk vakt, beredskap døgnet rundt, året rundt. Avdelingen har også ansvar for kommunale veier og plasser, gatebelysning, kommunale administrasjonsbygg og boliger. Kommunen har ved utgangen av 2020 i alt 46 boliger/leiligheter for utleie, i tillegg har kommunen 20 omsorgsleiligheter. Teamet utfører også vaktmestertjenester for de kommunale barnehagene, omsorgstunet, skolene, kommunehuset, helsesenteret og Tolga kulturhus samt svømmehall, fyanlegg og gymbygg.

Enhet for teknisk har ansvaret for vannforsyningsanlegg for Tolga sentrum. Vannforsyningsanlegget består av vannrenseanlegg med membranfilter og UV-anlegg, to høydebasseng Hamran og Tolgensli samt fire trykkøkingsstasjoner. Ledningsnett er totalt på 10.400 m med rør. Kommunen har to avløpsrenseanlegg, 15 kloakkpumpestasjoner og avløpsledninger som driftes av teknisk drift.

Ny hovedplan for vann og avløp med saneringsplan vedtatt i 2021. Denne vil gi føringer for investeringer framover.

VAR-OMRÅDET

Ved beregning av selvkost innen Vann-Avløp-Renovasjon inngår en del kostnader påløpt på andre tjenesteområder. Spesielt gjelder dette administrative og tekniske kostnader påløpt på Teknisk, men gjelder også eksempelvis kostnader knyttet til sentralbord og fakturering på stab/støtte. Tidligere ble dette budsjettert som interne kostnader på VAR-området, slik at netto budsjett/regnskap ble kr 0. Endringer i de økonomiske forskriftene gjør at man ikke lenger skal bokføre slike kostnader på denne måten. Netto inntekt som budsjetteres og bokføres på VAR-området er derfor å anse som tjenesteområdenes bidrag til selvkost.

Vannrenseanlegget fungerer utmerket og anlegget gir Tolgas innbyggere en sikker og trygg vannforsyning, med en full hygienisk barriere av vannkilden.

4.4.2 Oppsummering og konklusjoner

2022 har vært et normalår på drift.

Vi har fortsatt en del utfordringer på vannforsyning, i det vi mangler reservevannkilde. Vi har i tiden 2020-2022 testet i området ved Eid for å se om vi kan finne løsning på reservevannkilde. Her er det ikke nok kapasitet så vi ser etter andre områder/løsninger.

For 2022 er det et overforbruk på ca. kr 419.000.

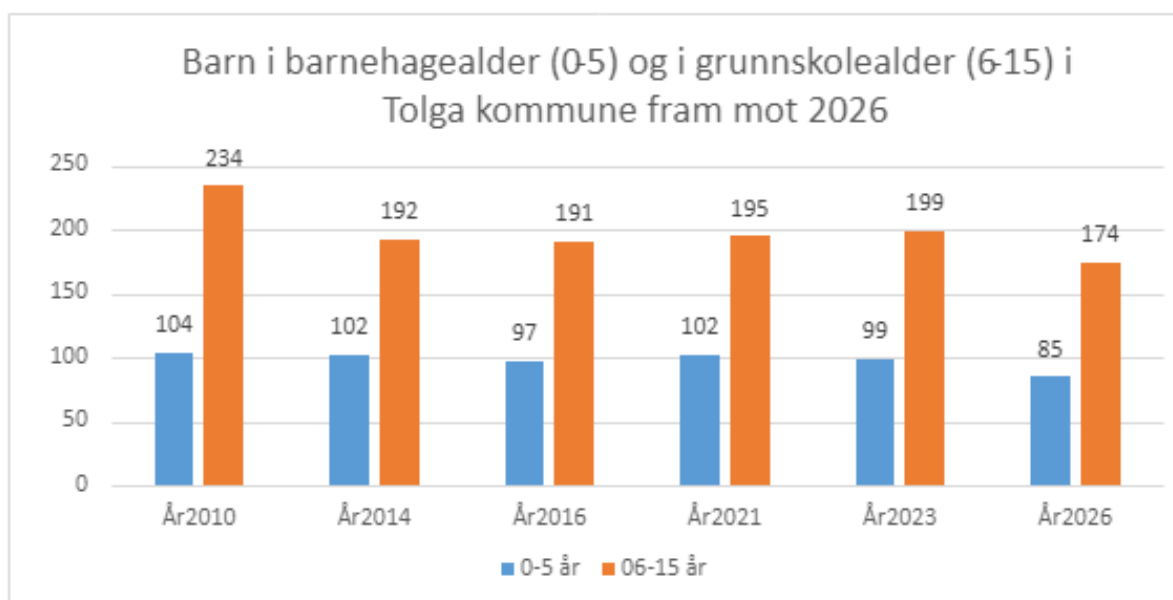
5 SEKTOR OPPVEKST

Sektor Oppvekst består av

- Tolga barnehage
- Tolga Skole
- Vingelen Skole- og Barnehage
- Tolga Kulturskole
- Oppgaver som hører til barnehage og skole felles
- Interkommunale tjenester/kjøp av tjenester: TATO, PPT og Voksenopplæring

5.0.1 Tjenesteomfang for hele sektoren

	2022	2021	2020
Tjeneste	Antall barn/elever (31.12.22)	Antall barn/elever (31.12.21)	Antall elever (31.12.20)
Grunnskole	204	195	199
Barnehage	85	83 (fra 01.02.22)	74 (81 fra 01.02.21)
SFO	67	60	55
Voksenopplæringen	24	15	15
Kulturskolen – elevplasser	129 elever (170 elevplasser)	118 elever (153 elevplasser) 6 på venteliste	120 elever (155 elevplasser)

De siste 10 årene (2013-2022) har det blitt født **16 barn** i gjennomsnitt pr år i Tolga kommune (fra 10 til 22 pr år). Antall skoleelever og antall barn i barnehagealder vil som en følge av dette bli noe lavere enn i dag de kommende årene (kilde ssb-tabeller 11668 og 07459). Inn- og utflytting vil påvirke disse tallene enten i positiv eller negativ retning.

5.0.2 Tiltak 2022

Som støtter opp under Kommuneplanens samfunnsdel (2015-2027) hovedmål og satsingsområder

Hovedmål	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Identitet og tilhørighet	Aktiv bruk av lokalmiljø Bruk av naturen i form av mat og jakt Kartlegge, bli kjent med nærmiljø og bedrifter Bli kjent med lokale kunstnere Oppsøke institusjoner	Tiltak er nedfelt i årsplaner for barnehagene og skolene – Konkrete tiltak knyttet til ulike avdelinger og ulike alderstrinn. Alle tiltak gjennomført i henhold til plan for året. Eks på tiltak er bær og soppsanking, reinjakt, seljefløytekurs, «bli kjent tur til alle hjem» - 1. trinn.
Bolyst og attraktivitet	Opprettholde kvalitet Utviklingsorientert Samle kompetanse	Kontinuerlig arbeid gjennom året. Overordnet målsetting. Nedfelt i lokale planer.
Næringsutvikling	Samarbeid med næringslivet Entreprenørskap og lokalkunnskap Kulturelt og lokalt entreprenørskap	Tiltak er nedfelt i de lokale planene og planer for hvert alderstrinn. Eks. på tiltak er entreprenørskap /skape egen bedrift for mellomtrinn og ungdomstrinn.
Kommunale tjenester		
Arealstrategier		
Sikkerhet og beredskap		

5.0.3 Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for Oppvekst i 2022

- Satsingsområder og retning for Oppvekst i Tolga:
- Tidlig innsats, Bygge laget rundt barnet.
- Sosial kompetanse
- Kompetente medarbeidere og ledere
- Dialog med foreldre/foresatte – medvirkning fra barn og unge
- Entreprenørskap og lokalkunnskap

Satsingsområder	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Tidlig innsats	Tett oppfølging (Sette inn ressurs etter behov, observasjon og god kartlegging.). 4 foreldremøter for flerspråklige i barnehage. Ekstra foreldremøte for flerspråklige i skolen. Tverrfaglig samarbeid Breddeprogrammet tangent og rytme, sfo, språklærerressurs i barnehagen.	Deltakelse i utviklingsprosjektet for innlandet: «Kompetanseløftet» - barnehagene og grunnskolene. Tverrfaglige ressursteam er skolenes kvalitetssikring mht det sosiale- og spes.ped. arbeidet på skolene. Teamet er i tråd med systemutvikling (PPT). Barnehagene bruker kartleggingsverktøy «Tras» og «Alle med». Foreldremøter avholdt etter planen. Språklærerressurs i Tolga barnehage for flerspråklige barn. Sommertilbud for alle 1. - 4. trinn, organisert gjennom Fritidskoordinator
Sosial kompetanse	Ulike pedagogiske verktøy, som f.eks.: LP – læringsmiljø og pedagogisk analyse.	Pedagogisk analyse brukes i enkeltsaker og i systemarbeid. Sosial kompetanse tema i samarbeid barnehage – hjem, skole – hjem. Tiltak gjennom «Kompetanseløftet».

	«Mitt valg» (Bh) «Steg for steg» (Bh) Tydelige voksne Struktur og felles regler. Sosiale mål. Skape vennskap og forebygge mobbing = inkludering. Elevgrupper, foreldregrupper, medarbeidere og ledere.	Tema i tverrfaglig samarbeid, fagdager. Skolene har benyttet interkommunal kommunepsykolog-ressurs i arbeidet
Kompetente medarbeidere og ledere	Veiledningsgrupper Profesjonsutvikling: -videreutdanning -kultur for læring i barnehage og skole - fagfornyelsen	«Kompetanseløftet» er barnehage- og skolebasert kompetanseheving/ profesjonsutvikling for hele kollegiet. Begge barnehagene og begge grunnskolene deltar. Gjennomført etter oppsatt plan. Alle enheter (inkl. kulturskolen) deltatt på felles fagdager i regionen med tema psykisk helse. Ansatte på videreutdanning: 3 pedagoger på videreutdanning i 2022/23 1 på styrerutdanning, ferdig høst 2022 1 på skolelederutdanning i 2022 1 på fagarbeiderutdanning i 2022 Kulturskolen har gjennomført planlagt ekstern veiledning.
Dialog med foreldre/foresatte – medvirkning fra barn og unge	Foreldremøter i skole og barnehage Tett kommunikasjon med barn/elever/ foresatte i skole og barnehage	Foreldremøter avholdt etter oppsatt plan, med tema for ulike trinn beskrevet i årshjul for barnehagen/skolen. «Foreldreskole» gjennomført etter plan på begge skolene. Aktivt elevråd og de unges råd. Aktivt og engasjert foreldreutvalg.
Entreprenørskap og lokalkunnskap	Elevbedrift på u-trinn. Etablert også på mellomtrinn.	Gjennomført i henhold til plan

5.0.4 Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»

Satsing	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Folkehelse	Varierte aktiviteter i klasserommet og barnehagen. Utvida læringsarena utenfor barnehage- og skolebygget. Bruke samvær mellom generasjoner bevisst – som gjensidig verdi. Stimulere til deltakelse i kultur-skolen og la dette være et utspring for lokale aktører som beriker lokalt kulturliv.	Kartleggingsdata (elevundersøkelsen, Ung Data) som viser at barn og unge trives og har et godt læringsmiljø i barnehage og skole. 3 nye prosjektstillinger i 2022 som arbeider med tiltak for barn og unge (forsterket skolehelse, ungdomslos og fritidskoordinator). Noen flere arenaer med tverrfaglig arbeid, inkludering. Elever og voksne i kulturskolen - bl.a. forestillingen «Hvori, hvori verda?». Ut fra elevtall er det stor % vis deltakelse i kulturskolen.
«Tolga dyrker måltidet»	Sosialt og kulturelt entreprenørskap – lokalkulturen som mulighetsgiver: Sanking, jakt, matgilde, kortreist mat, grønnsakshage m.v.	Gjennomført i henhold til årsplaner. Skolemåltid – en del av ordinær drift fra 2022.

5.0.5 Økonomisk resultat – sektor oppvekst samlet

Sektor	Regnskap 2022	Rev budsjett 2022	Regnskap 2021	Avvik 2022	Forbruk % 2022
200 OPPVEKST FELLES	5.112.731	4.471.669	3.905.801	641.062	114,3 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	2.569.602	1.812.669	1.758.632	756.933	141,8 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	4.475.951	3.844.000	4.208.214	631.951	116,4 %
3 SUM DRIFTSINNTEKTER	-1.932.822	-1.185.000	-2.061.045	-747.822	163,1 %
220 VINGELEN SKOLE OG BARNEHAGE	9.430.688	9.253.099	8.760.102	177.589	101,9 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	11.099.922	10.951.496	10.759.649	148.426	101,4 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	913.598	597.200	662.414	316.398	153,0 %
3 SUM DRIFTSINNTEKTER	-2.582.833	-2.295.597	-2.661.961	-287.236	112,5 %
230 TOLGA SKOLE	16.950.746	16.995.126	15.784.270	-44.380	99,7 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	17.839.969	17.809.048	16.710.744	30.921	100,2 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	1.329.216	760.900	1.094.427	568.316	174,7 %
3 SUM DRIFTSINNTEKTER	-2.218.439	-1.574.822	-2.020.901	-643.617	140,9 %
240 KULTURSKOLEN	1.742.755	1.622.835	1.787.824	119.920	107,4 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	3.205.412	3.036.835	3.180.487	168.577	105,6 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	105.813	60.000	238.034	45.813	176,4 %
3 SUM DRIFTSINNTEKTER	-1.568.471	-1.474.000	-1.630.697	-94.471	106,4 %
260 BARNEHAGE	11.020.670	9.416.226	8.700.783	1.604.444	117,0 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	11.844.951	10.256.226	8.991.704	1.588.725	115,5 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	1.342.890	1.130.000	1.313.465	212.890	118,8 %
3 SUM DRIFTSINNTEKTER	-2.167.170	-1.970.000	-1.604.386	-197.170	110,0 %
SUM FORDELT TIL DRIFT	44.257.589	41.758.955	38.938.780	2.498.634	106,0 %

Sektor Oppvekst har på et totalbudsjett på kr 41.758.955 et merforbruk på nesten 2,5 Mill. Det er et merforbruk på i underkant av 6 %. Alle enheter har et større eller mindre merforbruk.

Det største merforbruket (1,6 Mill) er knyttet til Tolga barnehage, som i to omganger har måttet utvide med antall stillinger (01.01 og 15.08). Inneværende barnehageår ble enheten midlertidig utvidet med en ekstra avdeling for å dekke behovet. Krigen i Ukraina er en viktig årsak til økt tilflytting. I tillegg er det gledelig mange tilbakeflyttere til kommunen med barn i barnehage- og skolealder. I hovedsak er det barnehageopptak en gang pr år, men etter politiske ønsker praktiseres fortløpende tildeling av barnehageplass.

Allerede tidlig i året ble det signalisert merforbruk på flere områder. Kjennskap ved 1. tertial var at det ville bli økt drift ved Tolga barnehage og noen andre budsjettområder som følge av mottak av flere flyktninger. Det har ikke blitt foretatt noen budsjettjusteringer som følge av økt aktivitet.

Merforbruket (kr 220.000) gjelder Skolemat/kantine-prosjektet. Her har ambisjonene vært å knytte denne aktiviteten til prosjektet «Inn i jobb», og da finansiere deler av lønnsutgiftene gjennom eksterne midler fra NAV. Det lot seg ikke gjennomføre. For 2023 har kommunen ikke budsjettet med slike eksterne midler.

Sommeraktiviteter for barn og unge er en ikke budsjettet utgiftspost på kr 174.000. Kommunen har økt kjøp av eksterne tjenester, bl.a. elevplasser (kombinasjonsklassen) i videregående, kr 125.000. Noe merforbruk knyttet til økte transportutgifter (skoleskys) er ikke budsjettet.

Oppsummering og konklusjoner- sektor oppvekst samlet

Alle enheter i oppvekst legger vekt på et oppvekstmiljø som skal gi trygge, glade, selvstendige og skapende barn og har deltatt også i revidering av styringsplattformen med ulike innspill.

Kompetanse står i fokus, og alle enheter har en nysgjerrig tilnærming til utvikling og læring. I Tolga kommune har lærerne siden 2001 hatt en arbeidstidsordning med utvidet tilstedeværelse. Det er felles satsing på kompetanseutvikling gjennom Nord-Østerdalssamarbeidet, der vi sammen har valgt temaet «Psykisk helse og livsmestring». Sektoren har godt kvalifiserte medarbeidere, der mestring står i fokus. Medarbeiderundersøkelsene viser at ansatte har barn og elever i fokus, og gjør en svært god innsats i en hektisk hverdag. Resultatene fra

undersøkelser, tester og kartleggingsprøver viser gode tall for skolene i kommunen. Elevene skårer høyt på de fleste parametere i elevundersøkelsen, der mobbing så å si er fraværende.

Skolene fikk et stort løft i 2021 på IKT investeringer, som er videreført i 2022. Det gjelder Chromebook til alle elevene og nye interaktive Smarte Tavler på enhetene. Ipad prioriteres for de yngste elevene og barna i barnehagene.

I løpet av 2022 har kommunen tilsatt 3 prosjektstillinger med barn og unge som målgruppe. En av stillingene (fritidskoordinator) er organisert i oppvekst. De to andre stillingene (styrket skolehelsetjeneste og ungdomslos) hører under velferd. Alle tre stillingene er viktige ressurser i arbeidet rundt barn og unge, som inngår i «laget rundt barnet» og viktige kommunale tiltak for å etterleve intensjonene i Barnevernsreformen (oppvekstreformen).

Det er et godt og tilfredsstillende samarbeid mellom enhetene i sektoren og med andre enheter i kommunen. Samarbeidet i regionen er i positiv utvikling der en ser barnehage og skole i en større helhet.

5.1 TOLGA BARNEHAGE

5.1.1 Tjenesteomfang

	2022	2021	2020
Tolga barnehage	58	55 barn (pr 01.01.22)	46 (pr 31.12.20)
		58 barn (pr 01.04.22)	

5.1.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Det ble behov for flere barnehageplasser i 2022, pga. mange barn under 3 år og flere flerspråklige barn. Barnetallet ble utvidet i to avdelinger for våren 2022. Fra høst 2022 ble det opprettet en midlertidig ny avdeling. Dette medførte at nye stillinger ble opprettet – som ikke var lagt inn i budsjett 2022. Dette er hovedårsaken til at årsregnskapet ble betydelig høyere enn budsjettet.

Barn fra Tolga kommune går i private barnehager i nabokommuner, og Tolga må dekke utgifter til barnehageoppholdet. (Forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager).

Styrking førskolebarn

I 2022 har det vært brukt en liten ressurs (30 %) til styrking for enkelte barn som har sakkyndig vurdering, og som trenger litt tettere oppfølging av de ansatte. I 2022 er denne brukt i Vingelen barnehage.

Felles barnehagene

Tolga barnehage har egen språklærstilling (60 %) som styrker arbeidet med språkstimulering for flerspråklige barn. Det legges stor vekt på styrking av norsk som andre språk. Dette har vært en viktig stilling for økt bosetting av flyktninger i 2022.

Tolga barnehage

De fleste barn i Tolga barnehage har 5 dagers tilbud, og det er mange flerspråklige barn (ca. 25 %) fra ulike land. Barnehagen har god faglig kompetanse – både barnehagelærere og fagarbeidere - barnehagen oppfyller pedagognormen og bemanningsnormen.

5.1.3 Oppsummering og konklusjoner

Barnehagen legger vekt på et oppvekstmiljø som skal gi trygge, glade, selvstendige og skapende barn. Barnehagen skal bidra til at barna får en god og trygg oppvekst. Lek og hverdagsaktiviteter er viktige lærings situasjoner for barna. Barnehagene jobber for å sikre et oppvekstmiljø som gir allsidige opplevelser og erfaringer, og som tar utgangspunkt i nærmiljøet og naturen. Det legges vekt på at de voksne ser det enkelte barn, dets utviklingsnivå og behov, er tydelige, observerer og veileder barna underveis.

Felles kompetanseplan i Nord-Østerdalen for ansatte i skole og barnehage med fokus på psykisk helse.

Barnehagene i Tolga bygger sin virksomhet på Lov om barnehager og rammeplanen.

Kommunen har følgende plan som det legges vekt på – Styringsplattform for oppvekst.

Kommunens visjon – Røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap.

Barnehagene i Tolga har årlig hoved ettersyn på lekeplussutstyr.

Tolga kommune har samarbeid med Tynset og Os på tilsyn etter barnehageloven § 16. I 2022 ble det gjennomført tilsyn i Vingelen barnehage

Ingen husholdninger skal betale mer enn 6 prosent av inntekten sin for en barnehageplass. Foreldrebetalingen er også begrenset oppad av maksimalprisen per måned, og søskenmoderasjonen. Alle 2-, 3-, 4- og 5-åringer, og barn med utsatt skolestart, som bor i husholdninger med lav inntekt har rett til å få 20 timer gratis oppholdstid i barnehage per uke. Betaling av kost (matpenger) kan komme i tillegg til maksprisen.

Tolga kommune har dette barnehageåret 21 barn som får tilbud om redusert foreldrebetaling.

5.2 TOLGA SKOLE

5.2.1 Tjenesteomfang

	2022	2021	2020
Tjeneste	Antall elever	Antall elever	Antall elever
Grunnskole	154	145	149
SFO	38	33	33

5.2.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Elevtallet har vært stabilt de siste årene + - 150. Fram mot 2026 – 2027 er det en synkende trend, men økt tilflytting medførte at elevtallet økte mot slutten av 2022. 33 % av elevene er to-språklige, og representerer 12 ulike språk.

Samarbeidet med kulturskolen er regulert gjennom forpliktende samarbeidsavtaler. Tolga skole kjøper tjenester fra kulturskolen i musikk og engelsk. Dette er et samarbeid som fungerer svært godt. Fra høsten 2020 ble barnehagen «nabo» med skolen. Skolen bruker jevnlig biblioteket og alle klasser får en time hver. Biblioteket er en viktig arena for stimulering av leselyst.

Mange tiltak er nedfelt i styringsplattformen. Skolen har flere foreldresammenkomster, møter, samling for klassene utenom skoletid enn det som er nedfelt i lovs form. Det gjennomføres økt skole – hjem samarbeid (foreldreskole). En viktig suksessfaktor for at elever skal lykkes i skolen er godt og konstruktivt samarbeid hjem – skole. Skolen har kontinuerlig tett samarbeid med lag og foreninger i bygda i ulike arrangement. Skolen bruker aktivt det utvidede skolerommet og er en integrert del av bygda.

Grunnleggende ferdigheter i basisfagene er skolens hovedprioritering. Opplæring i lesing og skriving er en felles satsing i regionen. 2022/23 har skolen en lærer i funksjon som leseveileder.

Nasjonale prøver gjennomført i lesing, engelsk og regning på 5. og 8. trinn, og i lesing og regning for 9. trinn. Resultatene fra prøvene er særlig gode for ungdomstrinnet.

Fokus på læring: Skolen arbeider målrettet med fagfornyelsen og endringene for å møte denne. Stikkord: Årshjul for tverrfaglig og flerfaglig temaer og didaktiske grep med fokus på mer praktisk rettet undervisning i de fleste fag. Kjerneelementene er det viktigste og mest sentrale elevene skal lære i hvert fag. Skolen skal gi elevene den kompetansen de trenger i møte med samfunnet og arbeidslivet. Med fornyelse av fagene, tidlig innsats, bedre overgang mellom barnehage og skole, skal det bygges et sterkere lag rundt elevene og skapes en skole som gir alle muligheten til å kunne lykkes. Arbeidet samkjøres opp mot kommunens sektorplan for oppvekst.

Sosial handlingskompetanse og relasjonelle ferdigheter: Skolen arbeider målrettet med sosial handlingskompetanse og relasjonelle ferdigheter både blant voksne og elever, som er grunnmuren for all læring. Alle elever skal oppleve trygghet på skolen. Elevundersøkelsen viser at eleven på skolen trives og har venner. Samtidig er internett, spill og bruk av sosiale medier en økende aktivitet. Det bekrefter at det er nødvendig å satse på oppbygging av elevers sosiale kompetanse. Dette er en kontinuerlig prosess og «ferskvare». Skolen har i 6 år vært mobilfri-skole, en ordning som fungerer svært bra. Skolen har revitalisert “Manifest mot mobbing” og kaller det videre arbeidet for “Nulltoleranse mot mobbing”. Skolen er FN skole, der det blir satt fokus på ulike arrangement, som Skoleløpet og FN-dagen.

Fremmedspråk og valgfag: Skolen gir tilbud til elevene om opplæring i tysk som 2.fremmedspråk. Som alternativ kan elevene velge arbeidslivsfag. Dette er et fag der en velger områder fra den videregående skolen med praktiske tilnærminger (design/redesign, fysisk aktivitet og helse, produksjon for salg). Inneværende skoleår nytt tilbud om programmering.

Bærekraftig utvikling: Gjennom “Den naturlige skolesekken” har skolen deltatt med et prosjekt under betegnelsen “Bærekraftig utvikling”. Prosjektet inneholder både teoretiske og praktiske elementer. Opplegget knyttes til kommunens økoløftprosjekt, hvor vi bruker lokale ressurser. Dette er en viktig del av utviklingsarbeidet sammen med realfagsatsingen.

SFO

38 barn benytter tilbudet. Det er en økning fra 2021. Dyktige ansatte gir elevene trygge og gode tilbud på SFO. Ansatte i SFO har hele stillinger, og kombinerer SFO med arbeid i skolen-, i klassene og opp mot enkeltelever.

5.2.3 Oppsummering og konklusjoner:

Ulike kartlegginger, bl.a. nasjonale prøver og sluttvurderingen våren 2022 bekrefter at læringstrykket i klasserommet er godt. Det jobbes kontinuerlig med elevenes psykososiale miljø. Arbeidet med sosiale ferdigheter og relasjonelle ferdigheter er satt i system. Gjennom «Kultur for læring» og «Kompetanseløftet» er dette tema som forventes å gi positiv effekt over tid. Elevtallet er stabilt.

Skolen har turt å jobbe utradisjonelt, tatt i bruk uterommet som en viktig læringsarena og jobbet godt med dybdelæring med lokale mål. Entreprenørskap er satt i system, både på mellomtrinn og ungdomstrinn. Skolen vektlegger praktisk og variert tilnærming fra 1. trinn til 10. trinn.

Det er en utfordring å sørge for tilstrekkelig kompetent støtte til to-språklige barn med språk som for oss kan være lite kjent. Dette gjelder så vel arbeidsinnvandrere som flyktninger. Særlig gjelder dette psykososiale utfordringer. Det er også en utfordring å finne gode nok tiltak og opplegg for elever med særlige behov, faglige og eller sosiale. Skolen opplever godt samarbeid med andre samarbeidspartnere (f.eks. helsesykepleier, kommunens psykiatritjeneste, PPT, barnevern, flyktningetjenesten og BUP) i dette arbeidet.

Helsepsykepleier og ungdomslos har faste dager hver på skolen, og deltar både i ressursteam (spes.ped) og sosialpedagogisk team. Det å jobbe tverrfaglig, styrker laget rundt barnet, jfr. Kompetanseløftet og tidlig innsats. Skolemåltid, en gang pr. uke for alle elever, har vært en suksess. Det å samles rundt et måltid er en god sosial arena for voksne og elever.

5.3 VINGELEN SKOLE OG BARNEHAGE

5.3.1 Tjenesteomfang

	2022	2021	2020
Tjeneste	Antall elever	Antall elever	Antall elever
Grunnskole	50	52	50
Barnehagen	27	27	28
SFO	29	27	22

5.3.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Oppvekstsenteret har stor søkning til barnehagen. Noe mindre kull i 2021 og 2022 vil gi noen ledige plasser på sikt. Prognosene for elevtallet på skolen de neste årene er stabile. Enheten er i gang med utvikling av uteområdet. Dette er et samarbeid mellom kommunen, VIL og Fjellheim. Dette omhandler både leke- og aktivitetsområder for skole og barnehage, samt trafiksikkerhet. Arbeidet ble igangsatt sommeren 2022, og avsluttes i 2023.

Høsten 2022 var 5 av 20 ansatte i etter- og videreutdanning, 2 i barnehagen og 3 i skole (styrerutdanning, videreutdanning for fagarbeider, 2 lærere i etterutdanning enkeltfag, 1 tar grunnleggende lærerutdanning).

SFO Vingelen skole

Høst 2022 var det 28 elever som benyttet tilbudet. Det gis tilbud om SFO på ettermiddag alle dager. På morgenen er det SFO i samarbeid med barnehagen. Fra høsten 2022 fikk elevene på 1. trinn gratis 12 timer. Dette har medført at flere «shopper» tilbud, og det blir utfordrende å bemanne opp riktig. Dette gjelder spesielt tilbud på morgenen. I skolens ferier er det samarbeid med barnehagen dersom for få unger melder seg på ordinært SFO-tilbud. Dette gir god utnyttelse av mannskap på tvers, og ungene møter kjente voksne.

Vingelen skole

I 2022 har skolen fortsatt arbeidet med å løfte fådeltskolepedagogikken. Utearealet som læringsmiljø er en viktig del av Vingelen skole. Opplevelser og egne erfaringer fra utemiljøet og fysisk aktivitet synes å gi en god effekt i form av økt faglig interesse, trivsel og sosial kompetanse. Dette gir variasjon i undervisningen og et positivt avbrekk. Gjennom aktivitet i aldersblanda grupper lærer elevene av hverandre. Skolen viderefører sin satsing på entreprenørskap gjennom elevbedrift.

Innføring av ny læreplan Fagfornyelsen har preget det pedagogiske utviklingsarbeidet også i 2022 (nye fagplaner, valg av læreverk (bøker og digitale), utvikling av metodikk og læringsmåter). Skolen har hatt ekstra fokus på IKT og lesing (lesing på alle trinn og lesekurs). I samarbeid med skolebibliotekaren er det gamle skolebiblioteket blitt fornyet.

Enheten har ikke funnet en god løsning på organisering av prosjekt skolemåltid. Det gjenstår å finne egnet personale til å utføre og organisere oppgaven. Enheten må også øke bruk av kjøkken og restaurant i Fjellheim. Foreldreskole er gjennomført etter planen på 1. trinn. Skolen har et tett samarbeid med foreldrene både gjennom utvalgsmøter og ulike arrangementer gjennom året. Tiltak i lokale planer som involverer hele bygdesamfunnet gjennomført som planlagt i 2022.

Skolen baserer sin virksomhet på at elevene skal få gode vilkår for læring. Dette bl.a. gjennom utstrakt bruk av ulike læringsarenaer og metoder. I «Styringsplattform for oppvekst» er det lagt tydelige føringer for fortsatt bruk av uteområdene, der målet er at opplæringen gir barna «røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap». I 22/23 fortsetter arbeidet på referanseområdet «Jordvollen i Svartåsen» og utvikling av valgte objekter i nærområdet. Ellers er bruk av kultursti, basisløype, fugletårn og skianlegg om vinteren sentralt.

Vingelen barnehage

Det er 27 barn på de to avdelingene i barnehagen. Noe ledig kapasitet på onsdager. Det er en klar økning av yngre barn i barnehagen, i tillegg til at antallet dager for den enkelte også øker. Høsten 2022 startet en lærling sitt løp innen oppvekst i barnehagen. Barnehagen har søkelys på lekens plass i barnehagehverdagen og de voksnes rolle i leken. Dette har satt sitt preg både på planlagte og spontane aktiviteter i hverdagen, og har vært tema på planleggingsdag og personalmøter for de ansatte.

Samarbeid med kulturskolen: Samarbeidet har bestått av to perioder med musikk for barnehagen, kjøp av musikkundervisning og undervisning av kulturskoleelever i skoletiden. Samarbeidet gir ungene unike muligheter til å få utfolde seg og er et viktig bidrag til å skape gode læringsarenaer for alle. Alle elever på 1. og 2. trinn får ukentlig tilbud om «Tangent og rytme» og svært mange av skolens elever benytter seg ellers av kulturskolens varierte tilbud.

5.3.3 Oppsummering og konklusjoner

Vingelen skole og barnehage er en organisasjon med godt kvalifiserte medarbeidere, der det er fokus på lek og et godt læringsmiljø for barn fra 1-13 år. I sentrum står mestring for alle. Resultatene fra undersøkelser, tester og kartleggingsprøver viser i hovedsak gode og positive resultater. Elevene har over tid skåret høyt på de fleste parametere i elevundersøkelsen. Det jobbes kontinuerlig med elevenes og ungenes psykososiale miljø.

Det er flere elever ved skolen som har store spesialpedagogiske tiltak, men det er samme bemanning uavhengig av ressursbehov. Det kan være utfordrende å ivareta alles behov. Barnehagen har kun 20 % ressurs ut over grunnbemanning. I 2022 har Vingelen barnehage hatt styrkingsressursen for felles barnehagene (30% stilling). Enheten opplever at det er utfordrende for å få avviklet pedagogisk plantid og utviklingsarbeid innenfor dagens rammer. For barnehageåret 22/23 har enheten brukt ressursene fra skole og SFO for å øke generell tetthet av voksne i barnehagen. Voksenressursen ble økt august 2022 da det startet en lærling ved enheten.

5.4 TOLGA KULTURSKOLE

5.4.1 Tjenesteomfang

	2022	2021	2020
Tjeneste	Antall elever	Antall elever	Antall elever
Kulturskolen	129 (170 elevplasser)	118 (153 elevplasser, 6 på venteliste)	120 (155 elevplasser)

5.4.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Å delta i kunst og kulturfag har stor egenverdi for barn og unge. For en kommune med nedgang i folketallet, og som ønsker å beholde og rekruttere barnefamilier, er det gode kulturskoletilbudet en klar styrke. Det er viktig å legge til rette for at minoritetsspråklige barn kan delta i kulturskolens tilbud, som er en viktig arena for integrering. Skolen har lokale læreplaner som bygger på Rammeplan for kulturskole, Mangfold og fordypning. Kulturskolen følger skoleruta for grunnskolen. Undervisningen foregår i grupper og/eller individuelt. Det er et mål at så mange som mulig har muligheten til å spille sammen med andre enten ukentlig eller i perioder.

Utadrettet virksomhet

Tolga kulturskole har gjennom veiledningen de deltok på arbeidet med å bedre samhandling. Gjennom prosjektet «Hvori, hvori verda» med tema rundt FNs barnekonvensjon, fikk enheten arbeidet tverrfaglig. Enheten fikk også inkludert et av de utenlandske miljøene i Tolga i en felles forestilling. Det har vært skolekonserter, vår og høst for begge skolene. Tett samarbeid med barnehagene, det frivillige kulturliv gjennom ulike opptredener. Endelig kunne kulturskolen ha arrangementer i samarbeid med omsorgstunet og dagtilbudet, etter flere år med koronabegrensninger.

Tidlig innsats

Breddeprogrammet tangent og rytme fra høstferie til påske.

Det er ca. 30 % flerspråklige i skolens elevgruppe. Tallet er stabilt.

Breddeprogram

- Tangent og rytme for 1. og 2. trinn går som et breddeprogram der alle får delta gratis. Dette er en viktig og god arena, og sikrer et kulturskoletilbud for alle i starten av grunnskoleløpet. Erfaringen er at mange søker seg inn i kulturskolen underveis eller etter å ha deltatt på tangent og rytme.

Kjerneprogram

- Her er de fleste elevplassene. Det er elever som er motivert for større undervisningsmengde og systematisk egeninnsats. Det skal bidra til å utvikle kreative evner, håndverksmessig og kunstnerisk kompetanse og samarbeidsevne. Skolen har her elever som går i mange år med jevn utvikling fra 1.trinn og helt ut videregående skole.

Salg av tjenester

Tolga barnehage, Tolga skolemusikkorps, Tolga og Os Janitsjar, Vingel Singers, Vingelen Storband (fram til juli 2022), Bergstadkoret, Røros kulturskole, Os kulturskole.

Omdømmebygging

Gjennom å være en integrert del av sektor oppvekst, er kulturskolen en arena som når barn og unge i ulik alder, helt fra barnehage og ut grunnskoleløpet. Skolen har også noen elever som går på videregående skole. Omdømme bygges gjennom levering av tjenester med høyt faglig nivå, i møtet med den enkelte elev. Utadrettet virksomhet, egne konserter og prosjekter, samt samarbeid med det frivillige kulturliv gjør kulturskolen synlig i kommunen og i folks bevissthet. Det oppleves at kulturskolen «står høyt i kurs» blant politikere, brukere og foreldre.

Dialog med foresatte

Gjennom direkte kommunikasjon mellom lærer og foresatte ønsker skolen å styrke dialogen og avklare gjensidig forventning. Ved bruk av administrasjonsprogram, SpeedAdmin, har skolen fått en enklere vei til å nå alle med beskjeder gjennom SMS og e-post.

5.4.3 Oppsummering og konklusjoner

Kulturskolen ønsker å legge til rette for elevers motivasjon, mestring og muligheter. Kulturskolen ønsker å løfte fram kreative fag for barn og unge. Skolen gir tilpasset opplæring for alle. Alle skal få utviklet sitt talent. I kulturskolen blir alle avhengige av hverandres kompetanse for å nå målene.

Kulturskolen er en naturlig del av oppvekst, og samtidig har skolen behov for å arbeide på tvers av sektorene. Livskvalitet for alle uansett alder. Fra vugge til grav. Skolen ønsker å videreutvikle seg som kommunens kulturelle ressurscenter. Skolen ønsker også å bidra enda sterkere for å inkludere alle som flytter til Tolga. Kulturskolen kan gjøre den enkelte i stand til å delta i det frivillige kulturliv samt gi mestringsopplevelser i en ellers ukjent og fremmed hverdag i et nytt land.

En stor utfordring for framtiden er å gi kvalitativt godt tilrettelagt opplæring i kunstfag for barn og unge. En annen utfordring er å håndtere nedgang i elevtallet uten å miste kompetansen i kommunen. Skolen er avhengig av forutsigbarhet og forankring av verdier av kunst og kultur i opplæringen.

5.5 KJØP AV TJENESTER / INTERKOMMUNALE TILTAK

TATO – Skolefaglig samarbeid Tynset – Alvdal - Tolga

Tolga har siden 2010 kjøpt skolefaglig rådgivningstjeneste fra Tynset kommune. I perioden 2011 - 2022 har dette vært kjøp av 50 % ressurs. Fra 2023 er det vedtatt å avvikle TATO i nåværende form. Fra 2023 vil dette samarbeidet bli organisert i et nytt forum for alle 6 kommunene i Nord Østerdal: «Samarbeidsavtale om kompetanseutvikling i skoler og barnehager i Nord-Østerdal». Tynset kommune er sekretariat i dette samarbeidet. All felles kompetanseutvikling for skoler og barnehage organiseres her. Andre skolefaglige tjenester som tidligere ble kjøpt fra Tynset blir organisert internt i egen administrasjonen (kommunalsjef og utvidelse av stillingen som skolekonsulent).

Skoler felles / Kompetanseutvikling

Kompetanseutvikling gjelder kommunens andel i felles kompetanseutvikling for skoler og barnehager. I 2022 gjelder satsingen tiltak i St. melding 6 «Kompetanseløftet». I 2021 ble det etablert et nytt organ som skal koordinere kompetanseutviklingen i skoler og barnehager; «Samarbeidsforum i Innlandet», inndelt i 9 regioner.

Grunnskole

Fellestiltak gjelder bl.a. grunnskoleelever som får sitt skoletilbud i andre kommuner, samt videregående elever i «kombinasjonsklassen». Det siste tilbudet er 1–2 årig påfyll (grunnskoleopplæring) for flyktninger, som en innføring til vg. skole. Kurset er et spleiselag mellom fylkeskommunen og kommunen. Som en følge av økt flyktningestrøm økte kommunens andel elever til 5 stk. i 2022.

Pedagogisk psykologisk tjeneste og logopedtjenesten

PPT er en interkommunal tjeneste der Tynset er vertskommune. Den er sakkyndig instans for saker som angår enkeltbarn/elever, men også en viktig samarbeidspartner i systemrettet arbeid i skole og barnehage. Tolga betaler årlig tilskudd fordelt i tre grupper; barnehagebarn, elever i grunnskolen og voksenopplæring. I tillegg betales kommunens andel til logopedtjenesten på dette området. Andelen til Tolga regnes delvis ut fra antall barn/elever i barnehage og grunnskole, og etter folketall. Utgift til PPT og logopedtjenesten for Tolga kommune var kr 979.200. Dette er en økning på kr 77.000 fra 2021. Årsresultat for kjøp av tjenesten viser et merforbruk i forhold til budsjett kr 51.000.

Saksoversikt PPT og logopedtjenesten (enkeltsaker og systemsaker):

Kommune	2020		2021		2022	
	PPT	Logoped	PPT	Logoped	PPT	Logoped
Alvdal	66	19	63	20	65	20
Folldal	49	21	43	20	41	19
Os	60	12	54	16	55	16
Rendalen	28	13	28	10	33	14
Tolga	58	22	48	22	56	27
Tynset	161	62	158	59	157	63
Totalt	425	152	394	147	413	159

Voksenopplæring

Tolga kjøper tjenester til all voksenopplæring av Tynset opplæringscenter. Tilbudet er organisert med 4 avdelinger; en interkommunal avdeling om norsk- og samfunnskunnskapsopplæring for voksne, grunnskoleopplæring for voksne, avdeling for bosetting av flyktninger og avdeling for oppfølging av introduksjonsdeltaker. Elevtallet økte formidabelt i løpet av 2022. Pr 31.12.22 er det 132 elever (herav 67 fra Ukraina). Antall årsverk er økt med 4. Deltakere i samarbeidet fra Tolga er 32 stk. (15 stk. i 2021).

Samlet regnskap for det interkommunale tiltaket (4 kommuner) for 2022: kr 5.984.900.

Tolgas andel er kr 1.459.900. Tilskuddet til kommunen var kr 1.306.400. Det er brukt midler fra fond til å dekke merforbruket, som skyldes generelt økt driftsbehov pga flere elever. Det har vært utfordrende for voksenopplæringen å tilpasse driften til antall deltakere; først en kraftig reduksjon til 2021, og så skalere opp i forbindelse med krigen i Ukraina og ny flyktingestrøm. Gjenstående midler på fond pr. 01.01.2022 er kr 153.827. For introduksjonsloven er opplæringen en del av Introduksjonsprogrammet, som følges opp av kvalifiseringsrådgiver i bosettingskommunen.

6 SEKTOR VELFERD

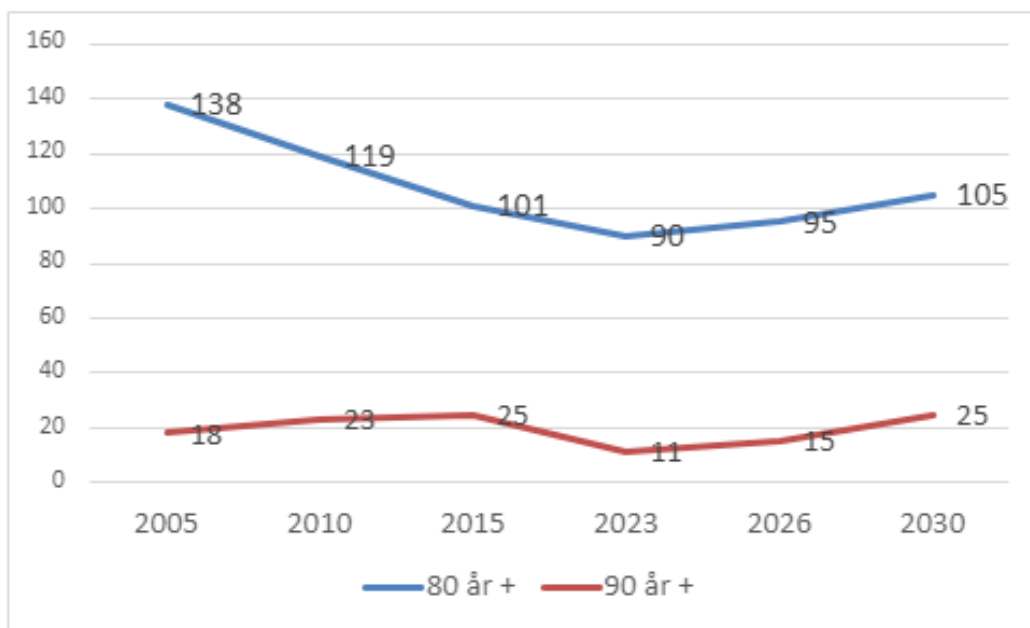
Sektor Velferd består av tjenesteområdene

- Helse
- Institusjon
- Re-/habilitering og mestring
- Inkludering og bosetting
- NAV*/* NAV Tolga i vertskommunesamarbeid NAV Nord-Østerdal

6.0.1 Tjenesteomfang

	2022	2021	2020
Tjeneste	Antall brukere	Antall brukere	Antall brukere
Legetjenesten	1.333 har fastlege på Tolga pr 31.12.22	1.302 har fastlege på Tolga pr 31.12.21	1.227 har fastlege på Tolga pr 31.12.20
Helsestasjon	99 barn 0-5 år og 199 barn 6-15 år	104 barn 0-5 år og 193 barn 6-15 år	102 barn 0-5 år og 195 barn 6-15 år
Fødsler	10 fødsler	14 fødsler	21 fødsler
Tolga sykehjem	15 langtid + 4 korttid	15 langtid + 4 korttid	15 langtid + 4 korttid
Hjemmesykepleie	98 (66)*	66 (59)	59 (56)
Hjemmehjelp	54 (41)*	41 (39)	39 (46)
Trygghetsalarm	43 (30)*	30 (31)	31 (31)
Omsorgslønn	2	2	2
TFF	30 (30)	30 (30)	30 (32)
Rus/psykisk helse	54 (+44 flyktninger)	69	40 (56)
Ergoterapi	96	84 (76)	76 (83)

* annet tallgrunnlag enn foregående år. Har nå tatt med antall brukere gjennom hele året, og ikke bare pr.31.12 som det har vært gjort før

Tabellen over viser antall innbyggere i Tolga kommune 80 år og eldre, og hvor mange av disse som er over 90 år. Tabellen viser reelle tall fra 2005 til 2023 (pr 1/1) og en prognose fram til 2030. Antallet innbyggere over 80 år har gått betydelig ned de siste 20 årene. Antallet 80+ vil de i løpet av de nærmeste årene begynne å stige igjen framover mot 2030-årene. Dette henger sammen med at det er relativt mange innbyggere som er 70-79 år i kommunen. Ved årsskiftet 22/23 er antallet 158.

6.0.2 Tiltak 2022

Som støtter opp under Kommuneplanens samfunnsdel (2015-2027) hovedmål og satsingsområder

Hovedmål	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Identitet og tilhørighet	Revidere og forbedre strategiplan for mottak og integrering av flyktninger/asylsøkere. Systematisk øke samhandlingen mellom frivillig og offentlig sektor for å skape et mangfold av arenaer for aktivitet og deltakelse	Planen og strategien er tatt i bruk. Områdene samhandling helse, psykisk helsetjeneste ved mottak og oppfølging er forbedret. Det er fokus på å kople på frivillige for aktiviteter og deltakelse; sommer sfo hvor ungdommer fikk sommerjobb. Samarbeid med frivilligsentralen om aktiviteter for eldre, flyktninger og andre har nå stabilisert seg igjen etter pandemien. Samhandlingen mellom frivillig og offentlig sektor nå er godt i gang igjen
Bolyst og attraktivitet	Praktisere hverdags-rehabilitering gjennom gode hjemmetjenester og ergoterapitjenester, slik at flere kan bo i eget hjem så lenge som mulig på tross av funksjonssvikt Aktivt bistå innvandrere, flyktninger og vanskeligstilte til å leie på det private boligmarkedet eller å gå fra «leie til eie» i egen bolig	Fokus på bistand og tilrettelegging i hjemmet slik at flere kan bo hjemme lenger Vi har etablert gode rutiner for rehabiliteringspasienter for å oppnå at flest mulig kan mestre å bo hjemme etter sykdom/funksjonsfall. Vi ser at «omsorgstrappen» som ble innført i 2020 som et verktøy for å tildele riktige tjenester til riktig tid til riktig bruker fungerer stadig bedre. Også i 2022 er det vanskelig å få innvilget startlån fra NAV til «riktig tid.» Dette vil si at noen flyktninger som ønsker å kjøpe seg bolig i privatmarkedet ikke får kjøpt fordi innvilgelsen av startlån kommer for sent ift. budfrist.

		Når boliger som legges ut for salg bistår vi i prosessen med at leietakerne eller evt. andre vanskeligstilte får muligheten til å kjøpe og eie disse boligene
Kommunale tjenester	Vi skal bli bedre på forventnings-avklaringer og være tydelige på kommunens rolle i tjenesteyting	I dialogen med den enkelte bruker og pårørende, i skriftlig materiale. I omsorg så skal vi spørre brukeren om "hva er viktig for deg".
Areal-strategier	Vi skal bidra til mestring, deltakelse og god helse gjennom universell utforming	Vi går inn i enkeltsaker med veiledning og bistand. Vi har bidrar i prosessene med nybygg i regi av kommunen.

6.0.3 Tiltak som støtter oppunder styringsplattform for Velferd

Satsingsområder og retning for Velferd i Tolga:

- Helsefremming og forebygging
- Samhandling
- Livskvalitet
- Ledelse
- De ansatte som ressurs

Satsings-områder	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Helsefremming og forebygging	Vi skal ha fokus på hverdags-rehabilitering; kompetanseheving i målrettede arbeidsmetoder for alle i sektoren	Rutiner for oppfølging av rehabiliteringspasienter praktiseres og er i kontinuerlig forbedring.
	Drift av Korttidsavdeling	Vi har definerte Korttids-rom ved omsorgstunet. Korttidsavdelingen har vært i drift også i 2022. Vi er fleksible etter behov på antall korttidsplasser. Fleksitimebank hos fysioterapeut brukes aktivt inn i denne avdelingen
	Drift av langtidsavdeling	Fra 2020 ble det opprettet en egen demensavdeling, Kårstua. Den består av 5 plasser. Hele 2022 har denne avdelingen vært full, og vi ser at vi burde hatt flere tilrettelagte plasser for demente. I tillegg har vi 10 stk ordinære langtidsplasser
	Lavterskel dagaktivitets-tilbud	I 2021 tok kommunen over drift av dagaktivitetstilbud selv. Tilbudet har hatt få deltagere, og tiltak for å øke mengden deltakere har fortsatt ikke gitt resultat. Organiseringen av tilbudet sees på enda engang, og driftsmuligheter vurderes fortløpende.
	Vi skal være et naturlig førstevalg når kommunens innbyggere velger fastlege	Vi har stadig økende andel som velger fastlege i egen kommune. Kommunen har stabile Leger i tjenesten.

	<p>Vi skal styrke muligheter til å opprettholde funksjonsnivå ved medisinsk råd og veiledning</p> <p>Vi skal øke egenmestring til de med kronisk sykdom gjennom bedre diagnostisering, medisinsk oppfølging og veiledning</p> <p>Skape gode og helsefremmende holdninger til ungdom om kropp og psykisk helse</p> <p>Systematisk bruk av kartleggingsverktøy for tidlig innsats</p>	<p>Innbyggere i Tolga kommune blir bedre fulgt opp. På grunn av den stabile legedekningen ser vi nå en økning av innbyggere fra andre kommuner som velger fastlege på Tolga</p> <p>Vi har stadig bedre oppfølging av enkeltbrukere, kartlegging av nye brukere og oppfølging gjennom rus-/og psykisk helsetjeneste. Vi har i første halvdel 2022 fortsatt hatt et unikt tilbud om psykisk helsetjeneste inn i våre skoler, som er meget godt mottatt av elevene. Siste halvdel er det delvis foreldreveileder som har hatt denne funksjonen i skola sammen med ungdomslos</p> <p>Ulike kartleggingsverktøy i rus-/psykisk helsetjeneste, legetjenester, ergoterapitjenesten og demensteam</p>
Samhandling	<p>Vi skal videreutvikle arenaer for samhandling</p> <p>Vi skal videreutvikle samhandlingskompetansen hos de ansatte gjennom medarbeiderskap, kompetanseheving og godt arbeidsmiljø</p> <p>Organisasjon og møtestruktur er tilpasset slik at disse bygger oppunder samhandling som naturlig arbeidsform</p>	<p>Gjennom opp strukturerte møtearenaer videreutvikler vi stadig samhandlingen internt i sektoren, innad i kommunen og med eksterne samarbeidspartnere. 2022 har styrket samhandlingen mellom sektor velferd og de andre sektorene i kommunen ytterligere</p> <p>Vi har satset på medarbeiderskap og arbeidsmiljø i personalmøter, i samling nyansatte Kompetanseheving er i 2022 tilbake på normalt nivå etter pandemien. Noe foregår fortsatt digitalt</p> <p>Ledelsen i sektoren fortsetter en god møtestruktur for å sikre bedre samhandling mellom de ulike enhetene. Det blir avholdt ledelsesmøte x1 pr mnd delt på driftsoppdateringer og strategiplanlegging</p>
Livskvalitet	<p>Vi skaper livskvalitet gjennom aktivitet, arbeid og deltakelse</p> <p>Vi har aktiviteter og arrangement (aktivitetskalender) i samarbeid med Frivillig sektor og pårørende</p>	<p>Daglige aktiviteter ved omsorgstunet for hjemmeboende og beboere er tilbake til normalt nivå i 2022</p> <p>Mat-gruppe og sosial samling hver onsdag for brukere av TFF</p>

	<p>Vi innhenter systematisk bruker-erfaringer og ønsker for aktiviteter som gir økt livskvalitet</p> <p>Vi videreutvikler samarbeidet med frivillig sektor og tar i bruk kunnskapen innhentet fra brukererfaringer</p>	<p>Ulike arrangementer og små turer ved Omsorgstun og Frivilligsentral Dagtilbud personer med demens to dager pr uke</p> <p>Samarbeidet med frivillig sektor "løsnet" igjen etter pandemien</p> <p>Tilbake igjen på normalt nivå igjen, men vi starte litt fra starten av. Må bygge opp igjen samarbeidsrutiner litt på nytt</p>
Ledelse	<p>Gjennom lederutviklingsprogram, styrker og videreutvikler vi felles ledelseskultur, slik at vi fremstår tydelige og enhetlige i lederrollen.</p> <p>Utvikling og optimalisering av enhetene via endring av lederstruktur</p>	<p>Fokus på struktur og organisering av tjenester. Ledergruppen jobber tett sammen mellom nivå, både i det daglige, men også i faste møtefora hvor ledelse har fokus på tjenesteutvikling. Vi har også månedlig samarbeidsfora med tillitsvalgte og verneombud i sektoren som er med på å forankre organisatoriske grep ned til hver enkelt ansatt</p> <p>Enhetsleder helse skiftet ut, ressurs økt fra 20% til 40%. Omgjøring av fagleder på inkludering og bosetting til enhetsleder</p>
De ansatte som ressurs	<p>Vi jobber med felles tiltak knyttet forbedrings-områder identifisert i 10-faktor-medarbeider-undersøkelsen</p> <p>Medarbeiderskap og medarbeider-rollen videreutvikles ved gjennom personalmøter/oppfølgingsarenaer gjennom året</p> <p>Bruk av kompetansen hos de ansatte der det til enhver tid er behov</p>	<p>Kompetanseheving på ulike områder, arbeidsmiljø spesielt i fokus på enkelte enheter, innspill er kommet til lederutviklingsprogrammet fra alle ansatte i sektoren. Medarbeiderundersøkelse gjennomført 2022</p> <p>Møtestruktur og innhold er i utvikling fra rene «informasjonsmøter» til mer «lærende møter» og at man skiller på dette.</p> <p>Ansatte og enhetsledere har dette fokus for å løse de oppgaver og utfordringer vi til enhver tid</p>

6.0.4 Tiltak knyttet mot Folkehelse og «Tolga dyrker måltidet»

Satsing	Tiltak	Beskrivelse/Gjennomføring
Folkehelse	<p>Vi setter forebygging på dagsorden internt og eksternt</p> <p>Vi koordinerer aktiviteter på tvers av sektorer</p> <p>Vi finner løsninger og tiltak sammen med de ulike sektorene</p>	<p>Forebyggende tiltak i helsestasjon, rus- og psykisk helsetjeneste, dagtilbud, kvinnegruppe, gruppe/trim basseng fysioterapi, mat-gruppe TFF</p> <p>Gjennom fagmøter og møter i enhetene finner vi løsninger og muligheter på tvers av enheter og sektorer.</p> <p>Det er et fokus på oppfølging av barn, ungdommer og foreldre. Godt samarbeid med sektor oppvekst innen dette, med «åpen dør» policy på skolene.</p>
«Tolga dyrker måltidet»	<p>Vi satser videre på eget kjøkken ved omsorgstunet med meny ut fra rådende kostholds anbefalinger og sesongens råvarer</p> <p>Vi skal bevare lokale mat-tradisjoner</p> <p>Vi skal bruke mat og måltider for å skape aktivitet blant beboere/ brukere hjemme og i institusjon, god matlyst og god helse</p> <p>Veilede barn og foreldrehelse-fremmende kosthold</p>	<p>Kjøkkenet leverer mer mat til hjemmeboende ved Omsorgstunet, vi har fire faste hovedmåltider ved Omsorgstunet og har forskjøvet måltidene tilpasset beboernes behov og døgnets timer</p> <p>Sesongens råvarer benyttes og mattradisjoner ivaretas. Lokalmat brukes i stor grad</p> <p>Mat og tradisjoner introduseres for flyktninger via introduksjonsprogrammet. Blant annet er flyktningene vesentlige brukere/drivere av parsell hagene ved Glomma.</p> <p>Mat og måltider daglig arena for aktiviteter og sosiale møter</p> <p>Kjøkkenpersonalet er Frokostvert hver ukedag fra 08-10 ved Institusjon(sykehjem)</p> <p>Og (stort sett) har en fått til dette på Omsorgsleiligheter i Lyngmostuan, hvor renholdspersonalet har tatt rollen som tilretteleggere ved frokostmåltidet.</p> <p>Helsestasjon veileder foreldre ut fra rådende retningslinjer og følger opp enkeltpersoner/familier ved behov</p> <p>Rus- /og psykisk helse følger opp enkeltpersoner/familier med spesielle utfordringer</p>

6.0.5 Økonomisk resultat - Velferd samlet

Sektor	Regnskap 2022	Rev budsjett 2022	Regnskap 2021	Avvik 2022	Forbruk % 2022
300 HELSE	13.498.864	11.499.984	12.355.601	1.998.880	117,4 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	8.211.071	8.146.791	7.494.157	64.280	100,8 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	10.391.980	6.664.693	8.524.548	3.727.287	155,9 %
3 SUM DRIFTSINNEKTER	-5.104.187	-3.311.500	-3.663.104	-1.792.687	154,1 %
340 NAV	2.899.658	4.039.742	3.754.040	-1.140.084	71,8 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	-	800.000	603.496	-800.000	0,0 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	2.951.600	3.239.742	3.150.544	-288.142	91,1 %
3 SUM DRIFTSINNEKTER	-51.942	-	-	-51.942	
350 FLYKTNINGETJENESTEN	5.892.061	3.565.894	3.086.724	2.326.167	165,2 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	4.686.332	3.950.894	3.597.781	735.438	118,6 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	2.237.555	440.000	780.770	1.797.555	508,5 %
3 SUM DRIFTSINNEKTER	-1.031.825	-825.000	-1.291.827	-206.825	125,1 %
370 REHAB, MESTRING OG INSTITUSJON	32.426.448	30.025.084	33.014.688	2.401.364	108,0 %
1 SUM LØNN INKL SOS UTG OG REFUSJONER	35.347.326	33.900.020	33.535.101	1.447.306	104,3 %
2 SUM ØVRIGE DRIFTSUTGIFTER	4.182.830	2.242.500	4.470.615	1.940.330	186,5 %
3 SUM DRIFTSINNEKTER	-7.103.708	-6.117.436	-4.991.028	-986.272	116,1 %
SUM FORDELTE TIL DRIFT	54.717.031	49.130.704	52.211.053	5.586.327	111,4 %

Sektor Velferd har et samlet merforbruk på kr 5.586.327 i 2022. Dette beskriver i hovedsak kostnader knyttet til tjenester med vedtak ift. lovverk, men også ekstraordinær situasjon ifbm krigen i Ukraina

Noen hovedpunkter:

- Det har vært signalisert forventet noe overforbruk på lønn, som i utgangspunktet gjelder alle enheter. En del av overforbruk på lønn skyldes ettervirkninger av pandemien. Vi ser et generelt høyere sykefravær enn vi gjorde før pandemien
- Satsning på BPA: Merforbruk på aktivisering Funksjonshemmede på ca 1 Mill på grunn av endringer i vedtak. Vi ser for oss at denne tjenesten vil øke ytterligere i årene som kommer, men samtidig ser det ut som vi i 2022 kom over innslagspunktet for å kunne søke refusjon fra staten på noen av tjenestene
- Merforbruk på Legetjenester som skyldes flere ting. Vi fikk ikke turnuslege i 0,5 år, og leide dermed inn ferdig utdannet lege i stedet. Samtidig var det fortsatt en del overtid pga koronapandemi. Kommunen må også betale 180.000 mer i lisenser/dataprogrammer på grunn av nasjonal satsning på Norsk Helsenet.
- Sykehjem: Lavt belegg gjennom året gir utslag på 630.000 i manglende oppholdsbetaling ifht budsjett.
- Sykehjem: Merforbruk lønn ca 500 000- på postene ferievikarer, sykevikarer, overtid og ekstra overtid ifbm korona
- Kjøkken: Merforbruk innkjøp matvarer på ca 170 000,-. Mat har blitt dyrere. Det ble lagt inn økning i salg/ matombringning uten at det ble lagt inn vesentlig økte kostnader på innkjøp i budsjettet. Det positive er at kjøkkenet på omsorgstunet solgte mat for over 1 Mill, og 150 000 mer enn budsjettet.
- Barnevern: Merforbruk barnevernstiltak utefor familie: 2.010.139. Vi har jevnlig kontakt med Barnevern for å se om det er noe vi kan gjøre mer lokalt ifht tiltak. Det kan virke som noe av kostnadene ved barnevernstiltak vil gå ned i 2023
- Ekstraordinær situasjon ifbm ukrainske flyktninger som følge av krigen i Ukraina. Vært nødt til å skalere opp tjenesten for inkludering og bosetting, samt små og sårbare tjenester innenfor Helse som er i interaksjon med disse flyktningene.

6.1 HELSE

6.1.1 Tjenesteomfang

	2022	2021	2020
Tjeneste	Antall brukere	Antall brukere	Antall brukere
Legetjenesten	1.333 har sin fastlege på Tolga legekontor pr 31.12.2022(+31 i løpet av 2022)	1.302 har sin fastlege på Tolga legekontor pr 31.12.2021 (+ 53 i løpet av 2021)	1.249 har fastlege på Tolga legekontor 31.12.2020 (+ 21 i løpet av 2020)
Helsestasjon	99 (0-5 år) 199 (6-15 år) 10 fødsler	104 (0-5 år) 193 (6-15 år) 14 fødsler	102 (0-5 år) 195 (6-15 år) 21 fødsler
Rus og psykiatritjenesten	54 (+44 flyktninger)	69	40

6.1.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

Ny helsesykepleier ble ansatt senhøsten 2021, men startet 01.01.22. Det ble i løpet av 2022 gjort en stor innsats på oppgradering på mye utstyr på helsestasjonen. Bygningsmassen ble også noe oppgradert på overflater til noe mer moderne uttrykk. Oppgraderingen har blitt satt stor pris på av tjeneste brukerne.

Det har vært behov for enda mer og tydelig styrking av skolehelsetjenesten da helsesykepleier ikke når over alle kravene i egen tjeneste. I henhold til forskrift og veileder utfører tjenesten spe- og småbarns kontroller, hjemmebesøk hos nyfødte, skolehelsetjeneste samt vaksinering av barn og reisevaksinering for alle aldergrupper. Tjenesten samhandler med andre kommunale og interkommunale instanser om oppfølging av barn og unge med spesielle utfordringer. Kommunene har mange flerkulturelle barn og familier som kan ha behov for ekstra oppfølging i forbindelse med ankomst til kommunen, familiegjengforening eller ved barsel- og spebarnstid

Prosjektet «styrking og utvikling av skolehelsetjeneste og helsestasjon» som måtte trekkes tilbake pga manglende rekruttering i 2021/vår 2022. Prosjektet ble på nytt vurdert, og det var opprinnelig tenkt 0,4 årsverk inn i en prosjektperiode over 3 år. Etersom behovet for tverr-sektorielt samarbeid ifbm oppvekstreformen utkrystalliserte seg så ble det valgt å lyse ut etter foreldreveileder i 60% stilling. Denne ble utlyst våren 2022 og besatt høsten 2022. Det er tett jobbing opp mot begge skoler i kommunen.

Det er gjennomført 2 fulltgnede kurs om foreldreveiledning à 10 kvelder pr. kurs kveld. Foreldreveilednings kurser(cos-p) ble fordelt slik: 1 kurs for barnehageforeldre og 1 kurs for skoleforeldre 1-7 trinn. Det er fortsatt ventelister på disse kursene. Disse vil derfor bli satt opp igjen vår og høst 2023.

Det er videre under utvikling et kurs for gravide/nybakte foreldre og tenåringsforeldre(ungdomstrinn). Da dette er etterspurt fra foreldregruppen. Målet med foreldreveilederstillingen er at den skal kjøre flere kurs pr år.

Helsetjenesten har også fått kjøpt fri en ansatt fra Vingelen barnehagen til 20% foreldreveiledning fra nov 2022 til april 2023. Denne ansatte har veilederkurs (ICDP og nylig tatt cos-p) slik at de er to stk foreldreveiledere på alle kurs som er blitt kjørt slik kursene krever for gjennomføring.

Høsten 2022 fikk vi også ansatt en ungdomslos i 100% prosjektstilling ut 2025. Ungdomslosen jobber tverrsektorielt mellom velferd og oppvekst. Ungdomslosen har base på Tolga skole alle dager og fortsetter åpendør funksjonen på begge skolene for å avlaste helsestasjonen og Rus- og psykisk helse tjeneste. Losen jobber tett opp mot fritidskontakt og andre etater i kommunen. Vi ser at ved å være til stede mer på begge skoler blir behovet større fra både lærere og elever. Det er meget godt samarbeid rundt ungdomslosen, foreldreveileder, fritidskontakt og helsestasjon i den daglige jobbingen som gjør at barn og unge i Tolga i større grad får muligheten til å bli hørt. Bedre tilbud på fritidsklubb og ellers aktiviteter i ferie og høytider.

Jordmortjenesten

I 2022 ble det registrert 10 fødsler i kommunen. Jordmor i 10 % stilling (1 dag hver 14. dag), som vi kjøper som tjenester av SI Tynset, følger opp kommunens gravide.

Legetjenesten

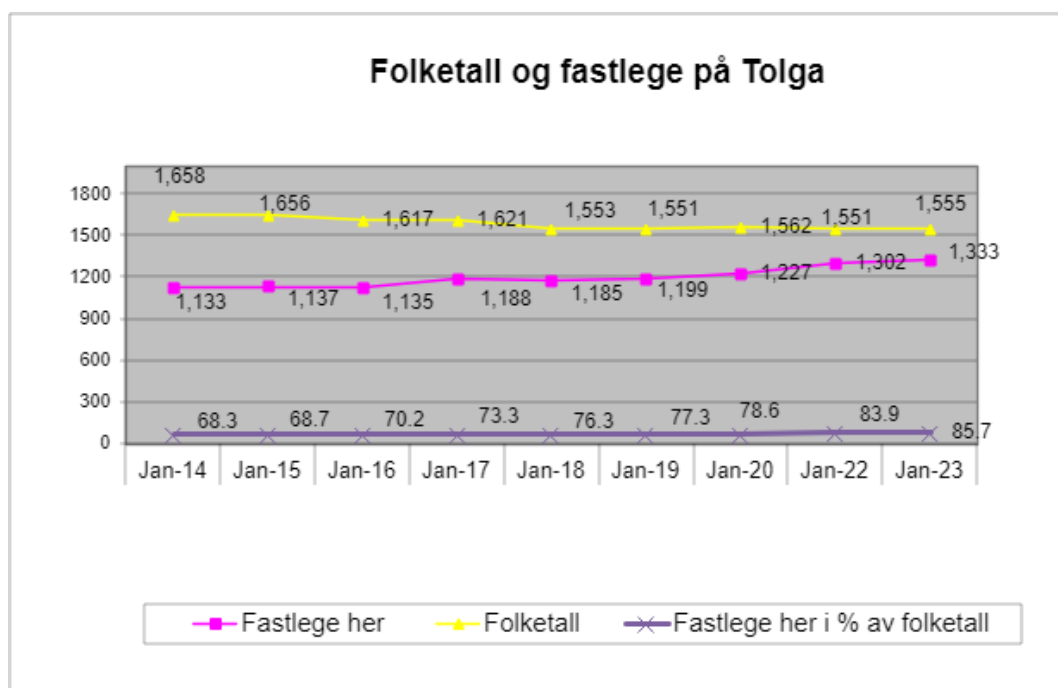
Tolga legekantor blir i stadig større grad brukt og legetjenestene har gjennom året kunnet yte faglig forsvarlige og tilgjengelige tjenester til kommunens innbyggere og besøkende via legekonsultasjoner på kontoret, enkle pasientkontakter, telefonkonsultasjoner, hjemmebesøk mv.

Tolga står nå i en særstilling i Nord- Østerdal mtp stabil legedekning. I løpet av de siste 3 årene har 106 flere valgt seg fastlege på Tolga.

Ved årsskiftet 2011/2012 hadde 1.121 tolginger valgt seg fastlege ved vårt kontor, tilsvarende 66,7 % av befolkningen. Ved årsskiftet 2022/2023 har 1.333 valgt sin fastlege på Tolga legekantor, noe som tilsvarer 85,7 % av folketallet i kommunen. Dette er et historisk høyt tall.

Vi ser også en tendens til at flere innbyggere fra nærliggende kommuner velger fastlege på Tolga legekantor. Kommunene er pålagt å ha øyeblikkelig-hjelp-tjeneste 24 timer i døgnet alle årets dager. Tolga Legekantor er legevakt for alle som bor og oppholder seg i kommunen på hverdager mandag-fredag. Utenom kontortiden er det organisert legevakt som er lokalisert på Tynset Sykehus (Nord-Østerdal Interkommunale Legevakt). Tolgas leger dekker 2 av 15 vakter (kveld/natt/helg) i dette samarbeidet, tilsvarende om lag en 20 % legestilling.

Legekantoret har også fått et kosmetisk løft i 2022, Det er hovedsakelig kjøpt inn billig brukt utstyr. Det er også gjort store noen større investeringer på medisinsk utstyr og data, da vi har mye gammelt og lite funksjonelt utstyr. Det er kommet i gang med mer kursing og hospitering av alt personell på legekantoret for at vi skal holde følge med de krav som kommer. Det er i 2022 jobbet for bedre samhandling også mellom helse, institusjon og HBT

Rus- og psykisk helsetjeneste

Tjenesten er i stadig utvikling. Fra juli 2019 har tjenesten hatt 60% rus-prosjektmidler til stillingen helsefagarbeider med videreutdanning i rus- og avhengighet. Denne stillingen ble omgjort til en fast 100%, stilling 1.7.2021. Fra desember 2022 har tjenesten hatt enhetsleder helse i 20%, av 100% stillingen som psykiatrisk sykepleier med fagansvar i rus- og psykiskhelse. Dette har fungert bra, med 80% klinisk arbeid.

Det var noe venteliste på timer i 2021, og det er en tendens til dette i siste del av 2022, ut fra den økte pågangen til tjenesten, ser vi at det er behov for en stilling til som psykiatrisk sjukepleier i tjenesten. Det er tett samarbeid med helsesykepleier og skolehelsetjeneste, spesielt i vurderinger inn mot BUP der det er behov for 1. linje deltagelse i forhold til kartlegging.

Under pandemien opplevde tjenesten at brukere ble bedre. Da ble deres normale hverdag lik for alle. Da landet ble åpnet igjen steg samtalebehovet og henvisningene inn til tjenesten. Dette har ikke endret seg noe i 2022, og behovet stiger noe mer enn tidligere i helg og høytider. 2020 ble et nytt år med tanke på at det er flere menn som søker hjelp fra tjenesten, dette har vært gjeldende også for 2021/2022. Det har også vært flere oppdrag i kriseteamet/bondens nettverk i 2022 enn tidligere.

Det kartlegges fortsatt lite rus i kommunen, men vi har hatt en økning i henvisninger bla pga flere nyankommende til kommunen. En har derfor gjort noen organisatoriske endringer for å gjøre de kartlegginger som rutinen krever. Tjenesten har fortsatt flere samarbeids avtaler/ interkommunale samarbeid, dette ligger i kommunens kvalitetsystem. Tjenesten opplever at flere nabokommuner tar kontakt og ønsker å høre hvordan våre helsetjenester organiseres.

Enhetsleder /fagleder stillingen dekker også oppgaven som leder av kriseteam, deltager i bondens nettverk, SLT-koordinator i 20% som ble vedtatt i 2022/2023 og radikaliseringskontakt for Tolga kommune. Tjenesten samhandler meget godt med politiet, barnevern, BUP og andre interne instanser så vi har korte tjenesteveier som gjør at vi kan spille på lag.

Fysioterapitjenesten

Kommunen har driftsavtale med to fysioterapeuter på privat basis og kommunen kjøper 8 timer fysioterapi pr uke som fordeles mellom pleie- og omsorg, helsestasjonen og skolehelsetjenesten. Det forholdsvis beskjedne timetallet krever god organisering for å få mest mulig ut av timene kommunen kjøper. Kommunen har også en avtale med kommunal fysioterapeut om en såkalt «saldobank». Dette vil si at fysioterapeuten kan jobbe noen flere timer ved behov, for eksempel ved ankomst av rehabiliteringspasienter.

Fysioterapeutene gir individuelle fysioterapi- behandlinger, en del gruppetilbud og bassengtrening. Det er fortsatt økende ventelister for å få fysioterapibehandling, og utfordringer med å få prioritert nok tid til samarbeid med pårørende/ foreldre og andre faggrupper. Akutte tilstander og rehabilitering etter operasjoner prioriteres. Stadig flere diagnoser krever langvarig behandling i stedet for kirurgi, og det kreves før kirurgi vurderes. Postoperativt er også behovet for rehabilitering mer langvarig enn tidligere anbefalt. Hovedvekten av pasienter er henvist med muskel- og skjelettplager. Mange av disse har langvarige, livslange behandlingsbehov, eller behov for hyppig oppfølging for å kunne stå i arbeid, unngå sykemeldinger, eller kunne bo hjemme.

Miljørettet Helsevern - tilsynsarbeid

Det er ikke gjennomført noen tilsyn ifbm Miljørettet helsevern i 2022. Det er planlagt nye tilsyn i 2023.

Edruskapsvern

Tjeneste edruskapsvern inneholder inntekter fra salgs- og skjenkeavgifter fra virksomheter som har ordinær bevilling for salg og skjenking av alkoholholdig drikke, og enkeltpersoner og foreninger som får bevilling til å skjenke alkohol ved enkeltanledninger.

Utgiftspostene er kontroll av virksomhetene som selger og skjenker alkoholholdig drikk. Securitas AS har oppdraget kontrollene i Nord-Østerdal. De 2 faste salgsstedene og de 9 virksomhetene som har ordinær skjenkebevilling skal kontrolleres uanmeldt 4 ganger pr år. I tillegg kan vi bestille kontroll av enkeltarrangementer. De faste skjenkestedene fikk innvilget fritak for bevillingsgebyr for Koronaårene 2020 og 2021. Bevillingsgebyr for omsetningen ved skjenkesteder og salgssteder i 2022 er utsendt i mars 2023 og blir godskrevet som inntekt på budsjettet i 2023.

Barnevern

Barneverntjenesten i Nord-Østerdal er et interkommunalt samarbeid mellom Alvdal, Folldal, Rendalen, Tolga og Tynset kommuner der Tynset er vertskommune. Vi har sosionomer, barnevernspedagoger, vernepleier, jurist og økonomikonsulent ansatt i tillegg til fagleder og tjenesteområdeleder.

Tjenesten er inndelt i team; saksbehandlerteam, familieveilederteam og omsorgsteam. Det er 2 teamledere, en som har ansvar for saksbehandlerteamet og en som har ansvar for de to andre teamene. Fagleder er en av teamlederne i tillegg til å bistå det andre teamet ved behov. Jurist og økonomikonsulent deltar inn i teamene ved behov i tillegg til at de innehar selvstendige arbeidsoppgaver.

Barneverntjenesten har døgnkontinuerlig vaktberedskap. Det ble inngått samarbeid med Ringsaker interkommunale barnevernvakt i 2019. Pga lang geografisk avstand til Ringsaker er det etablert en stedlig beredskapsvakt og ansatte med barnevernfaglig kompetanse inngår i turnusplan for vaktberedskapen.

Regnskapstall interkommunalt samarbeid:

(tall i tusen kroner)	Alvdal	Folldal	Rendalen	Tolga	Tynset
Andel interkommunalt samarbeid	2.233	1.571	1.710	1.586	4.490
Tiltak i familie	252	11	86	35	947
Tiltak utenfor familie	2.195	2.788	1.539	5.369	8.843
Totalt	2.161	2.981	3.099	5.004	7.837

Overordnede mål for tjenesten

- Sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.
- Barnevernet i Nord-Østerdal skal ha høy og riktig kompetanse på fag, handling og relasjoner og stimulere til flerfaglighet på aktuelle arenaer.

Barnevernsreformen trådte i kraft 01.01.2022. Den skal gi mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet. Målene med reformen er at kommunen skal styrke arbeidet med forebygging, tidlig innsats og samhandling. Hjelpen skal også bedre tilpasses barn og familiers behov. Endringene i barnevernsreformen medfører bl.a. at kommunene får et økt finansieringsansvar for barneverntiltak, et helhetlig ansvar for oppfølging av fosterhjem, statens spesialiserte tilbud blir tydeliggjort i loven og det kom fra 2021 krav om en årlig rapportering fra barnevernstjenesten til kommunestyret. Målene med reformen kan kun oppnås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren, og reformen beskrives derfor som en oppvekstreform.

Fra 01.01.22 fremkommer det i en lovendring at kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid når det gjelder barn, unge og deres familier. Alle kommunene i barnevernssamarbeidet i Nord-Østerdal har gått sammen om å utarbeide en slik plan. Arbeidet ble påbegynt sommeren 2022 og ferdig plan forventes lagt frem for kommunestyret vinteren 2023. KS konsulent har bistått kommunene i arbeidet med planen.

Planen er et viktig bidrag for at kommunene arbeider forebyggende og at kommunenes innbyggere opplever tidlig innsats og koordinerte tjenester.

Barne- og likestillingsdepartementet har utarbeidet en kompetansestrategi for det kommunale barnevernet 2018-2024: Mer kunnskap – bedre barnevern. Et av tiltakene var å etablere læringsnettverk i fylkene. Barnevernet i Nord-Østerdal er deltakere i læringsnettverket i vårt fylke. Et av prosjektene i læringsnettverket ble etablert høsten 2019 og heter «Prosjekt Omsorgspakka». Barnevernet er deltakere inn i dette prosjektet som hadde oppstart i 2020. Målet med prosjektet er å gjøre kommunene bedre rustet til å møte de endringer som skjer på fosterhemsfronten/institusjonsfronten i forbindelse med barnevernsreformen. I tillegg er målet med prosjektet at det skal være nettverksskapende. 15 kommuner er deltakere inn i dette prosjektet. Kompetansestrategien som er utarbeidet er en del av barnevernsreformen.

Det meste av barnevernstjenestens kurs- og opplæringsvirksomhet har i 2022 vært rettet mot innholdet i barnevernsreformen og styrking av kompetansen på områder som inngår der. I tillegg trådte det 01.01.2023 i kraft en helt ny barnevernslov. Tjenesten har også brukt en god del tid på forberedelser til implementering av denne.

Barneverntjenesten i Nord-Østerdal har hatt, og vil også fremover ha fokus på endringsarbeid. Man ser økt kompleksitet i sakene. Dette krever kontinuerlig utvikling av fagkompetanse, organisering av avdelingen og i samarbeidet med andre instanser. Tynset kommune er med i et prosjekt, «pilot for programfinansiering», som handler om å gi bedre samordnede tjenester og utøve en mer helhetlig innsats for utsatte barn og unge 0-24. Barnevernet er med i dette prosjektet.

Norsk barnevernslovgivning bygger på prinsippet om at det beste for barn er å vokse opp i sin egen familie. Barnevernets viktigste oppgave er å hjelpe de mest sårbare familiene slik at barna kan få forsvarlig omsorg i hjemmet sitt, hos foreldrene sine. I enkelte tilfeller er det allikevel ikke mulig å oppnå forsvarlige omsorgsbetingelser

Økonomisk resultat

Her viser regnskapet for I og Utenom familie et merforbruk på 2,1 Mill. Dette skyldes flytting av to ungdommer fra familiehjem til institusjon i løpet av året.

Tjenesteproduksjon

Antall meldinger i alt*	2020	2021	2022
Tynset	47	64	90
Alvdal	14	32	19
Folldal	9	23	9
Rendalen	24	61	40
Tolga	15	14	4

*Alle meldinger som kommer inn behandles, det blir foretatt en faglig vurdering, og konkludert med enten at de skal gå videre til undersøkelse eller henlegges. Noen av sakene som kommer til oss kan høre til en annen instans.

Antall startede undersøkelser i alt*	2020	2021	2022
Tynset	29	29	33
Alvdal	10	14	11
Folldal	2	8	4
Rendalen	9	10	24
Tolga	5	8	1

*Startede undersøkelser er meldinger som konkluderes med at det skal startes en undersøkelse.

Antall avsluttede undersøkelser*	2020	2021	2022
Tynset	20	35	28
Alvdal	11	13	15
Folldal	13	9	1
Rendalen	13	13	17
Tolga	5	8	2

*Avsluttede undersøkelser er saker som konkluderes med at det ikke startes videre tiltak i barnevernet

Antall barn med bare hjelpetiltak*	2020	2021	2022
Tynset	29	33	24
Alvdal	8	12	7
Folldal	5	...	3
Rendalen	13	13	2
Tolga	7	...	5

*Barn med hjelpetiltak er saker hvor det blir konkludert med hjelpetiltak inn i familien. Dette kan være støttekontakt, besøkshjem, leksehjelp osv.

Frivillige plasseringer og ungdommer som har takket ja til ettervern regnes inn her.

Antall barn med omsorgstiltak* pr. 31.12.22	2020	2021	2022
Tynset	8	7	9
Alvdal	4	4	3
Folldal	2		0
Rendalen	4	4	4
Tolga	3	...	3

* Barn med omsorgstiltak er barn vi har overtatt omsorgen for og som er plassert i fosterhjem/institusjon eller annen omsorgsbasis.

Krisesenter

Tolga kommune kjøper tjenester av Gudbrandsdal krisesenter sammen med flere kommuner i Nord-Østerdal. Styremøte og representantskapsmøte ble avholdt i begynnelsen av mai 2022.

6.1.3 Oppsummering og konklusjoner

Noen enkelte deltjenester innen kommunehelsetjenestene har fortsatt få ansatte (1-3) og er av den grunn meget sårbare for fravær. Denne sårbarheten og ikke avsatt vikarbudsjettet gjør det krevende å opprettholde gode og tilgjengelige tjenester og samtidig holde stramme budsjetttrammer. Administrasjonen ønsker å fortsette å styrke disse tjenestene framover, både i tråd med nasjonale føringer, men også ifbm den ekstraordinære flyktningsituasjonen som krever mye av tjenestene våre. Samarbeidet og samhandlingen mellom kommunelegene og deltjenestene fungerer godt og det blir avsatt nødvendig tid til dette.

Tolgingenes oppslutning om og bruk av sitt legekontor er stadig økende, noe som er veldig gledelig. Dette viser at det har vært en korrekt satsing på lokalt legekontor. Antallet som har valgt seg fastlege på Tolga Legekontor har økt jevnt de siste årene. Alt i alt har vi kunnet yte faglig gode og tilgjengelige helsetjenester for kommunens innbyggere og besøkende i 2022.

6.2 INSTITUSJON

6.2.1 Tjenestefomfang

	2022	2021	2020
Tjeneste	Antall brukere	Antall brukere	Antall brukere
Sykehjem	15 langtidsplass + 4 korttidsplasser	15 langtidsplass + 4 korttidsplasser	15 langtidsplass + 4 korttidsplasser
Matombringning (bygda, omsorgsboliger, TFF, skole)	314/uke	260 /uke	148 /uke

6.2.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Sykehjemmet

«Omsorgstrapp» brukes videre, tiltaksteamet har møte hver andre uke hvor de går igjennom alle søknader som har kommet. Brukere som krever høyere omsorgsnivå enn det dem har per dags dato, vurderes i samme møte.

Det er vektlagt samarbeidsløsninger på tvers mellom avdelingene. Det hjelpes ved fravær, man trenger ikke å leie inn ekstravikar i første omgang.

Måltidsrutinene ved omsorgstunet er nå godt innarbeidet. Fire måltider med lunsjmåltid midt på dagen og middag på tidlig ettermiddag har vist positiv effekt hos beboerne både med tanke på ernæring og for å skape ro og trivsel rundt måltidene. Etter at avdelingskjøkkenet ble pusset opp, så lages det enkelte måltider i avdeling, slik bringer man matlukt nærmere brukere, samtidig som at de blir involvert (aktivisering) i vaffel/svele steking.

Utbedring av alle rom på sykehjem er nesten ferdig. 16 av 19 rom har blitt pusset opp.

Brukergruppene ved sykehjemmet har endret seg noe gjennom de senere årene. Som følge av samhandlingsreformen skal kommunen gi tjenester til personer som utskrives tidlig fra sykehus og som har behov for rehabilitering med mål om hjemreise til egen bolig. Det har derfor vært en økning i antall korttidsbeboere hvor fokuset er opptrening og hverdagsmestring. Det er tilrettelagt 4 rom for korttidsopphold med tanke på rehabilitering og vurderingsopphold, disse rommene er lokalisert i enden mot Kårstua.

Det ble i 2020 opprettet en tilrettelagt skjermet avdeling som har gjort det mer faglig forsvarlig å ivareta beboere med demensdiagnoser. Det må fortsatt tilpasses en del for å få denne avdelingen best mulig, men dette vil løse seg på sikt.

Bygningsmessig har Omsorgstunet et hjemlig preg hvor vi skaper en trivelig atmosfære med muligheter for å drive aktiviteter for beboerne. De ansatte på sykehjemmet har farget tøy for å gi mindre institusjonspreg.

Hukommelsesteamet har vært forsterket med en ny sykepleier som har dedikert 1 fagdag per uke til å drive med det. Det gir gode resultater og legges merke til. Samtidig som vår investering i fagsykepleier har blitt vellykket og hjelper å holde ansatte faglig oppdatert, gir det mestringsfølelse da resultater oppnås sammen.

Rehabilitering har blitt satt i fokus. Vi har mange pasienter som fikk reise hjem igjen, selv om det så mørkt ut i starten.

Primær og sekundær kontakter har fått aktive roller og gjør jobben sin meget godt. Mange positive tilbakemeldinger fra pårørende

Demensteam

Et tverrfaglig team som utreder og følger opp brukere med demens og følger opp pårørende. Demensteamet er oppjustert noe i 2022 og vi har nå mer avsatt ressurs til å drive demensarbeid. Blant annet har Tolga kommune nå kjørt kurs i demensvennlige samfunn, hvor vi lærer opp lokalt næringsliv i serviceyrker om hvordan de skal møte de demente ute i forskjellige arenaer.

År	Liggedøgn	Beleggsprosent	Gjennomsnitt antall beboere pr døgn
2017	4.233	61% (19pl)	11,6
2018	4.479	64,6% (19 pl)	12,3
2019	4.380	63,2 (19 pl)	12,0
2020	4.507	65% (19 pl)	12,3
2021	5.058	92% (15 pl)	13,9
2022	4.310	61,5% (19 pl)	11,8

Når alle 19 plassene ved sykehjemmet er belagt 365 døgn i året utgjør dette 6935 liggedøgn = 100 % belegg.

For å få innvilget langtidsopphold skal alle andre muligheter være utprøvd, som maksimalt tilsyn og bistand fra hjemmesykepleien og hyppige korttidsopphold, også kalt «rulleringsopphold» med fokus på å opprettholde funksjons- og mestringsevne.

Bevegelser ved sykehjemmet i 2022. Tall for 2021 i parentes

Antall utskrivninger etter langtidsopphold, inkl. dødsfall	12 (7)
Rehabiliteringspasienter 417 (343) liggedøgn	1,14 pr døgn
Korttidsopphold utredning 33 (56) døgn	0,09 pr døgn
Korttidsopphold (anna formål) 203 (150) døgn	0,55 pr døgn

Kjøkkenet

Kjøkkenet lager stort sett all mat fra bunnen av. Det satses mye på bruk av lokale råvarer og kortreist mat. Temaet ernæring blir satt høyt da viktigheten av riktig kosthold til beboerne er viktig. De ansatte på kjøkkenet jobber tett opp mot de øvrige ansatte i tjenesten. En kostgruppe sammensatt av personell fra sykehjem og kjøkken jobber tett sammen. Frokostvert fra kjøkkenet er også et prosjekt som er satt i gang for å øke matlyst blant beboere, dette fungerer også godt med tanke på ernæring. Oppstart av levering av skolemat to dager i uka, fra mars 2021. Og det ble økt betydelig med salg av mat til diverse møter og kurs. Oppstart av prosjekt «spisevenn» som drives av frivilligsentral, som bestiller ca 20 porsjoner per uke.

Det fortsettes med «fredags lunsj» til ansatte både på sykehjem og i hjemmetjenesten. Det utgjør ca. 20 porsjoner per uke, minus sommerferie og røde dager.

Skole bestilte ca 170 porsjoner per uke i 38 uker. Det utgjør ca. 6.460 porsjoner i 2022.

Antall porsjoner som ble utkjørt til hjemmeboende på bygda i 2022 (2021 i parentes):

1.307 (1.298) porsjoner. Et snitt på 25 (25) porsjoner i uka.

TFF spiser mat fra kjøkkenet 2 dager i uka. Maten blir pakket i porsjonspakninger som blir spist i lokalene til frivillighetssentralen. Dette blir organisert av ansatte ved TFF. Dette utgjør 532 porsjoner pr år. Tar ikke mat på røde dager og i ferier. Dette blir i snitt pr uke 10,2 porsjoner.

I omsorgsboligene ble det solgt 5.966 (5.336) porsjoner i 2022, et snitt på 115 (102,6) porsjoner i uka. Det er frivillighetssentralen og de ansatte i hjemmetjenesten som kjører ut maten. Tjenesten er preget av stabilt og faglig dyktige ansatte med mye kunnskap om mat og riktig ernæring.

6.2.3 Oppsummering og konklusjoner Institusjon (Sykehjem og Kjøkken)

Tiltaksteamet prioriterer alltid tildeling av korttidsopphold til utskrivningsklare pasienter fra sykehuset. Det har forekommet noe ventetid på overføring fra sykehuset til korttids plass i kommunen. I forhold til samhandlingsreformen ser vi fortsatt trenden med en økning av pasienter som utskrives tidlig fra sykehus og som trenger rehabilitering/ korttidsopphold.

I 2022 var vi tilbake til normalen med pasienter på sjukehus etter pandemien. Dette tyder på at den elektive virksomheten ved sjukehusene normaliserte seg igjen. Tolga kommune er heldige som har stabil legedekning som tar mye av somatiske tilstander selvstendig

Høsten 2020 åpnet vi egen avdeling for brukere med demenssykdom, Kårstua. Det er viktig at disse brukerne blir skjermet for å få en bedre hverdag. Avdelingen har også i 2022 vært fullt belagt, og trenden i samfunnet viser at det blir en større andel av brukere med demensdiagnose. Vi ser derfor et behov for flere tilrettelagte demensplasser på sjukehjem, ettersom de fleste brukere av sjukehjemmet faktisk har en demenssykdom (ulike grader)

Vi jobber videre med å øke kompetansen innen rehabilitering og demensomsorg, samt å forbedre dokumentasjon i EPJ (elektronisk pasientjournal) Vi har fokus på god kvalitet i tjenestene, trivsel for beboere og ansatte og god dialog med pårørende. Fokus framover er dokumentasjon, tildelingskriterier via tildelingsteamet.

Samhandling mellom sykehjem og kjøkken er god. Frokostvert videreføres i ukedagene og kan brukes på den avdelingen det er behov da dette kan variere ifht til beboerne sin funksjon. Dette er vellykket og verdifullt tiltak, med tanke på både ernæring og trivsel for beboerne.

6.3 RE-/HABILITERING OG MESTRING

6.3.1 Tjenesteomfang

	2022	2021	2020
Tjeneste	Antall brukere	Antall brukere	Antall brukere
Hjemmesykepleie	98	66	59 (56)
Hjemmehjelp	54	41	39 (46)
Trygghetsalarm	43	30	31 (31)
Omsorgslønn	2	2	2
TFF	30(32)	30(32)	30(32)
Ergoterapi	96	84	76(83)

6.3.2 Tjenesteproduksjon og aktivitet

Ergoterapitjenesten

Ergoterapitjenesten har mottatt 185 henvendelser i 2022 fordelt på 96 brukere. 12 av disse ble ikke ferdigbehandlet. 18 av henvendelsene kom fra barn, 43 omhandler rullestoler og 18 hørsel. Tjenesten foretar søknader, mottak, utlevering (fra kommunens korttidslager og fra Hjelpemiddelsentralen), montasje, opplæring, oppfølging, reparasjoner og innleveringer fra områdene syn, hørsel, kommunikasjon, kognisjon og bevegelse. Responstid har ikke oversteget 3 uker. Behandlingstiden har vært varierende fra 1 uke til 8 måneder avhengig av sakens omfang. Det har vært 11 henvendelser om rehabilitering (1 over 8 mnd.). En mengde henvendelser registreres ikke fordi de løses fortløpende gjennom dagen, for eksempel for Institusjon og Hjemmebaserte tjenester. Tjenesten er kommunens representant i Samhandlingsforum Rehabilitering som arrangeres av Sykehuset Innlandet og KS, er representert i Nord Østerdal Rehabiliteringsforum (NØRF) som arbeider for å styrke rehabiliteringskompetansen i sykehus og kommuner, og systemkoordinator for individuell plan.

Koordinerende enhet (KE)

Pr desember 2022 var det 5 brukere med individuelle planer (IP) og koordinatorene (en person har bare koordinator). Det var 5 ansatte i Tolga kommune med rollen som personlig koordinator for disse brukerne. KE har ikke hatt henvendelser om behov for IP og/eller koordinator, og har derfor ikke hatt møter i 2022. Koordinatorer har vært fulgt opp individuelt ift nytt brukergrensesnitt i Visma Flyt Samspill. Systemkoordinator har også vært i dialog med Oppfølgingstjenesten ved Nord-Østerdal videregående og Røros videregående med mål om samarbeid hvis ungdom får vansker på skolen og etter endt skoletilbud.

Hjemmebaserte tjenester

Hjemmebaserte tjenester omfatter mange trinn på «omsorgstrappen». Det er alt fra de nederste «trinnene» med trygghetsalarm, matombringning, praktisk bistand, omsorgslønn, ett besøk pr uke til 5-6 besøk i døgnet i omsorgsleiligheter. Spekteret på tjenesten er vid og det samme er brukernes funksjonsnivå og alder.

I tillegg til alle faglige og praktiske oppgaver med og for bruker, er det å gi trygghet til brukeren en viktig del av tjenesten, samt å hjelpe dem til å se muligheten for å klare en del selv. Brukerne har behov for mer sammensatt hjelp for å kunne fungere i egen bolig, og ofte bistand for tilrettelegging av boligen. Dette kan være en stor utfordring da en ofte kommer for sent inn i tilretteleggingsfasen. De fleste pårørende er positive til hjemmetjenesten og legger forholdene til rette og samarbeider for å finne de beste løsningene for brukeren. Det er både en nasjonal satsning og lokal satsning på at eldre skal klare seg hjemme lengst mulig for å dempe for eldrebølgen som vil vare frem til 2040.

Omsorgsboliger

I de 10 omsorgsboligene Lyngmostuan får beboerne tjenester som hjemmeboende, med mulighet for tilsyn og omsorg. Beboerne tilbys 4 måltider pr. døgn som kan spises i felleskap med ansatte til stede, eller i egen leilighet dersom man ønsker. Ved utgangen av 2022 er 9 av 10 leiligheter bebodd. Det samme gjelder for de 10 «eldre» leilighetene i Kronmostuan. Ved inngangspartiet til Lyngmostuan er det tilrettelagt med en liten kafé. Her trives beboerne godt. Denne blir mye brukt til ulike aktiviteter og kan være en fin variasjon fra de andre

oppholdsrommene. Her settes i gang ulike TV-program, spill, radio, stikkekafe, eller «fotball-pub». Gavemidler er brukt for å skape denne kaféen.

Dagtilbud for hjemmeboende med demens

I Demensplan 2015 er det et mål at alle kommuner innen 2015 skal ha et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens. I Tolga kommune er dagtilbudet i utgangspunktet i kantinen ved kommunehuset med plass til 7 brukere, tilbud 2 dager pr uke i 2022. På grunn av ombygginger ved kommunehuset ble dagtilbudet midlertidig flyttet opp på Omsorgstunet.

Det å rekrutter inn nye brukere som har et behov for dagtilbud sees på fortsatt som veldig vanskelig. Det virker som om demens fortsatt er et tabubelagt tema i lokalsamfunnet, og kommunen må jobbe for at dette blir et bedre akseptert tilbud for de som trenger det.

Enhetsleder mottar rapport hver måned om drift og aktiviteter i tillegg til at det er månedlige møter med leder for hjemmetjenesten, noe som er viktig for kontinuitet og oppfølging.

Det legges stor vekt på måltidene og fysisk aktivitet. Det sosiale fellesskapet gjennom samvær og felles opplevelser via turer og besøk i nærområdet, er med på å stimulere den mentale helsen. Stabilt oppmøte, positive tilbakemeldinger fra deltagere og pårørende viser betydningen av tilbudet, også som en nødvendig avlastning for pårørende. De kan da klare å stå i situasjonen lengre for slik å kunne forebygge og utsette en eventuell innleggelse i institusjon

Tjenesten for funksjonshemmede, TFF

Tjenesten driftes av 8,06 årsverk fordelt på 10 fast ansatte og 8 tilkallingsvikar og er organisert under enhetsleder Re-/habilitering og mestring. Vi har valgt å organisere noen tjenester som BPA ordning. Dette vil si at brukerne selv og deres familie får en større innvirkning på deres eget hverdagsliv, og vi mener at samfunnskostnader vil reduseres ettersom dette vil påvirke hele familier på en positiv måte.

TFF har fortsatt hatt samarbeid med fagleder/ansatte for psykiatri og ruskonsulentene der brukere med sammensatte behov vurderes for hjelpetiltak. Tjenesten skriver, og følger opp, vedtak til personer som er i behov for tjenester innom TFF sin virksomhet (f.eks boveiledning, støttekontakt, avlastning, dagtilbud og VTA-plass). I tillegg utfører personalressursene innom TFF boveiledning i hjemmene til et antall brukere. TFF har kjøpt VTA-plass (Varig Tilrettelagd Arbeid) på arbeidsmarkedsbedriften TOS Asvo for bare 1 person i løpet av året. 2022 var 6. året som TFF har hatt Matgruppe hele året (oppstart vinteren 2016). Tilbudet har gått som normalt i 2022 og gruppen, bestående av 7-8 brukere innom TFF, treffes hver onsdag og torsdag på Omsorgstunet og spiser sammen i et hjemmelignende miljø. I 2022 har Matgruppen fortsatt hatt tilbud om å bruke bassenget på Tolga og denne aktiviteten har blitt utført på torsdager før Matgruppen treffes.

Omfang og brukere 2022 (2021)

Type tjeneste	Antall brukere	Omfang
Boveiledning (opplæring i dagliglivets gjøremål)	9 (7)	16 timer per uke
Støttekontakt / fritidskontakt	8 (12)	32 timer pr. uke
Avlastningshjem	2 (1)	To helger pr mnd
Avlastning i institusjon	1 (1)	Hver 3. helg gjennom året
Dagtilbud i institusjon	1 (1)	Totalt 35 dager, dagtilbud iltårets ferier
Dagtilbud sysselsetting	1 (1)	12 timer per uke
Kjøp av VTA-plass	2 (1)	En plass på 30%

Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA)	2 (2)	Totalt vedtak om 185 timer per uke. En av brukerne har vedtak gjeldende Tvang og Makt etter kap 9 og skal dermed ha dobbelt bemanning.
--	-------	--

Samhandling Tynset sjukehus

Pleie og omsorgstjenesten har et godt samarbeid med Sykehuset Innlandet, avd. Tynset. Pasienter skrives ut tidligere enn før, det er færre liggedager på sykehus og behandlingen fortsetter i hjemkommunen. Tolga kommune har klart å ta imot alle utskrivningsklare pasienter til rett tid. Vi har hatt kapasitet til å ta imot fra både sykehus og direkte fra hjemmet/legevakt gjennom hele 2022.

Det merkes et økende press på rus-/og psykiatritjenesten, ettersom flere nå skal få hjelp for sine helseplager i kommunen og ikke i like stor grad i 2.linjetjenesten.

KAD- somatikk

Utarbeidet et tilbud om *kommunal akutt døgnplass* sammen med 5 samarbeidskommuner (FARTT-kommunene) i Nord- Østerdalen, dette etter lovendringen 01.01.16. Tilbudet gis ved kjøp av plasser på Tynset Sykehus og tjenestetilbudet har fungert godt for kommunens innbyggere.

Legevakt og legevaktsentral

Nord-Østerdal legevakt (NØLV) er et samarbeid mellom kommunene Rendalen, Folldal, Alvdal, Tolga og Tynset fra 01.01.14.

Befolkningen utgjør 12.964 (ved utgangen av 4.kvartal 2021) innbyggere, men befolkningen øker betydelig i høytider og i ferier.

Distriktet kjennetegnes ved at befolkningen bor spredt og geografisk har distriktet hele 8.389 km² areal. Legevaktsentralen tar imot henvendelser ved legevakta. Kommunene leier personell fra Tynset sykehus. Legevaktsentralen tar også imot henvendelser fra Stor-Elvdal (Stor-Elvdal har egen legevakt).

Lydlogg: Det er krav om lydlogg siden 2019

Video: Det ble innført mulighet ved videosamtale fra legevaktsentralen med innringende pasient. Legevaktslege kan ved behov kobles på ved samtale. Samtale registres ved lydloggen og det er enveis bildeoverføring.

Videooverføring fra ambulanse til legevaktslege: nytt verktøy som ble innført høst 2022

Totalt antall henvendelser (telefonhenvendelse til legevaktsentralen) NØLV 2021/2022:

Henvendelser fra	2021	2022
Tynset Kommune	2.136	2.224
Alvdal Kommune	724	798
Folldal Kommune	340	364
Tolga Kommune	363	410
Rendalen Kommune	500	510
Direkte oppmøte på NØLV og via AMK	273 (via AMK 179)	302 (via AMK228)
Andre kommune og ikke definert	2.023	1.994
Stor-Elvdal kommune	801	1.008
Totalt	6.296 (7.079 inkl. Stor-Elvdal k.)	6.602 (7.610 inkl. Stor-Elvdal k.)

Mange pasienter har **lang reisevei** til legevakt og det er lang vei fra legevakslege til pasienter ved sykebesøk som kan føre til at legevakslege er borte fra lokalene i flere timer.

Stort geografisk distrikt forutsetter godt samarbeid med prehospitale tjenester.

Legevaktslokalene er praktisk men små med liten mulighet for utvidelse ved stor pågang for eksempel i høytider som påske. Venterommet er også lite og har få fasiliteter.

Legevaktsentralen sitt personale er fysisk til stede på legevakt i kjernetid og etter behov. Legevakslege er ofte alene på legevaktslokalene mens det tas imot pasienter.

Det kan medføre risiko for at legen ikke får den nødvendige hjelpen ved behandling av pasienter med akutte behov. Det stilles også spørsmål til forsvarlighet og sikkerhet.

Legevakslege kan oppleve samtidighetskonflikt ved ut alarmering når det er pasienter på legevakt som krever undersøkelse, behandling og observasjon. Dette kan unngås delvis ved hjelpepersonell som er til stede.

KAD- rus-/psykiatri

Fra 01.01.17 ble dette en lovpålagt tjeneste for kommunene. I Tolga er det et tilbud knyttet til et rom ved Omsorgstunet. Prosedyrer er utarbeidet og tilbudet er ikke benyttet i 2022.

Frivillige organisasjoner

Mye frivillig arbeid utføres normalt ved omsorgstunet av lag og foreninger. Det er alt fra besøk av barnehage, handlevogn fra sanitetsforeningen i Vingelen, kulturskole/skole, trekspillklubb, sangkveld, bingo, kino og andakt. Frivillighetssentralen koordinerer mye av arbeidet samtidig med at de har ansvar for deler av matombringingen. Frivillighetssentralen er en viktig samarbeidspartner for omsorgstjenesten og vi ønsker å videreutvikle samarbeidet og innholdet.

Det jobbes fortsatt med besøkstjeneste i regi av frivillighetssentralen og kommunen, dette i et samarbeid med Røde Kors. En utfordring en ser, er å få tak i nok frivillige. Frivilligsentralen gjør også en innsats for inkludering av flyktninger gjennom ulike tiltak og arrangementer. Frivillighetssentralen har hjulpet en del hjemmeboende med innkjøp av nødvendige varer. Dette har avhjulpet hjemmetjenesten i kommunen i stor grad.

Vi vil fortsette med å ha et enda bedre fokus på samarbeid med frivillige organisasjoner fremover. Det planlegges for eksempel for et mer utstrakt fokus på demensvennlige samfunn, som innebærer et nærmere samarbeid med blant annet næringslivet.

6.3.3 Oppsummering og konklusjoner

Som en del av prosjekt «Tolga kommune 2020 – Robust og bærekraftig for fremtiden» har man fulgt opp føringene i styringsplattformen for Sektor Velferd. Plattformen gir sektoren en overordnet retning for arbeidet med tanke på en god, effektiv og bærekraftig tjenesteproduksjon innenfor de til enhver tid gjeldende rammer. Endringen i struktur har begynt å sette seg, og det er etablert faste fagmøter i de ulike tjenestene.

2022 har vært nok et spesielt år for sektor velferd. På grunn av krigen i Ukraina så har våre minst og mest sårbare tjenester blitt utsatt for et voldsomt press etter at krigsflyktningene kom. Vi har vært nødt til å styrke tjenesten for inkludering og bosetting og vil nok fortsatt være nødt til å styrke denne for at alle flyktningene skal kunne få den oppfølgingen de har krav på. I tillegg ser vi at Legetjenesten, skolehelsetjenesten og psykiaritjenesten får en økning i antall brukere på grunn av det store antall flyktninger som kommunen har tatt imot i 2022

7 NAV OG FLYKTNINGETJENESTEN

7.1 NAV I NORD-ØSTERDAL

Organisering

NAV Nord-Østerdal er organisert i vertskommunesamarbeid med kommunene Tynset (vertskommune), Tolga, Alvdal, Rendalen og Folldal. Det er signert en egen samarbeidsavtale mellom samarbeidskommunene, og en partnerskapsavtale mellom stat og kommune. NAV-leder rapporterer til både fylkesdirektør og kommunedirektør. Partnerskapsmøtet er samhandlingsarenaen for det lokale NAV-kontoret. Medarbeidere på kommunal side er formelt ansatt i Tynset kommune. Det er gitt gjensidige tilganger til IKT-løsninger mellom stat og kommune.

NAV N-Ø har hovedkontor på Tynset. Brukere kan få møte med veileder etter avtale alle ukedager i alle kommunene. Vakttelefon er åpen for henvendelser alle ukedager. NAV kan også kontaktes på digitale kanaler, nav.no og sentralt kontaktsenter.

Kontoret har 10 kommunalt ansatte og 10 statlig ansatte. Kontoret er organisert i team:

- Oppfølging unge under 30 år og innvandrere utenfor EØS
- Oppfølging over 30 år.

NAV har deltatt i samlinger i forbindelse med oppvekstreformen og vært involvert i Pilot for programfinansiering, samhandling unge 0-24 år. Det er øremerket en ressurs med sosialfaglig fagkompetanse som er kontaktperson i samhandling opp mot andre tjenester.

Kontoret har hatt to prosjektstillinger lønnet av statlige midler fra Statsforvalter:

1. Utvikling av sosiale tjenester - bistand til innvandrere utenfor EØS. Det er laget samarbeidsavtaler mellom kommunene og NAV om introduksjonsprogrammet for å sikre ansvarsfordeling og samhandling i oppfølgingen av flyktninger.
2. Utvikling av sosiale tjenester - behovet for opplysning, råd og veiledning som følge av Covid-19 herunder økonomisk rådgivning. Prosjektet har utviklet og økt kvaliteten på de sosiale tjenestene ved vårt kontor. Alle ansatte i NAV N-Ø har gjennom prosjektet fått generell kunnskap om tjenesten opplysning, råd og veiledning etter sosialtjenestelovens § 17. I oppfølging av brukere er veilederne mer oppmerksomme på og tør å spørre om brukers økonomiske forhold. Det er utarbeidet interne rutiner og retningslinjer for opplæring av veilederne ved vårt kontor. Disse gjør det mulig for alle veiledere å bistå med å sette opp budsjett evt. husholdskjema, avdekke om bruker har behov for ytterligere bistand fra kontorets økonomiske rådgivere eller gjeldsrådgiver, og bistå brukere med å opprette kontakt med disse.

NAV har ellers i 2022 hatt særlig oppmerksomhet knyttet til:

- unge under 30
- nyankomne innvandrere
- oppfølging av personer med nedsatt arbeidsevne

NAV samarbeider med Nord-Østerdal videregående skole og fylkeskommunal oppfølgingstjeneste (OT). Oppfølgingen av unge under 30 har særlig høy prioritet. Det er viktig både for den enkelte og for samfunnet at unge mennesker blir sett, fulgt opp og motivert slik at de kommer ut i ordinær utdanning eller arbeidsliv.

I 2022 ble det ved gjennomgang av eiendomsavtalene gjort en vurdering av sikkerheten i lokalene. Det ble konkludert med at det i større eller mindre grad kreves en ombygging i alle kontorene. Som en midlertidig løsning har vi i 2022 hatt vakter ved kontoret på Tynset.

Overordnede mål for tjenesten	<ul style="list-style-type: none"> • NAV's visjon er "Vi gir mennesker muligheter" • Bidra til at flere kommer i jobb eller kvalifisering • Bidra til et inkluderende arbeidsliv og et velfungerende arbeidsmarked • Bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet. , • Tjenesten har mål om at flest mulig raskest mulig kommer i en situasjon der de er selvforsørget, og at færrest mulig skal ha behov for økonomisk sosial- hjelp over lengre tid.
--------------------------------------	--

Fokusområder	Indikator	Status 2020	Status 2021	Status 2022
Medarbeidere	Sykefravær	13,3%	7,2%	
Organisasjon	Kompetanse: Medarbeidere med minst 3-årig høgskoleutdanning	66,7%	66,7%	66,7%
	Avvik knyttet til HMS	2	7	4
	Avvik knyttet til saksbehandling	0	0	0

Tjenesteområdet arbeider etter **Lov om sosiale tjenester i Arbeids- og velferdsforvaltningen**. Våre oppgaver på den kommunale siden er hjemlet i denne loven og vi har blant annet fem konkrete områder som kan være knyttet til rettigheter og individuelle tjenester til alle som oppholder seg i kommunen:

- Opplysning, råd og veiledning etter § 17,
- Stønad til livsopphold etter § 18,
- Stønad i særlige tilfeller etter § 19,
- Midlertidig botilbud etter § 27
- Individuell plan etter § 28 og
- Tilbud om deltagelse i Kvalifiseringsprogram etter § 29

Som nevnt over startet NAV i 2021 med prosjekt økonomisk rådgivning. Tiltaket tar sikte på økt søkelys på tjenesten opplysning, råd og veiledning – herunder økonomisk rådgivning. Planen er å foreta en omstilling ved NAV-kontorene med hensikt å se på hvordan en kan utvikle og øke kvaliteten på de sosiale tjenestene. Det er ønskelig med redusert ventetid på saksbehandling og oppfølging. Veiledning skal inn på et tidligere tidspunkt for brukeren. I løpet av pandemien har flere henvendt seg til kontorene med spørsmål grunnet inntektstap eller langvarig redusert inntekt.

Sosialhjelp/ stønad til livsopphold

Nav Nord-Østerdal har digital søknadsbehandling av sosialhjelp (Digisos) Digital søknadsbehandling har vært i drift siden april 2020 og ble igangsatt tidligere enn prosjektert som følge av koronasituasjonen. Via Digisos har innbyggerne mulighet til å søke sosialhjelp digitalt. Søknadsbehandlingen via digitalt system går raskere enn ved søknad på papir.

I 2021 var andelen av digitale søknader til NAV Nord-Østerdal på 55,37 prosent. I juni 2021 ble fase 2 av den digitale løsningen innført med mulighet for innsyn. Nå kan bruker følge status i sin egen sak ved å logge seg på sin side på www.nav.no. Tynset, sammen med Follidal og Rendalen kommune, har en andel av digitale søknader på 70 prosent i 2022 mens Alvdal og Tolga kommune har en andel på ca. 40 prosent.

Barneperspektivet i NAV er som regel blitt knyttet til sosialtjenesteloven og arbeidet med bekjempelse av barnefattigdom, siden andre lovverk i NAV ikke sier noe særskilt om dette. Det er likevel slik at Barnekonvensjonen gjelder som norsk lov, og barns rettigheter er tatt inn i grunnloven. Barneperspektivet gjelder derfor alle ansatte i NAV, uavhengig av ansettelsesforhold (kommunal eller statlig) eller lovverk som regulerer arbeidet. Barneperspektivet i NAV handler om at det «å ta særlige hensyn til barnas behov i alle vurderinger som omfatter tjenestemottakere med barn».

NAV foretar særskilte vurderinger der barn er involvert. Ut fra vårt lovverk er det særlig viktig å bistå familier slik at barn ikke lider unødig last av en svak økonomisk situasjon. Ressursbruken opp mot stønadsmottakere med barn er som hovedregel betydelig større enn for andre stønadsmottakere. Dette gjelder både størrelsen på utbetalinger og i forhold til råd og veiledning. Antall stønadsmottakere i 2022, samt antall barn i familier som mottok sosialhjelp, er satt opp i følgende tabell:

	Stønadsmottakere	Antall barn i familier som mottok sosialhjelp
Tynset	134	108
Alvdal	75	84
Rendalen	50	15
Tolga	44	33
Folldal	26	11

Klagesaker etter sosialtjenesteloven – 2022

Statsforvalter er klageinstans på våre vedtak. Det ble til sammen klaget på 14 vedtak.

Det er som hovedregel mye å lære av klagesaker, særlig der Statsforvalter gir sin vurdering i saken. Tallene for 2022 viser at NAV foretar ny vurdering i noen saker (behandler saken på nytt). Årsaken til omgjøring er som hovedregel at vi mottar nye, relevante opplysninger i saken. Der vi opprettholder vårt vedtak, går saken videre til Statsforvalter.

Utfallet av klagebehandlinger er:

Utfall	Antall
Avvist	
Omgjort av NAV	5
Omgjort av Statsforvalter	1
Under behandling av Statsforvalter	
Statsforvalteren har gitt NAV medhold (stadfestet)	8
Totalt	14

14 klagesaker fordelt på kommunene:

	Tynset	Alvdal	Rendalen	Tolga	Folldal
Klagesaker	6	3		2	3

Saksbehandlingstid og stønadsperioder

NAV Nord-Østerdal behandler saker etter sosialtjenesteloven, som skal sikre innbyggerne i kommunen et forsvarlig livsopphold. På grunn av lovens karakter må saksbehandlingstiden være kort. Søknader på livsoppholdsytelser (§§ 18 og 19) må prioriteres foran de andre lovpålagte tjenestene etter sosialtjenesteloven.

Totalt saker behandlet etter sosialtjenesteloven i 2022 var 1.729. Dette er en økning på 310 saker fra 2021. Når det gjelder saksbehandlingstiden, klarer NAV Nord-Østerdal å behandle 41 % av sine saker innen 0-2 uker og 54 % innen 2 uker – 1 måned.

Gjennomsnittlig stønadstid for sosialhjelpstilfeller (antall) er for 2022 4,1 måned for Tynset kommune. Ellers er stønadstiden for mottakere av sosialhjelp i snitt 3,7 for Rendalen kommune, Tolga 3,6, Alvdal 4,0 og Folldal 3,8. Mottakere av sosialhjelp skal så raskt som mulig bli selvforsørget. Stønadene er ikke ment å være en ordning over tid. Økonomisk sosialhjelp er samfunnets siste sikkerhetsnett og stønaden skal være midlertidig og kortvarig. Økonomisk sosialhjelp er en subsidiær ytelse, det innebærer alle andre muligheter for inntekt eller forsørgelse skal være prøvd.

Tilbud om deltagelse i kvalifiseringsprogrammet (KVP)

Kvalifiseringsprogrammet er en ordning som er tiltenkt personer som står relativt langt fra det ordinære arbeidslivet og der andre ordninger er forsøkt tidligere. De som deltar i dette programmet, skal få tett oppfølging og bistand fra NAV for å komme videre i sitt arbeid mot selvforsørgelse. NAV forventer økt bruk av kvalifiseringsprogrammet (KVP). Vi har i 2022 hatt et egenrevisningsstilsyn på sosiale tjenester til de unge 17 – 24 år, og er pålagt av Statsforvalter at det i større grad skal tilbys KVP for disse. Det er også fremmet forslag om at KVP skal benyttes for flyktninger som ikke lenger har rett på deltagelse i kommunenes introduksjonsprogram. Dette gjelder først og fremst flyktninger fra Ukraina.

	Tynset	Alvdal	Rendalen	Tolga	Folldal
KVP-deltagere 2022	3	3	2	0	0

Når det gjelder nyankomne innvandrere fra land utenfor EØS har NAV Nord-Østerdal utarbeidet samarbeidsavtaler med kommunene. I Tynset kommune er samarbeidsavtalen med Tynset opplæringscenter.

Dyrtid

Ordet ble innført i 2022 etter invasjonen i et europeisk land og en påfølgende energikrise og prispress på det meste av varer. Ordet ble enda mer aktuelt utover høsten. Fra oktober er «dyrtid» flittig brukt også fra Stortingets talerstol.

Disse samfunnsmessige endringene påvirket innbyggeres behov for sosiale tjenester fra NAV merkbart. Dette er spådd å vedvare. Vi så en utvikling i 2022 som viste kraftig økning i levekostnader som strøm, mat, drivstoff samt økning på rentenivå. En rapport fra SIFO viste at en tredjedel av norske husholdninger hadde fått dårligere økonomi siden januar 2022. Noen må faktisk velge mellom mat og strøm. Dette har påvirket både sosialhjelpsbudsjettene og ressursbehovet i NAV også i vår region.

Ekstra til jul

Stortinget vedtok 15. desember 2022 å øke rammetilskuddet til kommunene med 100 Mill i 2023. Pengene skulle fordeles til kommunene gjennom økt rammetilskudd etter gjeldende fordelingsnøkkel.

Kommunene ble oppfordret til å sørge for at midlene ble utbetalt så raskt som mulig. Målgruppen for utbetalingen skulle være samtlige personer som mottok økonomisk sosialhjelp i desember 2022, og barn i deres hushold. NAV Nord-Østerdal hadde møte med kommunedirektørene, og det ble enighet om at stønaden «ekstra til jul» skulle utbetales til alle som hadde mottatt sosialhjelp gjeldende for månedene november og desember 2022. NAV hadde allerede fattet vedtak til mange mottakere av sosialhjelp, og gitt ekstra stønad til jul, men hadde imidlertid lagt seg på annen sats tilsvarende én ukes livsopphold for voksne og kr 1.000 pr barn.

Krigen i Ukraina

I 2022 mottok kommunene i Nord-Østerdal 303 flyktninger fra Ukraina. I 2023 er det planlagt å motta 225 – herav 80 i Tynset kommune.

NAV N-Ø har hatt ansvar for å saksbehandle og fatte vedtak for flyktninger i kommunene Tolga, Rendalen, Alvdal og Folldal, om utbetaling av sosialhjelp ved ankomst og fram til eventuell overgang til deltagelse i introduksjonsprogrammet. Tynset kommune har eget reglement for bosetting, politisk vedtatt i april 2021, hvor

ansvaret for bosetting og etablering ligger til Tynset opplæringscenter. Det må avsettes mye tid til brukermøter og generell veiledning i alle samarbeidskommunene. Det er, eller skal bli, utarbeidet liknende retningslinjer også i de andre kommunene. Det vises til revidert samarbeidsavtale mellom Tynset kommune og NAV Nord-Østerdal om introduksjonsprogrammet (sak 23/489).

Som følge av et år med store endringer og utfordringer for kommunenes innbyggere, ser vi en stor økning i antall registrerte nye brukere av sosiale tjenester i NAV. Dette vises i tabellen nedenfor. Tidligere registrerte bruker av tjenesten, som er re-aktivert etter lengre tid er ikke tatt med i disse tallene. Økningen, som for Tynset kommune er på 172 prosent, beviser at samfunnsendringene også gjelder i vår region.

	Tynset	Alvdal	Rendalen	Tolga	Folldal
Økning i antall nye brukere av sosiale tjenester 2021 – 2022 i prosent (%)	172	106	109	56	18

Opplysning, råd og veiledning

Innbyggere kan av forskjellige årsaker ha behov for økonomisk råd og veiledning/gjeldsrådgivning i en periode av livet. Dette er et tjenesteområde som er regulert av sosialtjenesteloven og som NAV skal ta seg av. Arbeidet er avhengig av tett samarbeid med den personen saken gjelder, og i samhandling med kreditorer, eventuelt Namsfogd og andre. Antallet og omfanget av saker rapporteres til Statsforvalter.

I 2022 hadde NAV Nord-Østerdal totalt 87 slike saker til behandling. 29 av disse ble avsluttet innenfor året. 58 saker ble overført til 2023. NAV Nord-Østerdal har nå 1,5 årsverk som ressurs opp mot tjenesten økonomisk rådgivning. Andel av denne ressursen er fordelt på kommunene slik:

	2021	2022
Tynset	0,50	0,64
Alvdal	0,15	0,14
Rendalen	0,37	0,27
Tolga	0,20	0,21
Folldal	0,28	0,24

Saker som avsluttes / resultat av rådgivning kan være:

- Henvist til Namsfogden og søkt offentlig gjeldsordning
- Ikke vært delaktig i egen sak og avsluttet fra Nav
- Økonomisk verge
- Husbankens virkemidler benyttet
- Behov bortfalt
- Flyttet / død

NAV Nord-Østerdal har hatt en økning i gjeldssaker som er oversendt til Namsfogden og i saker avsluttet med varig løsning. NAV Nord-Østerdal forvalter pr 31.12.22 inntekt/konto til 19 personer. 3 saker ble i 2022 løst med startlån.

NAV Nord-Østerdal har også ansvaret for Husbankens lån og tilskuddsordninger samt bostøtte.

Tilskudd til etablering i egen bolig / tilpasning, utredning og prosjektering

Siden 2020 har tilskuddet blitt overført direkte til kommunene via rammetilskuddet. Husbanken fordeler ikke lenger tilskuddet. En direkte rammeoverføring setter større krav til kommunal budsjettering og planlegging. Kommunene må ha et bevisst forhold til nytten av å avsette midler til ordningen i kommunens budsjett og økonomiplan. God bruk av tilskudd kan gjøre at barnefamilier får hjelp til å komme i egen bolig, flere kan gå fra

«leie til eie» og låneopptak kan reduseres slik at vanskeligstilte kan betjene et lån. Tilskudd til etablering kan gjøre husstandens boutgifter lavere og dermed redusere kommunens risiko for tap. God bruk av tilskudd kan gjøre at folk kan bli boende lengre hjemme, og gi et mindre behov for de dyreste kommunale tjenestene. Økt tilgjengelighet gir også bedre tilrettelegging for tjenesteyting i hjemmet.

Startlån

Husbanken gir startlån til kommuner for videre utlån til enkeltpersoner, til boligformål. Startlån skal bidra til at personer med langvarige problemer med å finansiere en bolig kan skaffe en egnet bolig - og beholde den. Kommunen kan gi startlån til personer som ikke får lån eller tilstrekkelig lånebeløp i ordinære kredittinstitusjoner. Startlån til barnefamilier skal prioriteres.

I 2022 har 4 ansatte i vårt kontor hatt oppgaver med Husbankens ordninger, i tillegg til sine ordinære oppgaver. Oppgaver tilknyttet Husbankens ordninger er ressurskrevende. I tillegg til selve saksbehandlingen ved søknad om tilskudd og/eller startlån forventes samhandling rundt boligsosialt arbeid i kommunene. NAV har utarbeidet forslag til kommunale retningslinjer for tildeling av tilskudd, og disse må behandles politisk i hver enkelt kommune.

Ut over behandling av søknader om tilskudd og startlån, behandles også søknader om avdragsfrihet og nedkvikting av pant. Startlån innvilges til refinansiering av gjeld. Det er en økning i saker hvor søker har stått i fare for å miste bolig på grunn av tvangssalg. Husbankens ordninger er digitale. Det er imidlertid en forholdsvis høy andel av "ikke-digitale" brukere, hovedsakelig blant eldre. Dette krever mer ressurser i form av samtaler, veiledning, og manuell håndtering av dokumenter som må skannes inn i systemene.

Husbankens ordninger 2022 – startlån og tilskudd:

Kommune	Tynset	Alvdal	Tolga	Folldal	Rendalen
STARTLÅN					
Søknader 2022	25	22	8	4	9
Innvilget	6	1	3	2	2
Avslått	14	3	2		4
Trukket	5	**)18	0	1	1
Avvist av datasystemet pga søker ikke har sendt etterspurt dokumentasjon			2	1	2
Klager					1
Ubehandlet pr 31.12.22			1		
Startlån 2022 utbetalt	6.284.920	2.582.000	732.000	1.168.222	889.081
Vedtatt ikke utbetalt pr 31.12.22	1		2		1
Utbetales 2023			3.050.000		927.029
Saker fra 2021			2		3
Utbetalt fra 2021		674.565	497.500		1.116.969
Sum utbetalt startlån 2022	6.284.920	3.256.565	1.229.500	1.168.222	2.006.050
*) Finansieringsbevis gyldig pr. 31.12.22	1				
**) Søknad registrert i feil kommune av søker		17			

TILSKUDD	Tynset	Alvdal	Tolga	Folldal	Rendalen
Søknader 2022					
Innvilget tilskudd	2				
Avslag					
Klage					
Tilskudd 2022	154.000	0	0		
(saker fra 2021)	0	0	300.000	40.000	
Sum utbetalt tilskudd 2022	154.000	0	300.000	40.000	0

BOSTØTTE	Tynset	Alvdal	Tolga	Folldal	Rendalen
Antall husstander søkt 2022	159	51	45	29	41
Andel barnefamilier	33,4%	50,8%	49,3%	23,8%	21,6
Antall husstander innvilget 2022	118	45	35	20	28
Andel barnefamilier	29,2%	48,7%	48,1%	25,2%	23,1%
Andel med boutgifter over Husbankens maks grense	33,1%	28,9%	40,0%	25,0%	25,0%
Andel elektroniske søknader	58,3%	45,5%	70,0%	30,0%	70,6%

7.2 BOSETTING OG INKLUDERING (FLYKTNINGETJENESTEN)

Ble fra 1 januar 2022 organisert som selvstendig enhet i sektor Velferd.

Enheten var i 2022 bemannet med 2,7 – 3,0 årsverk:

- Enhetsleder for bosetting og inkludering - 100 % stilling.
- Kvalifiseringsveileder i introduksjonsprogrammet - 100 % stilling (70% fram til juni)
- Kulturtolk og boveileder - 100% prosjektstilling.

I tillegg hadde tjenesten en medarbeider gjennom arbeidsmarkedstiltak i 2022.

Krigsutbruddet i Ukraina har naturlig nok preget året for enheten, med en tre-firedobling av antall bosatte i forhold til normalen. Det kommunale flyktningsarbeidet ble satt på dagsorden, både lokalt og nasjonalt, på en måte vi aldri har opplevd tidligere.

Flyktingetjenesten i Tolga har gjennom mange år jobbet aktivt og godt i sitt integreringsarbeid. Blant annet har vi utviklet retningslinjer i bosettingsarbeidet som skal sikre forutsigbarhet, likebehandling, transparens og selvinvolvering i bosettingsprosessen. Hovedmålet er at flyktinger bosatt i Tolga skal komme i inntektsbringende arbeid og kunne forsørge seg selv i framtida.

Det at kommunen hadde tung faglig kompetanse og et operativt apparat knyttet til bosetting av flyktinger, ble etter krigsutbruddet i Ukraina avgjørende for håndteringen av den ekstraordinære situasjonen. Utover senvinter og vår ble det brukt mye ressurser på å manøvrere i et forvirrende informasjonslandskap. Det var viktig å destillere og ikke minst sortere til dels motstridende informasjon slik at både administrativ ledelse og kommunestyret kunne få adekvate statusoppdateringer.

I april kom regjeringen med et forslag til midlertidige lovendringer for flyktinger med kollektiv beskyttelse knyttet til situasjonen i Ukraina. Tolga var, sammen med flere andre kommuner, svært kritiske til deler av proposisjonen i sine høringsvar. Spesielt handlet dette om Introduksjonsprogrammets rolle. Kritikken ble tatt til følge og proposisjonen som til slutt ble vedtatt i Stortinget var i all hovedsak i henhold til kommunenes innvendinger.

I en ekstraordinær anmodning fra IMDi i mars, ble Tolga kommune bedt om å bosette 65 flyktinger i 2022. Dette var inklusive de 12 kommunen hadde vedtatt å bosette etter den ordinære anmodningen tidligere på året. Overføringsflyktinger skulle også inngå i dette tallet.

Kommunestyret vedtok at vi kunne bosette 44 personer. Dette var i tråd med kommunedirektørens innstilling, som var tuftet på en totalvurdering av kommunens kapasitet. Spesielt var tilgangen på egnede sentrumsnære boliger en begrensende faktor.

Selve bosettingen kom ikke i gang før i juni, hovedsakelig grunnet logistiske utfordringer fra UDi og IMDi sin side. Etter dette fulgte et hektisk halvår for avdelingen, som er kommunens førstelinje i bosettingsarbeidet. Ved årets slutt hadde vi tatt imot 46 flyktinger (*inklusive 2 barn født innen 6 måneder etter mors ankomst til kommunen).

- 43 personer under ordningen med kollektiv beskyttelse
- 3 overføringsflyktinger

Den demografiske sammensetningen av de nyankomne var til dels overaskende da det kom færre barn og flere menn mellom 18 og 60 enn vi hadde forventet.

Det store antallet voksne har lagt et stort press på kvalifisering- og arbeidsintegreringsarbeidet i kommunen. Grunnet sykemelding hadde vi ikke operativ kvalifiseringsveileder i full stilling før i juni 2022. I tillegg til å løse arbeidsoppgavene internt leide vi i perioden fram til mai ekstern bistand til dette viktige arbeidet.

Tolga hadde 11 personer i introduksjonsprogrammet ved inngangen til 2022. Ved årets slutt var tallet 26 (to av disse i permisjon).

Kommunen måtte ilt. 2022 forholde seg til tre ulike lover som omhandler introduksjonsprogrammet. Deltakere som fikk vedtak før den nye integreringsloven trådte i kraft 1 januar 2021 følger fortsatt den gamle introduksjonsloven. I tillegg er det vesentlige midlertidige lovendringer knyttet til programmet for de med kollektiv beskyttelse. Sentralt her er; rett - men ikke plikt, kortere programtid og manglende rett til samfunnsfags-undervisning.

Tolga kommune fikk i juni 2019 tilsagn om prosjektmidler gjennom Folkehelseprogrammet som førte til at vi kunne utvide kulturtolkprosjektet. Prosjektet ble videreført i 2020, 2021 og 2022.

Prosjektet tar utgangspunkt i Tolga kommunes eksplisitte søkelys på medvirkning og tett oppfølging i bosettingsprosessen. Målgruppa for pilotprosjektet er nyankomne kongolesiske flyktninger. Det er Innlandet fylkeskommune som administrerer midlene.

En av kulturtolkens hovedoppgaver har vært å drive foreldreveiledning for nyankomne flyktninger som har barn. Etter at den nye integreringsloven trådte i kraft i 2021 har dette vært en lovpålagt oppgave for bosettingskommunene. Veiledningen følger ICDP-metodikken som kulturtolken er sertifisert i. I tillegg til ukentlig veiledning av swahilitalende ble det i oktober startet veiledning med russisktalende tolk rettet mot ukrainere. I tillegg har to personer fulgt ICDP-undervisning med tigrinja-tolk i regi av Tynset kommune.

Arbeidet med rehabilitering av de gamle hagene langs Glomma hvor bosetting og inkludering er en aktør sammen med landbruk, kultur, skolen, grunneiere og frivilligheten ble videreført i 2022. Deltakere i introduksjonsprogrammet, samt andre med flyktningbakgrunn deltok med egne parseller der de dyrket ulike grønnsaker. Deler av avlingen ble solgt under lokalmatdagen. Kulturtolken var prosjektleder for våre deltakere.

Kulturtolkprosjektet inngår i kommunens tverrsektorielle satsing på forebygging for å motvirke utenforskap og psykisk uhelse blant barn, ungdom og voksne. Bosetting og inkludering spiller en viktig koordinerende rolle i denne satsingen. Foruten kulturtolken bestod de ulike prosjektmedarbeiderne av fritidskoordinator, barne- og ungdomslos og foreldreveileder i 2022. I tillegg er det tilsatt en nærmiljøkontakt som skal jobbe med voksne som målgruppe. Denne stillingen organiseres under bosetting og inkludering med oppstart i 2023.

7.3 ARBEIDSMARKEDSTILTAK

Driftstilskudd TOS ASVO AS

Arbeidsmarkedsbedriften TOS ASVO er et aksjeselskap som eies med like deler av kommunene Os og Tolga. Bedriften er godkjent for til sammen 20 tiltaksplasser, 5 plasser i tiltaket arbeidsforberedende trening (AFT) og 15 varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) for personer med uføretrygd. Varig tilrettelagte arbeidsplasser finansieres av NAV stat og Tolga kommune i fellesskap med fordelingen $\frac{3}{4}$ fra staten og $\frac{1}{4}$ fra kommunen.

Driftstilskudd Meskano AS

Meskano er regionens største atføringsbedrift og tiltaksarrangør. Bedriften er eid av kommunene Tynset, Os, Tolga, Rendalen, Alvdal og Folldal. Bedriftens formål og samfunnsoppdrag er å avklare, kvalifisere og formidle personer fra passive ordninger til et ordinært arbeidsmarked eller til utdanning. Kommunen betaler driftstilskudd for varig tilrettelagt arbeidsplasser (VTA)

8 INTERKOMMUNALE SAMARBEID TOLGA KOMMUNE INNGÅR I

Tiltak	Form	Regnskap 2022	Regnskap 2021	Endr %
FIAS	AS	4.066.584	3.103.055	31,1
MeSkano	AS	20.063	0	
TOS ASVO	AS	573.747	289.980	97,9
Abakus (innkjøp)	AS	331.692	266.510	24,5
IKT Fjellregionen	IKS	4.013.257	3.752.440	7,0
Revisjon Midt-Norge	SA	385.199	424.375	100,0
Konsek Trøndelag (Kontrollutvalg Fjell)	IKS	189.000	133.125	42,0
Midt-Hedmark Brann og redning	IKS	1.818.812	1.494.706	21,7
Nord-Østerdal Musiker	VK	69.918	68.933	1,4
Teater i Fjellregionen	VK	12.399	12.201	1,6
PP-tjenesten inkl. logoped	VK	979.280	902.075	8,6
Legevakt + AMK + Korona-enhet	VK	845.408	853.114	-0,9
Jordmortjeneste	VK	62.976	68.121	-7,6
Barnevern (inkl. tiltak)	VK	5.403.675	5.003.450	8,0
Geo-data	VK	480.000	480.000	0,0
Skoleledersamarbeidet TATO	VK	313.151	425.410	-26,4
Kultur for læring TATO	VK	100.000	100.000	0,0
Krisesenter	Kjøp av tjeneste	130.073	125.709	3,5
TFF (kjøp av institusjonsplass)	Kjøp av tjeneste	376.147	647.155	-41,9
Regionrådet for Fjellregionen	Avtalebasert	108.570	109.410	-0,8
Destinasjon Røros	Avtalebasert	302.156	225.239	34,1
Verdensarvsenter	Avtalebasert	7.000	75.585	-90,7
NAV	VK	780.763	850.165	0,0
Kommunepsykolog	VK	171.117	121.814	0,0
Voksenopplæring (intro)	VK	1.459.965	1.104.100	32,2
Tynset studie- og høgskolesenter	VK	115.256		
SUM		23.116.208	20.636.672	12,0

9 INVESTERINGSPROSJEKTER I 2022

Nedenfor angis de investeringsprosjektene som ble vedtatt for 2022 og hva som er statusen pr utgang 2022. Prosjektene er opplistet etter nummer i *Budsjett 2022 og Økonomi og handlingsprogram 2022-2025*.

BESKRIVELSE OG STATUS HVERT ENKELT INVESTERINGSPROSJEKT

0103 Velferdsteknologi

Nye trygghetsalarmer i hjemmetjenesten er planlagt inn januar/februar 2023. Dette systemet vil kunne kommunisere med varslingsystemet inne på sjukehjemmet som ble installert i 2022 slik at ansatte kan jobbe på tvers av enhetene.

0110 Digitalisering byggesaksarkiv

Prosjektet kan av kapasitetsmessige årsaker ikke startes opp i 2022. Sees i sammenheng med nytt sak-/arkivsystem som kommer i 2023.

0111 Bibliotek selvbetjeningsløsning

Kartlegging og anbudsprosess startet høsten 2022. Kostnader på prosjektet påløper ikke før 2023, og overføres.

0200 Tolga skole, inventar ungdomstrinn/møterom

Det ble kjøpt inn 100 nye elevstoler i skoleåret 2022/2023. Det var i utgangspunktet tenkt 80 stykker. Elevstoler ligger også inne i investeringsbudsjettet for 2023, og for å få bedre pris totalt sett ble alt kjøpt inn i 2022. Innkjøpet medfører en overskridelse på kr 35.000 inkl mva i 2022, med tilsvarende reduksjon i 2023.

0202 Vingelen Universell Utforming - inngang

Prosjektet sees i sammenheng med helheten i prosjekt 0257 Uteområde Vingelen

0220 IKT i skolene

I 2022 er det ikke innkjøpt så mye IKT utstyr i skoler og barnehager da mesteparten ble kjøpt i 2021. Kun innkjøp av supplerende utstyr. Det er kjøpt inn 1 interaktiv tavle på møterom Tolga skole/Tolga barnehage. Alle elever benytter nå Chromebook som IKT utstyr.

0257 Vingelen skole/barnehage uteområde.

Prosjektgruppa har arbeidet med prosjektet våren 2022, og området ble klargjort slik at ballbinge kunne settes opp. Idrettslaget har gjort inngrep for adkomstvei og ferdigstilling Morabben. Budsjettrammen dekker enkelttiltak, men dekker ikke alle ønskede tiltak. Prosjektet skal sees i sammenheng med ytterligere kr 200.000 avsatt i investeringsbudsjettet for 2023.

0260 Ny barnehageavdeling

Det er investert i lavvo til den 5. avdelingen i Tolga barnehage. I tillegg er annen bygningsmasse blitt satt i stand til å huse denne avdelingen deler av dagen. Tilleggsfinansiering kr 285.000

0306 Tolga Omsorgstun – nye senger

Senger er innkjøpt til rimeligere pris enn antatt – besparelse kr 58.400 (inkl mva).

0310 Utbedringer sykehjemsfløy Tolga Omsorgstun

Ny dør Kårstua montert, og nytt anretningskjøkken er ferdig. 11 rom til beboere ferdig. Kr 218.000 av budsjett på kr 270.000 er benyttet.

0312 Luftutskilling Omsorgstun

Utsatt til 2023, venter på endelig oppussingsplan.

0405 Lagerreoler og løfteutstyr/truck

Reoler og truck, samt varmebu til truck. Ferdigstilt.

0503 Skifte takspion Vingelen kirke

Anbudsprosessen er avsluttet, men bygging vil ikke starte før i 2023 og prosjektet overføres. Hele kostnaden må lånefinansieres, da kommunen ikke får mva-kompensasjon for dette tiltaket.

0515 Rehabilitering Gymsbygg og Svømmehall

Oppgradering/rehabilitering av svømmehall og idrettsbygg ligger i investeringsbudsjettet for 2023. For å få startet opp bassenget høsten 2022 måtte dyseanlegg og sand skiftes. Investeringen ble framskyndet til 2022. Merkostnad i 2022 er på kr 400.000 inkl mva.

0535 Damanlegg Tallsjøen

Befaring gjennomført. Venter fortsatt på konsulentrapport. Utsettes til 2023

0540 Infopunkter Fv30

Informasjonstavler for Tolga kommune og Forollhogna nasjonalpark/Vingelen nasjonalparklandsby er under utarbeiding. Det jobbes med planer for lyssetting området rundt Toljefossen og Infopunkt Tolga. Det er laget tekster til utstilling(er). Arbeidet med planlegging av den fysiske utformingen av utstillingen(e) startet høsten 2022. De første utstillingene forventes ferdig i 2023. Prosjektet dekkes i sin helhet av bundet investeringsfond, og framgår ikke av investeringsoversikten.

0543 Barnehage, skole og kulturhus (pga. konkurs)

Budsjettpost til evt. reklamasjoner pga. konkurs hot totalentreprenøren. Endelig oppgjør etter konkurs er ikke avklart. Dette har blant annet medført at ettårsbefaring fremdeles ikke er gjennomført.

0544 Uteområde skole/Kulturhus/Barnehage

Uteområdet rundt skole og kulturhus ferdig. Nye møbler på plass. Prosjektet er gjennomført iht budsjett.

0545 Tolga barnehage, dørpumper og klemsikring

Dørpumper montert. Klemsikre toalettører har vist seg vanskelig å løse, det jobbes med å finne leverandører som tilfredsstillere kravene. Prosjektet overføres delvis til 2023.

0548 Lys og tepper blackbox

Ny lydvegg, lysgrid og lydtepper montert. Andel lånefinansiering må oppjusteres på grunn av at budsjettet tilskudd ikke ble innvilget. Dette utgjør ingen ekstra kostnad på selve prosjektet, men øker lånefinansieringsbehovet med kr 100.000.

0604 Diverse grunnerverv

Kostnader ved ymse grunnerverv i forbindelse med delingssaker, samt gebyrinntekter ved samme.

Mindreforbruk på kr 42.000 i 2022

0605 Rehabilitering kommunale boliger

Tak på storfamiliebolig ble skiftet tidlig sommer 2022. Under utskifting ble det avdekket en del skader innvendig på grunn av fuktighet. Ekstra kostnad på ca. kr 190.000.

Det ble også avdekket brannfare i en del piper på øvrige kommunale bygg, og MHBR har nedlagt fyringsforbud i en del boliger. I tråd med klima- og miljøtiltak er det nå hentet inn anbud på rentbrennende ovner.

Merkostnad på kr 333.000. I tillegg er budsjettet korrigeret for mva – det gis ikke mva-kompensasjon på andre kommunale boliger enn omsorgsboliger i tilknytning til sykehjemmet. Totalt medfører det en økt lånefinansiering på kr 393.000.

0621 Næringsområde Kåsdalen (Sammen med 0620 Næringsarealer)

Adkomstvei og plassen mot fylkesveien ferdigstilt sommer 2022. Gatelys blir ikke montert grunnet manglende godkjenning fra Innlandet fylkeskommune. Merforbruk på ca. kr 82.000

0625 Kommunehuset ombygging

Anbudskonkurranse klar, og arbeidet startet opp i november 2022. Planlagt ferdigstilling 1. etg. mai/juni 2023. Kostnader påløpt i 2022 er på kr 1.077.000, rest overføres til 2023.

0627 Sykkelstier Kåsdalen

Avtale med Opplandskraft må skrives for å få etablert sykkelstier.

Dagsturhytte planlagt bygget i 2024, vedtatt plassering i Kåsdalen i forbindelse med sykkelstiene. Avklaring opp mot grunneiere med tanke på adkomst i løpet av 2023.

0659 Tallsjøen inntak drikkevann

Sees i sammenheng med prosjekt 0535. Instruksjoner vedrørende atomtrusselen krever nytt inntak for drikkevann. Overføres 2023

0668 Tolgensli infrastruktur

Det må avklares hvordan fellesarealer skal forvaltes slik at prosjektet kan gjennomføres i løpet 2023.

0671 Parkering Tolga sentrum

Påløpt kr 15.000 i konsulentutgifter

0674 Gatelys Vingelen + Eidsveien

Nye gatelys langs Eidsveien og Nyveien. Totalt 19 gatelyspunkter. 50% av kostnadene dekkes av fylket via trafiksikkerhetstiltak. Skulle blitt montert høsten 2021, men ble utsatt. Mulig realisering i løpet av 2023.

0678 Sentrumsutvikling Tolga sentrum øst

Tiltaket skal ivareta trafikksikkerhet knyttet til innkjøring Tolga skole, tilrettelegging for næringsliv og attraktive sentrumsområder, parkering og innkjørsel Tolga skole, samt øvrige tiltak på infrastruktur/stedsutvikling. En har avventet vedtak på reguleringsplan Tolga sentrum øst før trafikksikkerhetstiltakene kan påbegynnes. Påløpt kostnader på rivning og prosjektering kr 165.000, rest overføres 2023.

10 INVESTERINGER – VAR-OMRÅDET – SELVKOST 2022

0645 Vannkummer

Overføres til 2023

0646 Reservevannkilde

Brukt kr 37.000 på konsulenttenester sommer 2022, utreder nye mulige kilder sommer 2023. Rest overføres 2023.

0652 Vannledninger Tolga vest

Noe arbeid utført høsten 2022, kostnad kr 33.000, rest overføres 2023.

0658 Rehabilitering avløpsnett

Overføres til 2023

0662 Ledningsnett Sjukehusmoen/Kråkmoen

Overføres 2023

0665 Vann Hamran boligfelt

Pumpestasjon/trykkøker montert oktober 2022. Merkostnad på kr 120.000

0666 Avløp Hamran boligfelt

Kommunes del av avløpsanlegget ferdig. Merkostnad kr 226.000